

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**Konutta Doğa ile Birlikte Tasarlama Yaklaşımı ve İlişkili Açık Alan Tasarımının Toplu
Konut Yerleşmelerindeki Yaşantıya Etkisi**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mira Kassab

1900001130

**Anabilim Dalı: Mimarlık
Programı: Mimari Tasarım**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Esin HASGÜL (İ.Ü)

NİSAN 2024

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**Konutta Doğa ile Birlikte Tasarlama Yaklaşımı ve İlişkili Açık Alan Tasarımının Toplu
Konut Yerleşmelerindeki Yaşantıya Etkisi**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mira Kassab

1900001130

Anabilim Dalı: Mimarlık
Programı: Mimari Tasarım

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Esin HASGÜL (İ.Ü)

Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Neslihan DOSTOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Aylin AYNA

NİSAN 2024

ÖNSÖZ

Öncelikle tez konusunu seçerken araştırma ilgi alanımı göz önünde bulundurup bana yardımcı olan tez danışmanım Doç. Dr. Esin Hasgöl'e teşekkürlerimi sunarım. Kaynak araştırması için yardım talep ettiğim ve bu zorlu tez sürecinde benden desteğini bir an için bile esirgemeyen değerli arkadaşlarım ve tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olan sevgili aileme teşekkürlerimi bir borç bilirim.

NİSAN 2024

Mira Kassab

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	v
ÖZET	vi
YABANCI DİL ÖZET (ABSTRACT)	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı.....	3
1.3. Araştırmanın Yöntemi.....	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. İnsan-Doğa-Yapılı Çevre İlişkisi.....	6
2.2. İnsan ve Yapılı Çevre Arasındaki Etkileşim Unsurları.....	8
2.2.1. Fiziksel Etkileşim.....	10
2.2.2. Psikolojik Etkileşim.....	10
2.2.3. Algısal Etkileşim.....	12
2.3. İnsan-Doğa-Yapılı Çevre Etkileşiminde Yaşam Kalitesi.....	12
2.3.1. İnsan - Çevre İlişkisi ve Mekan Kalitesi.....	14
2.3.2. Davranışsal Boyutlar ve Mekan Kullanımı.....	15
2.3.3. Doğal ve Yapılı Çevrenin Bütüncül Etkileşimi.....	16
2.4. Konut ve İlişkili Açık Alan Tasarımı.....	18
2.4.1. Konutta Açık Alan Tasarımı ve İnsan İlişkisi	20
2.4.2. Konutta Açık Alan Tasarımı ve Mekansal Etkileşim.....	21
2.4.3. Toplu Konut Yerleşmeleri ve İlişkili Açık Alan Tasarımı.....	23
2.4.4. Toplu Konut Yerleşmelerinde İnsan-Doğa-Yapılı Çevre İlişkisi.....	24
2.5. Bölüm Sonucu: İnsan-Doğa-Konut Mekanı Üçgeni	25
3. KONUTTA DOĞA İLE BİRLİKTE TASARLAMA YAKLAŞIMI	26
3.1. “Biyofilik” Konut Tasarımı	27
3.2. Doğa ile İlişkili Konut Mekanında “İnsan Odaklı Tasarım”.....	28
3.3. Konutta “Yaşam için Peyzaj Tasarımı” Kavramı.....	29
3.4. Bölüm Sonucu: İnsan-Doğa-Konut Mekanı Üçgeninde Tasarıma İlişkin	
Konsept İçerikler.....	31

4. ÖRNEK ANALİZLERİ: TOPLU KONUT YERLEŞMELERİ VE İLİŞKİLİ AÇIK ALAN TASARIMINDA DÜNYA'DAN SEÇİLEN ÖRNEKLER	34
4.1. Örnek Kriterlerinin Belirlenmesi	34
4.2. Değerlendirme Yaklaşımı.....	34
4.3. Seçilen Örneklerle Dair İnceleme ve Analiz.....	37
4.3.1. Örnek 1. Mikhailova 31 Projesi.....	37
4.3.2. Örnek 2. The 8 House Projesi.....	39
4.3.3. Örnek 3. J Gateway Projesi.....	41
4.3.4. Örnek 4. Aquarela-A Projesi.....	43
4.3.5. Örnek 5. Sky Green Projesi.....	45
4.3.6. Örnek 6. New'r, Zac Euronantes Projesi.....	47
4.3.7. Örnek 7. Tianyun Waterfront Projesi.....	49
4.3.8. Örnek 8. Querbeet Projesi.....	51
4.3.9. Örnek 9. Damansara Foresta Projesi.....	53
4.3.10. Örnek 10. De Nieuwe Stad Projesi.....	55
4.4. Bulgular ve Değerlendirme.....	57
4.5. Bölüm Sonucu: Doğa ile Birlikte Tasarlama Yaklaşımı Tasarım İlkeleri.....	59
5. ALAN ARAŞTIRMASI: TÜRKİYE'DEN ÖRNEKLEM BİR TOPLU YERLEŞİMİ VE İLİŞKİLİ AÇIK ALAN ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	63
5.1. Alan Çalışması / Vadi İstanbul Örnekleme Genel Bilgiler.....	63
5.2. Alan Çalışması / Vadi İstanbul Örnekleme Üzerine Bir Değerlendirme.....	65
5.3. Bölüm Sonucu: Örnekleme Üzerinden Toplu Konut Yerleşmelerinde Doğa ile Birlikte Tasarlama Yaklaşım Önerileri.....	69
6. SONUÇ	71
7. KAYNAKÇA.....	76

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1. Referans kaynak analizleri sonucu oluşturulan başlık ve alt başlıklar.....	35
Tablo 4.2. Mikhailova 31 Proje Örnek Analizleri.....	37
Tablo 4.3. 8 House Proje Örnek Analizleri.....	39
Tablo 4.4. J Gateway Proje Örnek Analizleri.....	41
Tablo 4.5. Aquarela-A Proje Örnek Analizleri.....	43
Tablo 4.6. Sky Green Proje Örnek Analizleri.....	45
Tablo 4.7. New'r, Zac Euronantes Proje Örnek Analizleri.....	47
Tablo 4.8. Tianyun Waterfront Proje Örnek Analizleri.....	49
Tablo 4.9. Querbeet Proje Örnek Analizleri.....	51
Tablo 4.10. Damansara Foresta Proje Örnek Analizleri.....	53
Tablo 4.11. De Nieuwe Stad Proje Örnek Analizleri.....	55
Tablo 5.1. Vadi İstanbul Projesi Gözleme Dayalı Analizleri.....	64
Tablo 5.2. Vadi İstanbul Projesi Görüşme Sonrası Analizler.....	67

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1. Tez Araştırmanın Amacı ve Kapsamına İlişkin Temel Kavramlar	4
Şekil 1.2. İnsan-Doğa-Konut Mekan Tasarımına İlişkin Konsept İçerikler ve Yöntem Diyagramı.....	6
Şekil 4.1. Toplu Konut Yerleşmelerinde Konutların Doğa ile Birlikte Tasarlanması Yaklaşımına Yönelik Oluşturulan Tasarım İlkeleri.....	62
Şekil 5.1. Vadi İstanbul Vaziyet Planı.....	63
Şekil 5.2. Toplu Konut Yerleşmelerinde Doğa ile Birlikte Tasarlama Yaklaşımının Vadi İstanbul Örneklemini Üzerinden İncelenmesi	70

Enstitü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı : Mimarlık
Programı : Mimari Tasarım
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Esin HASGÜL
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – NİSAN 2024

ÖZET

Konutta Doğa ile Birlikte Tasarlama Yaklaşımı ve İlişkili Açık Alan Tasarımının Toplu Konut Yerleşmelerindeki Yaşantıya Etkisi

Mira Kassab

Zaman geçtikçe, insanların doğal çevre ile kurdukları ilişki düzeyleri giderek azalmakta ve bu durumun sonucunda insan-doğal çevre ilişkisinde fiziksel, psikolojik ve algısal etkilerinin değişmesi söz konusu olmaktadır. Konut, insanın yaşadığı ve kişiliğini temsil ettiği, maddi ve psikolojik durumunu anlattığı ve ailesi, çevresiyle birlikte paylaştığı bir yerdir. Konutun varlığı, her insanın hayatında önemli bir yer tutmaktadır.

Konutun mekansal varlığına ek olacak bir diğer denklem; insan ve diğer canlıların sürekli ve karşılıklı bir etkileşim içinde olma durumudur. Doğanın etrafımızdaki canlılık içeren tüm sistemlerin bir bütünü olduğunu düşünürsek; bu bütüncül etkileşimi düşünmek önemlidir. Doğa, Dünya'daki her şeyin temelidir ve doğanın en ayırt edici özelliklerinden biri de farklı ve değişken bir şekilde yenilenmesidir. Doğayı karakterize eden bu yenilenmenin karşılığında ise doğanın varlığının insan el ile dönüştürülmesidir. Konut; doğa ile bütünleşen, kullanıcılar için özel bir anlam taşıyan, çevre ve dış dünya ile bağlantı kuran bir mekansal oluşumdur. Bu çalışmada; konut ve doğal unsurların birlikte ele alınmasının insan yaşantısı üzerindeki önemine dikkat çekilerek toplu konut yerleşmeleri ve ilişkili açık alan tasarımına yönelik yaklaşımlar ele alınmaktadır. Araştırma yöntemi olarak doğanın insan üzerinde etkisi açıklanmaktadır ve Dünya üzerinden doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımı olan ve ilişkili açık alan tasarımında farklı tipolojik özelliklere sahip toplu konut örnekleri seçilerek analiz

edilmektedir. Bu araştırma kapsamında doğanın insan ve tüm canlı yaşamı için ne kadar önemli olduğunun ortaya konulmasına ve insanın yaşamsal ihtiyaçlarının doğa ile entegre olacak şekilde konut mekanına yansıtılmasına dair içerik araştırılmaktadır.

Konut içinde bulunduğu çevre, insan ve yaşanmışlıkla bir yerin izini ya da ön fikrini verebilmektedir. Konut yerleşimlerinde doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımları ele alındığında ise konutun çeşitlenebilen, farklı, özgün, sağlıklı ve etkileşimli bir yer olma potansiyeli ortaya çıkmaktadır. Doğanın psikolojide varlığımızın temel bileşenlerini içeren derin bir anlamı vardır. Doğaya dair içerikler dış dünya ile bir bağ oluşturmaktadır ve bu nedenle içinde yaşadığımız fiziksel çevreyi şekillendiren ve etkileyen tüm değişkenlerin konut yerleşmelerindeki yaşantıya etkisinin araştırılması önemlidir. Tez çalışmasında kavramsal çerçevede insan-doğa-konut ilişkilerinin ele alınmasının ardından Dünya üzerinden seçilen projeler analiz edilerek bu analizlerin sonucu, kullanıcının çevresiyle kurduğu etkileşim bağlamında incelenmektedir. Doğa ile birlikte tasarlanan konut projelerinin örnek rehberlerden elde edilen kriterler doğrultusunda incelenmesi ile doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımı tasarım ilkeleri ortaya konulmaktadır. Çıkarılan ilke kararları doğrultusunda da bu ilkeler; Türkiye’de bir toplu konut yerleşimi tasarımı ve ilişkili açık alan tasarımı üzerinden örneklemlendirilerek sonraki çalışmalara yönelik bir altlık önerisi ile sunulmaktadır.

Anahtar kelimeleri Doğa, Açık Alan Tasarımı, Toplu Konut Yerleşimleri, Yaşantı, Tasarım Kriterleri

Institute : **Institute of Graduate Studies**
Branch : **Architecture**
Program : **Architectural Design**
Thesis Advisor : **Assoc. Prof. Dr. Esin Hasgöl**
Thesis Type and Date : **Master's Degree – April 2024**

ABSTRACT

The Concept of Design with Nature in Housing and The Effect of Related Open Space Design on Life in Mass Housing Settlements

Mira Kassab

As time passes, the level of relationship that people have with the natural environment is gradually decreasing, and as a result of this situation, the physical, psychological and perceptual effects of the human-natural environment relationship are changing. A house is a place where people live and represent their personality, express their material and psychological state and share it with their family and environment. The existence of a house has an important place in the life of every human being.

Another equation to be added to the spatial existence of the dwelling is the constant and mutual interaction between humans and other living beings. Considering that nature is the totality of all living systems around us, it is important to think about this holistic interaction. Nature is the basis of everything on Earth, and one of the most distinctive features of nature is that it regenerates in different and variable ways. In return for this renewal that characterizes nature, the existence of nature is transformed by human hands. Housing is a spatial formation that integrates with nature, carries a special meaning for users, and establishes a connection with the environment and the outside world. In this study, approaches to mass housing settlements and related open space design are discussed, drawing attention to the importance of

considering housing and natural elements together on human life. As a research method, the impact of nature on human beings is explained and examples of mass housing in the world with different typological characteristics in the design of open space with nature and related open space design are selected and analyzed. Within the scope of this research, the content of revealing how important nature is for humans and all living things and reflecting the vital needs of humans into the dwelling space in a way that integrates with nature is investigated.

Housing can give a trace or a preliminary idea of a place with its environment, people and experiences. When the approaches of designing housing settlements together with nature are considered, the potential of housing as a diversified, different, unique, healthy and interactive place emerges. Nature has a deep meaning in psychology, involving the basic components of our existence. The contents of nature form a link with the outside world and therefore it is important to investigate the impact of all the variables that shape and affect the physical environment we live in on life in residential settlements. In the thesis study, after discussing human-nature-housing relations within the conceptual framework, selected projects from around the world are analyzed and the results of these analyzes are examined in the context of the user's interaction with the environment. By examining the housing projects designed with nature in line with the criteria obtained from the sample guidelines, the design principles of the design with nature approach are revealed. In line with the principle decisions, these principles are exemplified through the design of a mass housing settlement in Turkey and the associated open space design, and presented as a basis for further studies.

Keywords: Nature, Open Space Design, Mass Housing Settlements, Lifestyle, Design Criteria.

1. GİRİŞ

Toplumsal gelişmelerle birlikte insanlar konutlardaki yaşam gereksinimlerini (çalışma, tedavi, eğlenme, okuma) karşılamak için yaşantıya dair birçok çeşitlilik sunan kentlerde yaşamayı tercih etmiştir. Kırsal alanlarda insanlar daha minimum mekanlarda, doğal ortamlarda yaşamaktadır. Köylerde insanların yaşantıya dair tercihleri kentlerden daha farklı bir boyuta evrilmektedir. Kentlerdeki hızlı nüfus artışı ile yapılı çevrenin artmasıyla insan ve doğa ile ilişkisi bozulmaya başlamıştır. Kırsal alanlardaki doğal ve yapılı çevre ilişkisi insan yaşamı için daha etkin ve sağlıklı bir ortam oluşturmaktadır. Kentlerdeki hızlı yaşam algısı zaman geçtikçe doğa ile olan ilişkimizi bozmaya ve tahrip etmeye başlamıştır.

Mekân, insanın zamanının büyük kısmını geçirdiği, fizyolojik ve psikolojik gereksinimlerinin karşılandığı bir yaşam alanıdır. İnsanın mekanla kurduğu etkileşim, öncelikle mekanın fiziksel özellikleriyle yani mekanın yapısal kurgusunun algılanması ile başlamıştır. Önce somut olarak algılanabilen mekanlar, kullanıcının mekan içindeki deneyimleriyle, psikolojik anlamsal bir bağ kurarak etkileşim yapmaya devam etmektedir. Bu, mekanın sadece fiziksel olarak sınırlandırılmış bir boşluk olmadığını, ruhsal açısından da anlamlı etkileşimler kurulabileceğini göstermektedir.

“Kullanıcının yaşamını devam ettirebilmesi için gerçekleştirdiği tüm hareketler, mekânın insan ile sürekli etkileşim halinde olmasını ve böylece mekânı somut olmaktan çıkarıp, yaşayan bir canlı olarak görmemizi sağlamaktadır” (Yerli ve Kaya, 2018).

“Konut binaları, kamu binaları, yeşil alanlar, yollar ve diğer mühendislik tesisleri kapalı bir bağlantıya sahiptir” (Jienan, 2009). Konut alanlarında, iç (daire, oda, vb.) ve dış mekanların (yeşil ve açık alanları, vb.) ilişkili olarak tasarlanması kullanıcının mekansal kullanım düzeyini arttıracaktır.

“Kimliğin temel bir özelliği olan hafıza, varlığımızı oluşturan ve nüfuz eden manzaraların ve yerlerin de anısıdır. Yaşadığımız ya da önem verdiğimiz durum, olay ve gerçekler, hafızamızın bir parçasıdır ve bir zamanlar nerede yaşadığımız ya da daha basit bir şekilde geçtiğimiz manzara bölümlerine referans olarak anılır” (Brugiatelli, 2021).

Konutlardaki insan temel gereksinimlerinin vurgulanması; (fiziksel, zihinsel yerleşim, psikoloji, davranışsal ve algısal) ilkelerin ele alınması; bir mekanın insan için ne kadar önemli olduğunu ortaya koyan mekansal bir açılım gerektirmektedir.

“Canlılar, içinde buldukları ortam ile sürekli ve karşılıklı bir etkileşim içerisindeyler. Canlı ve cansız tüm oluşumların birleşerek oluşturdukları çevre, sürekli bir değişim sürecindedir. Bu değişimin, çevreyi oluşturan tüm etmenleri sürekli bir denge içerisinde tutması gerekir” (Yılmaz ve Yeşil, 2007).

İnsanlar için sağlık, güvenlik, estetik, vb. ihtiyaçların karşılandığı, biyoçeşitliliği destekleyen doğal çevre ile ilişkili bir peyzaj tasarımı, planlama ve tasarım aşamasında önem kazanmaktadır. Yaşantımızdaki temel gereksinimlerin kaynağı ve hareket alanı doğaya bağlıdır. İnsan doğadaki deneyimlerinden beceriler edinmeye başlamıştır. Böylelikle insandaki doğal çevre bilgisi gelişerek tarıma, üretime rehberlik etmiştir. Bu doğrultuda insanın çevredeki etkisi artmaya başlamış, insan doğayı bir araç olarak kullanmaya başlamıştır. İnsanın çevre üzerinde doğrudan etkisinin olduğunu görerek çevreye ne kadar özen gösterirsek, o kadar temiz ve sağlıklı bir yaşam örgütlemiş oluruz. İnsanın doğaya müdahalesi sonrasındaki sonuçlarının bu noktada dikkate alınması gerekmektedir. Doğal çevrenin yapılı çevre ile birlikte örgütlenmesi, mimarın yaklaşımlarını etkileyen önemli bir içeriktir. Yapılar tasarlanırken yeşil alanın yok edilip onun yerine yapıların gelmesi, böylece yapılı çevre oluşturulurken doğal çevrenin yavaş yavaş yok olmasına sebep olmuştur.

“Peyzaj mimarlığı, global ölçekte şehirlere ve bölgelere değer ve güzellik katan, günümüze kadar ulaşan yapılı çevreye yönelik çözümler getiren, önemli uzmanlıklardan biridir. Bu çözümler; parkları, bahçeleri, üniversite kampüslerini, yeşil yol sistemlerini ve insanların yaşadığı, çalıştığı ve eğlendiği her türlü tasarlanmış mekanı içermektedir“ (Sharky, 2016).

Günümüzde insanlar büyük şehirlerde, yeşil alanlar, rekreasyon alanları ve ihtiyaçlarına hizmet eden tüm içeriklerin tek bir çatı altında yer almasını tercih etmektedir. Bundan hareketle; toplu konutun insan habitatlarını karşılayacak bir şekilde tasarlanması gerekmektedir. Bu durum sadece barınma açısından değil, aynı zamanda konutun etrafındaki çevreyi insanın sağlıklı ve doğal bir ortamda yaşamak amacıyla tasarlanarak desteklenmesi ile mümkündür.

“Konut, insan yaşamında özel ve kişisel deneyimlerin gerçekleştiği ve insanın sosyal ve psikolojik varlığının birtakım söylemlerle dışa vurulduğu mekândır” (Şensoy ve Karadağ, 2012).

Yukarıda belirtilen içerikler doğrultusunda; tez çalışması konutta doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımını bir öncül durum olarak tanımlamaktadır. Konutun ilişkili açık alan

tasarımı ile birlikte düşünülmesi önemi bir sorunsaldır ve toplu konut yerleşimlerinde bu sorunsalın yaşantıya etkisi tez çalışmasının araştırma alanını örgütlemektedir.

1.1. Araştırmanın Problemi

İnsan ile doğa arasındaki ilişkinin günümüzde nüfusun artması ve teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte insan; bu akış içinde kendisine bir yer bulmaya çabalayan bir aktöre dönüşmüştür. Bu yüzden doğal alanların varlığının göz ardı edilmesi ile insan ve doğa ilişkisi bozularak etkileşim düzeyi azalmaya başlamıştır. Etrafımızda yükselen yapılı çevrenin doğal alanları (göl, orman, bahçe vb.) bizden uzaklaştırması, insanın doğa ile birlikte yaşama algısını da değiştirmiştir.

Bu durum; konutlarda doğa ile birlikte tasarım ilkesini dikkate alınmamasına ve bu bağlamda insanın çevresi ile ilişkilerinin kaybolmasına yol açmaktadır. Konut sakinlerinin mekansal kalite ve birincil yaşam gereksinimlerinin sadece yapısal yaşam strüktürüne indirgenmesi, insanın doğaya olan gereksinimini daha görünür hale getirmiştir ve hatta konutlarda peyzaj unsurunun mimarlar tarafından yeniden düşünülmesini gündeme getirmiştir. Tez araştırmasında kapsamlı bir şekilde doğa ve insan etkileşimi problemi ele alınacaktır. İnsanın tüm yaşamı boyunca doğaya ne kadar ihtiyaç duyduğundan yoldan çıkılarak yapılı çevre özelinde konut mekanı ve insan ile ilişkisi irdelenecektir. Bu ilişki, insanların bir arada yaşama paradigmasını ortaya koyan toplu konut yerleşimlerindeki yaşantı üzerindeki etkisi konusunda özelleştirilecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

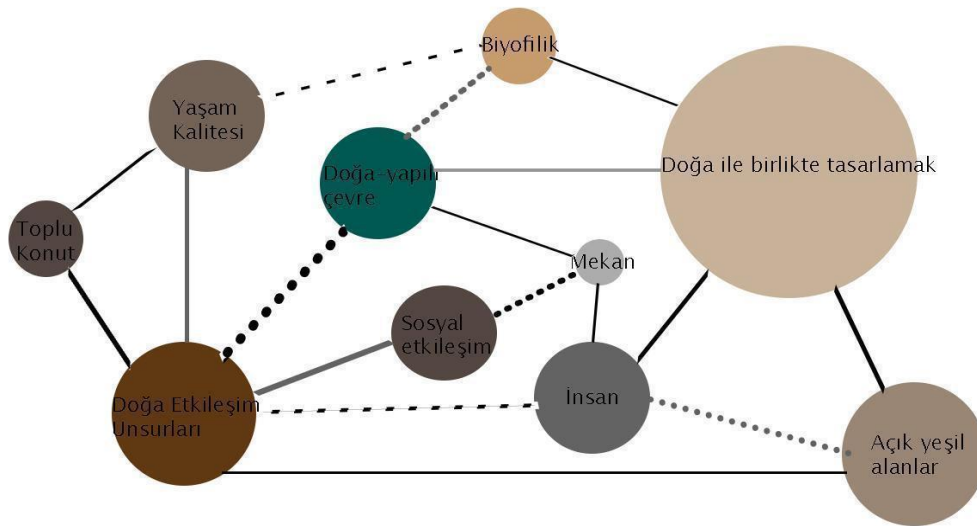
Araştırma kapsamında ele alınan problem doğrultusunda; konutlarda özellikle doğa ile birlikte tasarım yaklaşımının öneminden yola çıkılarak, konut mekanlarının doğal öğeler ile birlikte tasarlanması gerekliliğinin önemi vurgulanmaktadır. Araştırmanın ilk bölümünde ilişkili kavramlar, kavramsal bir çerçevede ele alınmaktadır. Daha sonra Dünya üzerinde doğa ile birlikte tasarlanma yaklaşımı olan ve ilişkili açık alan tasarımında farklı tipolojik özelliklere sahip toplu konut örnekleri seçilerek analiz edilmiştir. Bu örnekler ilişkili mimarlık kitapları, dergileri ve *ArchDaily*, vb. referans mimarlık web siteleri araçlarında paylaşılan içerikleri üzerinden incelenmektedir.

Örnek analizleri; konut ve peyzaj tasarım prensiplerini ortaya koyan referans rehber kitaplardan elde edilen çıkarımlar üzerinden incelemektedir ve Dünya örnek analiz sonuçları doğrultusunda ‘doğa ile birlikte tasarlanma yaklaşım tasarım ilkeleri’ ortaya konulmaktadır. Ortaya konulan ilkeler, limitli bir içerik sonucunda elde edilen verileri oluşturmakla birlikte;

farklı çalışma ve ölçeklere göre genişletilebilme potansiyeline sahiptir. Elde edilen ilkeler, tez çalışmasının bir sonraki adımı olan Türkiye'den mevcut bir konut toplu konut örneği üzerinde bir değerlendirme yaklaşımı olarak ele alınmaktadır. Konutlarda dış mekan ve rekreasyon alanları kullanımını ön planda tutan içerikler böylelikle alan araştırması sonuçları ile açıklanacaktır.

Bu tezin amacı, konut mekanının sadece iç mekan kullanımı değil; aynı zamanda konut mekanını çevreleyen ve onu olumlu yönde etkileyen, ona fayda sağlayan dış ortam ile birlikte var olduğunu açıklamak ve yapısal çevre-doğal çevre bütününe birlikte var olma durumunu ortaya koymaktır. Konutu çevreleyen dış ortam, evin içine yönelim sağlayarak evin içinde yaşayanlara rahatlık ve huzur sağlaması açısından doğal-yapılı çevre ilişkisinin tasarımda ele alınması gerektiğini anlatmaktadır.

Konutu düşünmeden önce konutu çevrelemek, onu içinde bulunduğu doğal oluşumlarla desteklemek; insan gereksinimlerine fiziksel, psikolojik ve algısal olarak temas edecek önemli veriler sunmaktadır. Bir mimari oluşum, içinde bulunacağı yeşil alan yapısı ile birlikte tasarlanırken bile aslında yapay bir yeşil alan kurgusu ile özellikle toplu konut yerleşmelerinde bir eklenti gibi öngörülmektedir. Oysa yeşil alanı organize ederken doğayı yok etmeden ancak; doğanın içsel yapısındaki dinamikleri var ederek iç-dış ilişkisini bütüncül bir paydada ele alan tasarım yaklaşımlarına ihtiyaç vardır.

Şekil 1.1: Tez Araştırmasının Amacı ve Kapsamına İlişkin Temel Kavramlar

Bu tez araştırmasında, özellikle konut yerleşimlerinde tasarımda doğa ile entegrasyonun önemi vurgulanarak doğa ile birlikte tasarım yaklaşımlarına dair prensiplerin oluşturulmasına

yönelik bir analiz ve değerlendirme sürecinin ortaya konulması hedeflenmektedir. Tez çalışması kapsamında konut yerleşmelerinde doğa ile birlikte tasarlama ilişkisi; kavramsal çerçevenin oluşturulması, Dünya üzerinden örneklerle prensiplerin belirlenmesi ve Türkiye’den mevcut bir örnek üzerinden alan araştırması kapsamında değerlendirilmesi ile ele alınacaktır.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

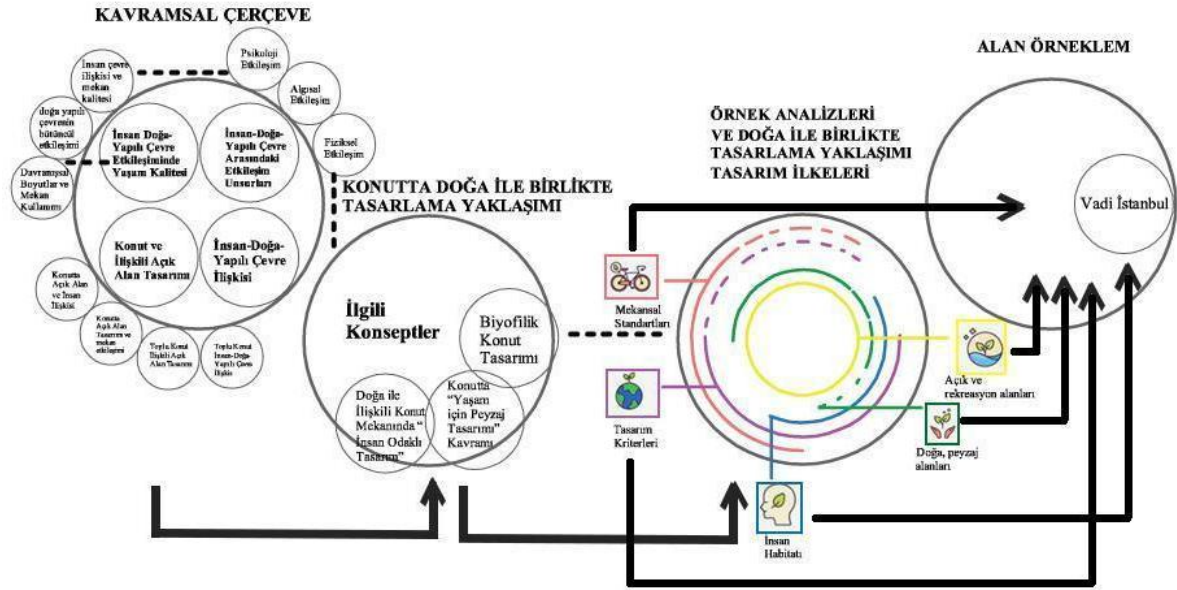
Bu çalışmada, yapılı ve doğal çevrenin birebir etkileşim içinde olduğu toplu konut yerleşmelerinin yaşantı üzerine etkisi irdelenecektir. Doğanın insan yaşantısına nasıl bir etkisi olduğunu ve dolayısıyla insanın doğaya ne kadar ihtiyaç duyduğunu açıklayarak kavramsal olarak detaylı bir şekilde insan ve doğa etkileşim okumasının yapılması gerekmektedir.

İnsan-doğa-yapılı çevre ilişkisi; insan ve yapılı çevre arasındaki etkileşim unsurları (fiziksel etkileşim, psikolojik etkileşim, algısal etkileşim); insan doğa- yapılı çevre etkileşiminde yaşam kalitesinin içeriklerinin ele alınması; konut yerleşimleri ve ilişkili açık alan tasarımının organize edilmesi bizleri birçok alt kavram ile karşı karşıya getirmektedir. Tüm bu kavramsal bütün konutta doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımının varlığını tasarım prensipleri ile analiz etme sonucunu doğurmaktadır.

Ele alınan kavramsal çerçevede ortaya konulan kavramlar ve ilişkili konseptler, tez çalışmasının yönteminin oluşturulmasında önem teşkil etmektedir. Kavramsal çerçevede ele alınan kavram bütünleri üzerinden Dünya’dan konut yerleşimleri ve peyzaj / doğa ilişkisi göz önüne alınarak, 10 adet örnek seçilmiştir. Bu örneklerdeki seçim kriterleri; örneklerde doğa ile birlikte tasarlanma yaklaşımı olması ve örneklerin ilişkili açık alan tasarımında farklı tipolojik özelliklere sahip olması üzerine kurgulanmıştır. Seçilen örneklerde konut ve peyzaj ilişkisi irdelenerek kavramsal çerçeveyi destekleyen ve tasarım prensiplerini tipolojik sınıflandırma üzerinden ele alan 4 adet referans rehber kitap incelenmiştir ve doğa ile birlikte tasarım kriterleri örnek analizleri üzerinden oluşturulmuştur. Bu referans kaynaklardan tasarım ilkelere dayalı bütüncül bir tablo oluşturulmuştur.

Her örnekte peyzaj, açık alan, doğal öğeler, konut iç-dış ilişkisini vurgulayan içerikler detaylı olarak araştırılmıştır. Oluşturulan doğa ile birlikte tasarım ilkeleri bir örnek analiz sonucu değerlendirmeye dönük tasarım parametreleri tablosuna dökülmüştür. Konuyla ilişkili sonraki araştırmalar için referans olacak bu tablodaki parametreler üzerinden Türkiye’den bir örnek alan seçilerek tasarım parametrelerinin bu örnek üzerinden değerlendirilmesi yapılacaktır. Bu değerlendirmenin doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımına dönük tasarım

parametrelerinin farklı içeriklerde oluşturulması ve spesifik bir örneklem üzerinde etüt edilmesine dönük bir açılım sunması araştırmanın özgün bir yöntemi olarak düşünülmüştür.

Şekil 1.2: İnsan-Doğa-Konut Mekan Tasarımına İlişkin Konsept İçerikler ve Yöntem Diyagramı

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İnsan-Doğa-Yapılı Çevre İlişkisi

İnsan ‘doğal’ bir varlıktır ve doğasından gelen bu ayırt edici özelliğini her kullandığında ‘doğal’ bir eylem içerisindedir (Şenozan, 2018).

İnsan ve yapılı çevre arasındaki etkileşim unsurları farklı şekillerde ortaya çıkabilir. İnsanlar, çevreyi etkileyebilirken aynı zamanda çevrenin de insanlar üzerinde bir etkisi olabilir. İnsanların yapılı çevre üzerindeki etkisi ve yaklaşımı, yapıları inşa ederek çevreyi şekillendirebilir. Şehirler, binalar, yollar, köprüler, parklar gibi yapılı çevre unsurları, insanların ihtiyaçlarını karşılamak veya yaşam kalitesini artırmak amacıyla oluşturulur. İnsanlar, çevrenin fiziksel yapısını değiştirerek yaşadıkları alanları şekillendirmiştir. Çevrenin insanları etkilemesi noktasına gelindiğinde ise yapılı çevre, insanların davranışlarını ve yaşam şekillerine etki edebilir.

Hızla gelişen teknoloji ve endüstriye dayalı kentsel yaşamlar çoğu zaman kentsel yaşam alanlarımızın doğayla olması gereken temel bağının (doğal ışık, yeşil alanlar vb.) bazen kaybolmasına neden olabilmektedir (Demirbaş ve Demirbaş, 2019).

İnsan yaşamsal gereksinimleri doğrultusunda doğa ile yapıcı veya yıkıcı bir ilişki içinde olmaktadır. Doğa, insanların yaşam kaynaklarını sağlamakta olup, aynı zamanda insan etkisiyle zarar görebilmektedir. Sürdürülebilirlik ve çevre koruma çabaları, bu ilişkinin daha dengeli ve düzgün bir şekilde sürdürülmesi için önemlidir.

Doğanın bir organizma yerine bir makine olarak görülmeye başlanması, insanların doğal çevreye yönelik tavırlarını da kuvvetli bir şekilde etkilemiştir (Yaylı ve Yaslıkaya, 2015).

İnsanın doğal ve yapılı çevre ile nasıl etkileşimde bulunduğunu ve bu etkileşimin sonuçlarını kapsayan sorunsal kompleks bir konudur. Bu ilişki, insanların doğal kaynaklarla etkileşimleri, kentsel alanlardaki yapısal ortamları ve çevresel faktörleri etkilenmesi gibi pek çok boyuttan oluşmaktadır. “İlk çağlardan bu yana insanlar doğayla sürekli ilişki içinde olmuştur. Bu yakın ilişki onun varlık koşulları arasındaki en öncelikli etkileşimdir” (Arıkan, 2021).

Doğayla olan ilişkimiz, doğal kaynakların kullanımıyla başlamıştır. İnsanların, gündelik gereksinimlerini karşılayan enerji kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde kullanılması - doğanın dengesinin korunması açısından önemlidir. Doğal kaynakların aşırı kullanımı, çevre kirliliği, orman tahribatı ve biyoçeşitlilik kaybı gibi sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle insanların doğal kaynakları koruma, sürdürülebilir bir şekilde kullanma ve doğaya saygı gösterme sorumlulukları vardır.

İnsanların gereksinimlerinin değişen ve gelişen teknoloji ile sürekli farklılaşması ve artması, sınırlı doğal kaynaklar üzerinde aşırı baskının oluşmasına neden olmuştur (Dindaroğlu, 2014). Bu kapsamda insan-doğa-yapılı çevrenin ilişkisini yönetme ve dengeleme konusunda çeşitli stratejiler ve politikalar geliştirilmiştir. Sürdürülebilir kalkınma, çevresel planlama, kaynak yönetimi, çevresel sürdürülebilirlik gibi kavramlar, insan-doğa-yapılı çevre ilişkisini ele alan disiplinlerin odak noktalarıdır. Bu kavramlar, insanların doğal kaynakları ve çevreyi nasıl kullanacaklarını ve koruyacaklarını düzenlenmiştir. Bu çerçevede, uluslararası düzeyde çevre politikaları ve anlaşmaların yanı sıra yerel yönetimlerin sürdürülebilirlik stratejileri, bu ilişkiyi dengede tutmaya yönelik önemli adımlardır.

2.2. İnsan ve Yapılı Çevre Arasındaki Etkileşim Unsurları

“İnsanın bilinen evrim sürecinde, ilkel insan doğa içinde ve doğa olaylarına karşı bütünüyle savunmasız, çaresiz ve yalnızdır. Yeryüzüne doğal korungaçları ile de gelmediğinden doğaya uyumsuz ve aykırıdır” (Özerkmen, 2002).

Günümüzde insanların evden veya uzaktan çalışma seçeneklerine doğru yönelmesi, konut içi alanların daha çok kullanılmasına sebep olmuştur. Bu durum konut mekanının yaşantısına dair algıyı da dönüştürmüştür. Duygusal esenliğimiz için iç mekan kullanımlarının uygunluğuna ek olarak, insanın dış ortamla kurduğu bağın da önemi ortaya çıkmıştır.

İnsan doğaya uyum sağlamaya ve onun bir parçası olmaya çabalamıştır. Doğaya yapılan müdahaleler, doğanın bir tüketim nesnesi olarak görülmesi, daha sonraki dönemlerde birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir (İlboğa ve Aygül, 2015). Nüfusun artmasıyla doğal kaynakların kıtlığı ile insan, topraktan yararlanarak ve hayvanları evcilleştirerek tarım gibi bazı işler geliştirmeye başlamıştır. Doğa insana ilham vererek ve onunla olan etkileşimi, onu diğer varlıklardan ayıran davranış kalıplarının gelişmesine katkıda bulunur. Modern dünya ve doğa anlayışında, insanı doğanın sahibi olarak kabul etmekte ve değerini yükseltecek ve onu evrenin merkezi olarak konumlandırmaktadır.

İnsanın doğa ile olan ilişkisi onun varlık koşulları arasındaki en öncelikli ilişkisidir (Gül, 2013).

İnsan, doğa olgusundan kurtulmasını sağlayacak birçok teknolojiyi icat ederek, diğer canlılara üstünlüğünü vurgulamaya çalışmaktadır. Bu bilimsel-teknik gelişmeler, insana geçmişte hiç hayal etmediği faydalar sağlayacak bir güç vermiş ve onun doğal çevre ile olan yorumlama biçimini değiştirip dönüştürmeye başlamıştır. Bu yorumlama farkı sebebiyle, insan doğa sisteminde bir dengesizliğe neden olmuştur ve gıda, su ve hava kirliliği gibi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Öyleyse, teknolojinin önce insanın doğa üzerindeki kontrolünü somutlaştırmak, çeşitli aktörlerin sunduğu eylemin gücüne ve potansiyellerine yatırım yapmak için kullanıldığı söylenebilir. Ancak bu durum aynı zamanda insanın yapılı çevreyi örgütlerken doğal çevreyi göz ardı ettiği içeriklerle sonuçlanmıştır.

Teknolojik gelişmelerin büyük ölçüde yaygınlaşması nedeniyle, insanın kontrol etme ve yapılı çevre üzerindeki yoğun üretme arzusu, çevre haklarını ve buna hakkı olan diğer grupların haklarını dikkate alınmamasına dayalı bir hedefe hizmet etmiştir.

“Mimari tasarım ve el değmemiş doğa arasındaki ilişki çok uzun bir geçmişe sahiptir. Yapılı çevre tasarımı ele alınırken, geniş kapsamı ile doğayı bu sürece dahil eden ve ön planda tutan günümüz yaklaşımları hedef alınmıştır. Bu yaklaşımların ardındaki felsefe, doğanın

karmaşık yapısı ve doğa temelli tasarım üzerine değerli öngörüler sunmaktadır” (Bayraktaroğlu, 2013).

Kültürel unsurlar, insanların bir araya gelmesini sağlamaktadır ve bu unsurlar, kullanıcıların yapılı çevrede sosyal etkileşimlerini destekleyecek mekansal oluşumlara yansımaktadır. Örneğin, bir park veya meydan insanların bulunduğu ve etkileşimde bulunduğu bir alan olabilir. Ayrıca, bir şehir veya bölgenin mimari tarzı ve yapısal özellikleri, o yerdeki kültürel değerlerin bir yansıması olabilir. Burada ilişkili bir diğer kavram ise çevresel sürdürülebilirlik konusudur. İnsanların yapılı çevreyle etkileşimi, sürdürülebilirlik açısından da çok önemlidir. Yapıların enerji verimliliği, atık yönetimi, yeşil alanların korunması gibi unsurlar, olumsuz çevresel etkileri azaltmak ve doğal kaynakları korumak amacıyla dikkate alınmalıdır. İnsanların yaşadıkları çevre, sağlık ve refahlarını ek olarak psikolojilerine etki etmektedir. Temiz hava, su kaynaklarına erişim, yeşil alanlar gibi faktörler, insan sağlığı üzerinde olumlu ya da olumsuz etkiler yaratırken; kirli çevre, yetersiz altyapı ve kötü planlama ise sağlık sorunlarına neden olmaktadır.

İlk çağlardan bu yana insanlar doğayla sürekli etkileşim içinde olmuştur (Maltaş, 2015). İnsanlar ve yapılı çevre arasındaki ilişki ise karmaşıktır. İnsanlar, yaşama, çalışma ve diğer faaliyetler için çevrelerini şekillendirirken, aynı zamanda çevre de insanların davranışları, ihtiyaçları ve kültürel değerleri üzerinde etkili olmaktadır. Bu kapsamda insan ve yapılı çevre arasındaki ilişki yerleşim ölçeğindeki dinamikler bağlamında da dikkate alınmalıdır. İnsanlar, konutlar, iş yerleri, alışveriş merkezleri, okullar, hastaneler ve park vb. gibi yapılar inşa ederek yaşantı örüntüleri içerisinde yerleşim alanları oluşturmuştur. Bu yapılar ve ilişkili yerleşim kurguları, insanların yaşamlarını sürdürdükleri, etkileşimde buldukları ve toplumsal ilişkiler kurdukları mekanlar örgütlemiştir. Yapıların tasarımı ve yerleşimi, insanların rahatlık, güvenlik ve estetik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düşünülmelidir.

Çevresel etkiler olarak bakıldığında; insanların yapılı çevre üzerindeki etkileri çeşitli şekillerde ortaya çıkar. Doğal kaynakların kullanımı, enerji tüketimi, atık yönetimi ve su kullanımı gibi faktörler çevresel etkiler yaratmıştır. Sürdürülebilirlik prensiplerine uygun olarak, yapılı çevrenin olumsuz çevresel etkilerinin önüne geçilmeli ve doğal kaynakların korunması ön planda tutulmalıdır. Yapılı çevrenin mekansal unsurları ve ilişkili tasarım kararlarının, insan yaşantısı üzerinde önemli bir etkisi vardır. İyi tasarlanmış ve planlanmış bir çevre, insanların fiziksel aktivite yapmasını teşvik edebilir ve yaşantısını olumlu yönde etkileyebilir. Bu noktada insan ve doğru örgütlenmiş bir yapılı çevrenin insan yaşantısına etkisi önemli bir tasarım parametresi olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.1. Fiziksel Etkileşim

Bir insan doğası gereği etrafındaki çevresel, psikolojik ve sosyal çevreden etkilenir ve bu nedenle düşünceleri ve psikolojik durumu aslında içinde bulunduğu fiziksel ortamla da ilişkilidir.

“Konut, temel olarak kullanıcısının barınma ihtiyacını karşılamaya yönelik mekânsal bir oluşumu ifade etmektedir. Konut mekanı kişinin barınma, uyuma, yemek yeme gibi temel fiziksel ihtiyaçlarını karşılarken, aynı zamanda sosyal açıdan mahremiyet ve güven duygularını tatmin etmektedir” (Mangut, 2015)

İnsan ve çevre arasındaki fiziksel etkileşim insanların çevreleriyle doğrudan temas etmelerini ve çevreden doğrudan etkilenmeleri anlamına gelmektedir. Bu etkileşim farklı şekillerde gerçekleşebilir: İnsanlar açık havada bulduklarında, çevredeki iklim ve hava koşullarından doğrudan etkilenmektedir. Sıcaklık, nem ve rüzgâr gibi faktörler insanların konfor seviyelerini etkiler ve kişinin giyim, barınma ve enerji tüketimi gibi davranışları üzerinde etkili olmaktadır.

Doğal çevre unsurları, insanların hareketini engelleyebilir veya yönlendirebilir. Dağlar, nehirler, ormanlar gibi doğal alanlar, insanların yerleşim ve faaliyet alanlarını sınırlandırabilir veya yönlendirebilir. İnsanlar, bu fiziksel engellerle başa çıkmak için köprüler, tüneller ve yollar gibi yapıları çevre öğelerini inşa etmiştir.

İnsanlar, doğal çevreyle aynı zamanda biyolojik bir etkileşim içindedir. Bitki örtüsü, hayvanlar ve diğer organizmalar, insanların sağlığını etkileyebilir veya doğrudan kullanımları için kaynak sağlayabilmektedir.

“Yapılı çevre, yerel ekolojik süreçleri azaltmak, ayrıca mevcut bitki örtüsünü ve hayvan çeşitliliğini değiştirmek suretiyle insanların, bir parçası oldukları ekolojik topluluktan, hem fiziksel hem de psikolojik olarak uzaklaşmalarına neden olmaktadır” (Bayraktaroğlu, 2013). Fiziksel etkileşim, insanların çevreyle ilişki kurarken çeşitli önlemler almasını gerektirebilir. Bu noktada insan sürdürülebilirlik, çevre koruma, afet yönetimi, sağlık ve güvenlik gibi konulara dikkat ederek insan ve çevre arasındaki fiziksel etkileşimi sağlayabilmiştir.

2.2.2. Psikolojik Etkileşim

“Schultz’a göre (2004) insan ve doğa arasındaki ilişkide üç çeşit bağdan bahsetmek mümkündür: (1) psikolojik bağ, (2) sembolik bağ ve (3) fiziksel bağ. Psikolojik bağ, “bir

insanın kendisini, diğere canlılarla aynı ölçüde doğanın bir parçası gibi hissetmesi durumudur” (Bayraktaroğlu, 2013).

Çevre psikolojisi, doğanın insan gelişimi ve davranışında önemli bir role sahip olduğu inancına dayanır. Bu kavramda doğa üzerine düşünme, hissetme ve başkalarıyla davranış şeklimize hayati bir katkısı sunma durumu olduğuna inanılmaktadır. Doğa, duyguları iyileştirmeye ve hafıza verimliliğini arttırmaya yardımcı olmuştur. Doğa içindeki geziler, insanlara psikolojik fayda sağlar. Araştırmalar, insanların doğaya maruz kaldıklarında psikolojik anlamda önemli iyileşme gösterdiğini göstermiştir. Son zamanlarda yapılan araştırmalar, evden çıkmanın ve egzersiz yapmanın aynı zamanda fiziksel olarak da insanlara iyi geldiği gerçeğini ortaya koymuştur. Doğa gezileri ve açık hava etkinlikleri, dikkatin ve odaklanmanın gücünü artırır. “İnsanlık tarihi boyunca doğanın insan yaşamı üzerindeki etkisi, korunma, barınma, beslenme gibi ihtiyaçlarının belirlenmesinde etkili olmuştur” (Bayraktaroğlu, 2013).

Aslında, doğa ile temasın, odaklanmayı arttırmaya ve kişinin zihinsel gelişimine yardımcı olduğuna dair çok sayıda kanıt vardır. Evde bitki yetiştirmek mekânınıza güzellik katmakla kalmaz, soluduğumuz havanın temizlenmesine de yardımcı olarak doğal öğelerle olan temasımızı artırır.

İnsan yaşamında önemli bir yere sahip olan sevginin, insanın davranışlarına ve onun ürettiklerine yansması da doğaldır (Gültekin ve Çaklı, 2005). Evde bitkilerin olması atmosferi dengeler, sakinleştirir ve nefes almayı iyileştirmeye yardımcı olur. İç ve dış mekanlardaki bitkilerin orada yaşayan insanların ruh sağlığına faydalı olmaktadır. Doğa ve doğal öğelerle etkileşim halinde olmak, duygusal farkındalığı, bilişsel işlevi geliştirmeye yardımcı olur ve odaklanmayı geliştirir. İçeride tuttuğumuz bitkiler bizi doğaya geri getirmekte ve ona yakın olduğumuzda rahatlatıcı bir his vermektedir.

“Mekan ve insan psikolojisi arasındaki ilişki, çevresel bilinç aktarımı bağlamında da ele alınabilir. Çevresel bilince sahip yapı tasarımlarının yaygınlaşması ile, toplumda ekolojik bir farkındalık ve kültür geliştirilebileceği öngörülmektedir” (Bayraktaroğlu, 2013). Tüm bu açılımlar, konutta etkileşimin psikolojik boyut ile de bir ilişki kurduğunu bizlere göstermektedir.

2.2.3. Algısal Etkileşim

Algısal etkileşim, çevre-davranış ilişkilerinde insanların çevresel algı ve bu doğrultuda çevresiyle etkileşim halinde olduğu süreçleri ifade etmektedir.

“Doğaya bakıldığında birçok şey algılanır. Algılar üzerinde duyuşal süreçlerin farklı özellikleri, kapasiteleri, zihinsel ve kültürel hazır bulunuşluk durumları belirleyici bir etkiye sahiptir” (Çevik, 2020).

İnsan ve çevre arasındaki algısal etkileşim, insanın çevreyi hissetmesi ve algılaması, çevreden gelen uyarınları işlemeleri ve buna yanıt vermesi sürecidir. Algısal etkileşim, insanın duyuşlarını kullanarak çevrede var olan özellikleri toplaması, beyinde işlemesi ve çevreye tepki verilmesi şeklinde gerçekleşir.

İnsanın algısal süreçleri beş duyuş yoluyla (görme, işitme, dokunma, tatma, koku alma) etkileşim durumlarını oluşturur. İnsan, çevresindeki nesnelere, seslere, kokulara, dokunsal uyarınlara ve tatlar gibi uyarınlara algılayarak çevreyi keşfetmektedir. Algısal süreçlerin, insanın çevreyle etkileşimini doğru bir şekilde yönlendirmesi yine, insanın çevresel bilgilere tepki verme yeteneği ile ilgilidir.

2.3. İnsan Doğa- Yapılı Çevre Etkileşiminde Yaşam Kalitesi

İnsan çevrenin bir parçası olduğu için içinde bulunduğu doğanın özelliklerine göre evrimleşmiş ve adapte olmuştur. Doğa ile yaşamak, insanın sağlıklı bir şekilde yaşamını sürdürebilmesi ile; dolayısıyla yaşadığı ortamdaki doğal şartların varlık biçimine bağlıdır.

Konut ve insan ilişkisi, insanın yaşam alanının önemini bildiği ve bu alanda nasıl hissettiğinin anlamlandırıldığı bir konudur. İnsanların yaşadıkları yer, genellikle hayatlarının büyük bir kısmını geçirdikleri ve kişisel gelişimleri üzerinde etkili olan alanlardır. Konutlar, insanların kendilerini ifade etmeleri ve kişisel tarzlarını yansıtmaları için mekansal bir platform sağlamıştır.

İnsanlar, dekorasyon, mobilya ve renk seçimleriyle konutlarını kendi karakteri ve fikirlerine göre düzenlemekte ve mekanı kendi istekleri doğrultusunda anlamlandırmaya çalışmaktadır. Bu şekilde, bir ev veya daire kişisel bir alan ifade etmekte ve insanların kendilerini orada iyi ve huzurlu hissetmelerini sağlayabilmektedir. Konutlar aynı zamanda sosyal ilişkilerin geliştirildiği ve sürdürüldüğü yerlerdir.

Ailelerin, komşuların, arkadaşların, vb. bir araya gelerek konutlarda ortak kullanım alanları organize etmeleri söz konusudur. Evlerdeki ortak kullanım alanları, insanların birbirleriyle bağlantı kurmasını ve ilişkilerini güçlendirmesini sağlar. İnsanlar, stresli bir günün sonunda eve dönerek rahatlamak ve yeniden enerji kazanmak isterler. Konutlar, mahremiyet ve huzurun sağlandığı ve insanın daha iyi hissetmesi için aynı zamanda kendilerine vakit ayırdıkları yerlerdir.

İnsan ve doğa arasındaki ahenk ile kendini gösteren doğal yaklaşımların temeli geçmişteki kırsal yaşam stili ile de ilişkilendirilebilir (Özgüner, 2003). İnsanlar, kendi kendilerine zaman geçirebilir, hobilerine veya ilgi alanlarına vakit ayırabilir ve dinlenebilirler. Konut mekanları aynı zamanda insanların sağlıklı ve düzgün bir yaşam sürdürebilmeleri için uygun bir barınma ortamı sunmaktadır. Temiz hava, doğal ışık, sessizlik ve güvenli bir çevre, insanların sağlıklı ve dengeli bir yaşam sürmeleri için gerekli birincil mekansal gereksinimlerden bazılarıdır. Doğaya yabancı olan yapı gereçleriyle yapılan binalar hem ekonomik olmamakta hem de onarım güçlükleri ortaya çıkarmaktadır. (Kayserili ve Kocaman, 2014).

Konut mekanları insanın temel mekansal gereksinimlerinin karşılandığı alanlardır. Konut mekanları insanların kendilerini ifade etmesi, sosyal ilişkilerini geliştirebilmesi, dinlenebilmesi ve sağlıklı bir yaşam sürmeleri için çok önemli bir rol oynamaktadır. İnsanların konutlarıyla pozitif bir ilişki kurmaları ve bu alanlara özen göstermeleri, yaşam kalitesinin artırılmasında önemli bir içerik tanımlayabilmektedir.

Barınma, insanın duyduğu gereksinimlerden ilkidir (Asasoğlu, 2013). İnsanlar, konutlarda günlük yaşamlarına devam ederler; çalışmak, dinlenmek ve eğlenmek, vb. mekansal etkinliklerin birçoğunu bu mekanda gerçekleştirmektedir.

Konut mekanlarının tipolojik bir karşılığı olan ve insanların toplu ve bir arada yaşaması üzerine oluşturulan toplu konutlar, bu anlamda özel bir tanım içermektedir. “İnsanlar, büyük şehirlerde, hayatın akış hızına uyum sağlayabilmek için, içerisinde yeşil alanlar, sosyal alanlar ve çocuk oyun alanları bulunduran toplu konutlarda oturmayı, tüm gereksinimlerini tek bir çatı altında alışveriş merkezlerinden karşılayabilmeleri nedeniyle daha güvenli, daha kaliteli yaşam şartları olan toplu konutları tercih etmektedirler” (Aslan, 2007).

Konutun doğal çevresi ile iletişim halinde olması, bireylere özellikle yaşlılar ve çocuklara olumlu enerji verir; konutun yeşil dokuyula ilişkisi ne kadar yoğun ve etkin bir şekilde

kurulursa konut mekanı insan ve doğa arasında o kadar bir etkileşim arayüzü oluşturabilmektedir.

“İnsan varlığının fiziksel, biyolojik ve psikolojik olanakları doğrultusunda biçimlenmiş, insani ölçek içeren, çevre ile ilişki kuran, doğal ve kültürel değerleri gözeterek yerleşmeler ekolojik anlamda devamlılık özelliğine sahip bir mekansallık ortaya koyarlar“ (Yiğit, 2016).

Doğa ve yaşam kalitesi arasında güçlü bir bağ söz konusudur. Doğal çevrenin korunması, sürdürülebilir ve ekolojik içeriklerin ele alınması, insanların yaşam kalitesini olumlu bir şekilde etkiler. Temiz hava, su kaynakları ve yeşil alanlar insan sağlığı ve psikolojisi için önemlidir. Aynı şekilde, doğal güzellikler ve doğal yaşamın çeşitliliği, insanların ruh sağlığına olumlu katkılar yapabilir. Bu nedenle, doğayı korumak ve sürdürülebilir bir yaşam tarzını benimsemek gerek gelecek nesiller için gerekse de insan-doğa etkileşimi bağlamında insanın kendisi için önemlidir.

2.3.1. İnsan - Çevre İlişkisi ve Mekan Kalitesi

“Türk Dil Kurumu sözlüğünde ‘mekân’ kavramı “yer, bulunulan yer, ev, yurt” anlamlarına karşılık gelecek şekilde tanımlanmaktadır” (Hançer, 2019).

İnsan-çevre ilişkisi ve mekan kalitesi, insanların yaşadığı çevreden fiziksel, algısal, sosyal ve psikolojik olarak nasıl etkilendiği ile ilgilidir. Mekan kalitesi, bir yerin kullanım amacına uygunluğu, estetik değeri, güvenlik düzeyi, konfor, ulaşılabilirlik ve sürdürülebilirlik gibi faktörlere bağlı olarak değerlendirilebilir.

İnsanlar, çevreleriyle sürekli etkileşim içindedir ve bu etkileşim, sağlık, mutluluk ve genel yaşam kalitesi üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. İyi tasarlanmış ve kaliteli yerler, insanların işlevsel ihtiyaçlarını karşılamakla kalmamaktadır; aynı zamanda fiziksel ve ruhsal refahlarını da desteklemektedir.

Çevresel faktörler, insanların zihinsel, ruhsal ve duygusal sağlığı üzerinde doğrudan etkilidir. Mekanın doğal ışık alması, yeşil alanlarla entegre bir içerikte olması, ses ve hava kalitesinin iyi olması, insanların rahatlamasına ve stresten uzak durmasına yardımcı olabilir. Ayrıca, bir mekanın tasarımı ve düzenlemesi, sosyal ve fiziksel etkileşimi teşvik edebilmek ve insanların birbirleri arasında iletişim kurmalarını kolaylaştırabilmektedir.

Mekan kalitesi aynı zamanda güvenlik, huzur ve ulaşılabilirlikle de ilişkilidir. İnsanlar, yaşadıkları veya kullandıkları mekanlarda kendilerini güven içinde hissetmek isterler. Yeterli

aydınlatma, güvenlik önlemleri, gibi konular insanların yaşadıkları çevrede güvende hissetmelerinin sağlanması açısından önemlidir.

Son olarak, sürdürülebilirlik, insan-çevre ilişkisinde önemli bir rol oynamaktadır. İyi tasarlanmış mekanlar, enerji verimliliği, su tasarrufu, doğal kaynakların korunması gibi sürdürülebilirlik prensiplerine önem vermekle olumsuz çevresel etkileri azaltabilir. Sürdürülebilir mekanlar, hem insanların sağlığı hem de doğal çevrenin korunması açısından önemlidir.

"Mekan, insanoğlu için sadece barınma ihtiyacının karşılandığı bir yer olmanın ötesinde, insanların toplum ile ilişkilerinin düzenlenmesinde bir aracı, başkaları ile iletişiminde etkin rol oynayan fiziksel ortamdır. Bu anlamda mekan; insan gereksinimlerinin değişim ve gelişimine ayak uydurarak içinde yaşayanların psikolojisi, kültürü, sosyo-ekonomik düzeylerine göre içinde farklı pek çok boyutu barındırarak şekillenmektedir" (Kutlu, 2018).

Sonuçta, insan-çevre ilişkisi ve mekan kalitesi birbirinden ayrı düşünülemez. İyi tasarlanmış ve mekansal kalite unsurlarının dikkate alındığı mekanlar, insanların yaşam kalitesini artırabilir ve toplumun genel refahına katkıda bulunabilir. Bu sebeple, çevreleri tasarlarken ve düzenlerken insanların ihtiyaçlarını ve sağlıklarını dikkate almak önemlidir.

"Mekana temiz hava alan açıklıklar ile çıkış açıklıklarının düzenlenmesi ve mekan içi donatı ve bölücü boyutları ile bunların yerleşimine dikkat edilmesi ile mekan içi hava hareketini etkili yani verimli hale gelebilir" (Kutlu, 2018). Mekansal konfor öğelerinin sağlanması bu bağlamda fiziksel içeriklerin kurgulanmasını tanımlarken bu tanımlamayı psikolojik ve algısal ölçeklerde de ele almak gerekmektedir.

2.3.2. Davranışsal Boyutlar ve Mekan Kullanımı

"İnsan, yapılı çevrenin üreticisi ve mucidi olarak kendini bu dünyanın merkezine koymaktadır. Doğal çevreyi tanıyıp, yaşam alanlarını doğal çevre üzerinde üretmeye başladığı andan itibaren doğal çevre sömürsünün de baş aktörü olmuştur" (Emekci, 2021).

İnsanların yapılı çevreyi örgütleme sürecini, yapılı çevrenin doğal çevreyi etkilemesi bağlamında ele almak gerekmektedir. İnsanlar doğal çevreden kaynaklar kullanarak yapıları inşa edip şehirler oluştururken, bu süreç doğal çevreyi etkiler ve değiştirir. Benzer şekilde, yapılı çevredeki etkinlikler de doğal çevreye etki edebilir. Bu nedenle, çevre planlamasında ve

sürdürülebilirlik çabalarında doğal ve yapılı çevre arasındaki etkileşimi göz önünde bulundurmak önemlidir.

“Bir bütün içinde gelişen doğal formlar yerel koşullara göre özel bir kimlik kazanırlar. Bu kimlik somut olarak, yer ve gökyüzünü karakterize etmedeki temel üstünlükleri, nitelikleri ele alınarak ifade edilebilir” (Eminağaoğlu, 2006).

Doğal ve yapılı çevre, insanların yaşadığı ve etkileşimde bulunduğu alanları kapsamaktadır. Doğal ve yapılı çevre arasındaki etkileşim, çeşitli faktörler tarafından belirlenen karmaşık bir ilişki ağı oluşturmaktadır. İnsanlar, doğal çevreden kaynaklar kullanarak yapılı çevreyi inşa ederken, bu süreçte doğal çevreyi etkilemiştir.

Yapılı çevrenin kurgulanabilmesi için doğal kaynaklara ihtiyaç vardır. Bu kaynakların kullanılması doğal çevreyi doğrudan etkiler. Ormanların kesilmesi, maden çıkarılması gibi insan faaliyetleri doğal çevrenin dengesini bozabilir. Yollar, köprüler, binalar gibi yapılardan kaynaklanan altyapıya dair oluşturulan değişiklikler, ekosistemleri etkileyebilir.

İnsan doğayla bütün olduğuna olan inancını, tüm eserlerinde dile getirir (Arbaç, 2014). Bütünlük içindeki bir çevresel yaklaşım, doğal ve yapılı çevrenin birbirleriyle olan etkileşimini algılamak ve bu etkileşimi sürdürülebilir bir şekilde yönetmek üzerine odaklanır. Sürdürülebilir kentleşme, çevresel koruma politikaları, enerji verimliliği gibi konuları, bu bütünlük çerçevesinde önemsemek gerekir.

2.3.3. Doğal ve Yapılı Çevrenin Bütüncül Etkileşimi

Doğal ve yapılı çevre ilişkisinde aktör, insan olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanın mekan kullanımına dair oluşturduğu durum, onun davranışsal içerikleriyle de ilişki kurmaktadır. Burada tanımlı olan aktör ise mimardır; mimar mekanın tasarım boyutunda aldığı kararlar ile insanın mekan kullanımına dair ön içerikler oluşturmaktadır. Bu içeriklerin içinde yapılı ve doğal çevrenin bütünsel etkileşimini sağlayacak doğal içeriklere ihtiyaç vardır. Bu yüzden konut yerleşmeleri sadece ev ve iç ortamlara ilişkin tasarımları değil, aynı zamanda dış mekan ve sosyal alanlar, çocuk oyun alanları, otopark, yaya yolları ve doğal öğelerle desteklenecek açık alan tasarımı ile desteklenmelidir. Bu bağlamda doğa ile desteklenmiş açık alan tasarımı, konut kullanıcılarının mekan kullanımını ve dolayısıyla davranışsal kararlarını etkileyecek bir durum ortaya koymaktadır.

Davranışsal boyut ve mekan kullanımı arasında ikili bir ilişki bulunmaktadır. Davranışsal boyut, insanların mekanları nasıl kullandığını ve bu mekanlarda nasıl

davrandıklarını ifade etmektedir. İnsanlar, mekanın tasarımı, kullanım amacı, fiziksel özellikleri ve çevresel faktörleri gibi etkenlere bağlı olarak farklı davranışlar sergilemektedir. Bu durum, insanların ihtiyaçlarına ve tercihlerine uygun olarak düzenlenen mekanların nasıl kullanıldığına işaret etmektedir.

Doğal içeriklerle entegre tasarlanmış mekanlar, insanların günlük faaliyetlerini kolaylaştırabilir, sosyal etkileşimlerini artırabilir, stres ve olumsuz enerjiyi azaltabilir ve yaşam kalitesini yükseltebilir. Açık alanlar, parklar veya kamusal mekanlar, insanların rahatlaması, egzersiz yapması ve doğayla bağlantı kurması için önemli bir rol oynamaktadır.

Davranışsal boyut ve mekan kullanımı; kent planlaması, mimari tasarım ve çevre psikolojisi gibi alanlarda incelenmekte ve bu alanlarda araştırmacılar, mekanların insanların davranışlarını nasıl etkileyebileceği üzerine çalışmalar yapmaktadır. Bu bağlamda, insanların ihtiyaçlarına duyarlı ve insan odaklı mekanların tasarlanması ve araştırılması önemlidir.

Dış mekan kurgusu konutlar arası etkileşim için son derece önemlidir ve bu ilişki sistemine özen gösterilmelidir. Konut kullanıcısı, bu alanlarda bulunan yürüyüş, koşu, oturma ve spor alanları gibi aktiviteleri gerçekleştirebilecekleri mekanlara ihtiyaç duyar. Bu mekanlar kullanıcı için faydalı bir etkileşim alanı örgütler ve kullanıcının ihtiyaçlarının bu doğrultuda iç ve dış mekan ilişkisiyle tasarlanarak karşılanması gerekmektedir.

Bu alanlarda mekan kalitesinin dikkate alınması halinde; bu alanlar kullanıcıya dönük açılımlar sunar ve kullanıcıda pozitif bir ruh oluşturur. Tam tersi dış mekanların tasarım içeriği ihmal edildiğinde ise; bu alanların kullanımı olmayacak ve bu alanlar boş kalacaktır; bu durum ise insanları bir araya getiren açık alan kullanımlarının önünde bir bariyer oluşturacaktır.

“Bu temel faaliyetler başlangıç noktası olarak kullanılır; çünkü bunlar neredeyse diğer tüm etkinliklerin bir parçasıdır. Eğer mekanlar yürümek, ayakta durmak, oturmak, görmek, duymak ve konuşmak için ilgi çekici içerikler yaratabiliyorsa; bu başlı başına önemli bir kalite tanımlamaktadır” (Gehl, 2011). Dış mekan tasarımında herkes için tasarım kriterleri dikkate alınmalı; çünkü konut alanları farklılaşan ihtiyaçlara sahip tüm insanlar için tasarlanacak kullanışlı mekanlar olmalıdır.

Konut yerleşmelerindeki rekreasyon alanlarının estetik ve kullanışlı bir şekilde tasarlanması gerekmektedir. Konut içi yaya yolları doğal öğelerle desteklenmeli, , giriş-çıkışı bağlayan yollar kullanıcı için kolayca erişilebilmeli ve evrensel tasarım kriterleri dikkate alınmalıdır. Çocuk oyun alanı, spor alanları vb. alanların çocuk ve gençlere uygun standartlarda yapılması, yaşlılar için ise sakin ve doğa içinde ortamlar tasarlanması önemlidir.

Küçük ve orta ölçekte yeşil alanlar; kış bahçesi, bisiklet alanı, yüzme havuzu, kafeler, koşu alanları, kitap okuma alanları ve kullanıcıların rahat ya da yalnız kalabilecekleri alanlar, konut alanları ve çerçevesindeki mekan kullanımı bağlamında düşünülmelidir. Sonuç olarak; konut kullanıcısının yaşamı sadece konut iç mekanında değil; iç-dış mekan örüntülerini destekleyen dış mekan kullanımlarında da yer almalıdır. Kullanıcı dışarı çıkmak istediği zamanlarda istediği faaliyete konut alanından yürüme mesafesinde erişebilir olmalıdır. Diğer bir açıdan bakacak olursak; bu gereklilik insanın sosyal bir varlık olması ile de ilişkilidir. Konutta rekreasyonel alanlarının olması komşularla iletişim kurup, tanışma imkanı sağlayacak açık etkileşim alanları oluşturulması açısından önemlidir.

“Dış mekan tasarlanırken, bu alanlar kadın, erkek, çocuk ve yaşlılara her zaman hizmet etmeli; çünkü bu alanlar, rekreasyon deneyimlerinin önemli ölçüde gerçekleştiği ortamlardır. Deneyimle kastedilen tüm duyularla algılanan çevrelerdir” (Bell, 2008). Rekreasyon alanlarının doğru kullanılması için, yerleşimin bütüncül bir içerikte tasarlanması gerekir; alanlar geniş ama aktif kullanıma olanak vermelidir, yaya yolu erişilebilir yapılmalı, insanlar giriş-çıkışı kolay bulmalı, çocuklara özel oyun alanları ya da onların yaşına göre faaliyet alanları yapılmalı, ayrıca bu alanlar konuta yakın bir yerde tasarlanarak güvenli olmalıdır. Yaşlılar için ferah, geniş, temiz hava alabilecekleri alanlar yapılmalı, doğadan manzara ve sağlık açısından yaralanmaları amacıyla sakin ve gürültülü yerlerden uzak açık alan tasarımları ve mekan kullanımları üzerine düşünülmelidir.

Ayrıca gençler için etkinlik mekanları üzerine düşünülmeli; küçük parklar, kış bahçesi, bisiklet alanı, yüzme havuzu, kafeler, koşu alanları, kitap okuma alanları gibi alanlar yapılmalıdır. Sonuç olarak; insanların dışarıda olma taleplerine yönelik onların dış mekan ve doğal içeriklerle karşılaşmalarını sağlayacak mekanlara ihtiyaç vardır. Yine konutta açık alan mekan kullanımlarında davranış biçimlerini olumlu yönde etkileyecek her türlü rekreasyon alanı kullanımı, komşularla iletişim, sosyalleşme gibi kavramları da beraberinde getirecektir.

2.4. Konut ve İlişkili Açık Alan Tasarımı

“Büyük ölçekli bir doğal çevrenin önemli bir yönü olduğu iddia edilen tepkisizlik, böyle bir ortamın bir kişi üzerindeki etkisi için en iyi ihtimalle gerekli, ancak açıkça yeterli olmayan bir koşulu temsil edebilir” (Altman ve Wohlwill, 1983).

Yapılı çevrenin örgütlenmesinde, doğa ve yapılı çevre arasındaki uyumun ele alınmasıyla birlikte konut ve ilişkili peyzaj iki kavram olarak karşımıza çıkar. Konut, kişinin fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan, ona istikrarlı bir yaşam kuran, güzel ve rahat bir yerde yaşaması

için temel gereksinimlerini sağlayan mekansal bir örüntüdür. Hızlı nüfus artışı ile herkese konut sağlama ihtiyacı bir sorunsala dönüşmüş, çoğu proje üretiminde artık tekil ev yerine; çok sayıda ve büyük yerleşim alanlarına odaklanılmaya başlanmıştır. Bu büyük yerleşimlerde, konut alanlarında sadece konut yapılı çevresinin inşasında tek tip bir örüntüde ele alınmaktadır.

Konut değerini artıran koşullar; çevrenin tanınır olması, konut ve dış mekân arasındaki doğal ilişki, aktif kullanılan açık alan, özel çevre, aktif şehirselle çevre, sakin doğal çevre, manzara, konut çevresinin düzenli olması, donatıların tam olması ve kirli havadan arındırılmış çevredir (Yücedağ, Kaya ve Ulu, 2017). Konutun çevre ve doğal içeriklerden ayrı bir yer olması konut ve peyzaj ilişkisini bu aralıkta yok ederek konut mekanını cansız bir nesneye dönüştürür. Hatta yapılı çevrenin doğal çevreye üstün gelme mücadelesi çoğu zaman doğal çevrelerin yok olmasıyla sonuçlanmaktadır. Buna karşın insanın doğal ve açık alanlara ihtiyacı kaçınılmazdır; insan doğa ve yerleşim ilişkisini birbirine bağlayan doğa ile iç içe bir yaşam örüntüsüne ihtiyaç duymaktadır. Bu durum doğa, peyzaj, konut mekanının ayrışan ve birleştirici ara yüzlerinin okunması sonucunu ortaya koyar. Aslında doğa mevcut haliyle ve desteklenen peyzaj içerikleriyle her yeri güzelleştirir ve mekanlara pozitif bir katkı sunar.

“İnsanlar, büyük şehirlerde, hayatın akış hızına uyum sağlayabilmek için, içerisinde yeşil alanlar, sosyal alanlar ve çocuk eğlence alanları bulunduran toplu konutlarda oturmayı, tüm gereksinimlerini tek çatı altında ya da alışveriş merkezlerinden karşılayabilmeleri nedeniyle daha güvenli, daha kaliteli yaşam şartları olan toplu konutları tercih etmektedirler” (Aslan, 2007). Peyzaj ve konut ilişkisi konut kullanıcısı için önemli bir kavramsal ilişki tanımlar.

Konutun bütüncül mekansal kurgusunun, insanın ruhsal ve fiziksel gereksinimlerini karşılayacak şekilde tasarlanması gerekmektedir. İnsanlar yaşadıkları konut içerisinde sosyal, güvenli ve bütüncül ihtiyaçlarını barınma gereksinimi ile birlikte ele alarak yaşamak istemektedir. Yaşanılan yerde hayatın akış hızı içerisinde ihtiyaçların karşılanması zamansal bir sorun olarak karşımıza çıkar. Konutun içinde var olan konuta ek fonksiyonlar, konut kullanıcılarının sosyalleşmek amacıyla kullandıkları ortak kamusal mekanları kurgular.

“Ulaşılması gereken hedef, insan varlığının fiziksel, biyolojik ve psikolojik olanakları ve özellikleri doğrultusunda biçimlenmiş, insani ölçek içeren, çevre ve içerik verileri ile, doğal ve kültürel değerleri gözetken, ekolojik anlamda devamlılık özelliğine sahip bir mekansallık olarak özetlenebilir” (Yiğit, 2016).

Kalabalıklaşan kentlerde bunalan kentlilerin, özellikle maddi gücü elveren kesimin, kentin dışında doğa içinde yaşama arzusuyla kendilerine ev yaptırdıkları, erken dönemlerde dahi gözlenmektedir (Altun, 2008). Doğa ve doğal öğelerle kurulmak istenilen bu etkileşim konut yerleşimlerinde ailelerin vakit geçireceği ortak kamusal mekanlarda çözümlenmektedir. Ailelerin çocuklarıyla birlikte vakit geçirdiği çocuk oyun alanları, gençler için spor alanları ya da kış bahçeleri gibi donatılar, herkesin erişebileceği ortak alanlar olarak tasarlanmaktadır. Bu alanlarda konut kullanıcılarının barınmaya ek olarak gerçekleştirdiği işlevlerin insana doğa ile etkileşimli, huzurlu alanlar sunması amacı dikkate alınmaktadır.

2.4.1. Konutta Açık Alan Tasarımı ve İnsan İlişkisi

“Doğa, canlı - cansız var olan her şeyi nitelemekte kullanılan bir kavramdır. Canlı olan ve düşünen insanın doğa ile etkileşimi doğa-insan ilişkisinin boyutunu belirler” (Beyaztaş, 2012).

Konut alanları sadece iç mekanların tanımlandığı yapısal kabuklardan ibaret değildir. Bunun dışında çok sayıda açık, yarı-açık mekan tanımı ve arayüzleri vardır; bu alanların yapısal kütlelerle ortak bir dilde tasarlanması halinde, konut kullanıcılarının daha kaliteli bir mekansal örüntü olması olası olacaktır. Yeryüzü doğadan bağımsız düşünülemez; yapısal kütleler, barınma mekanlarının peyzaj ve doğal öğelerle birlikte ele alınması konut mekanı ve insan arasındaki bağın okunması açısından önemlidir.

“Yeşil alanlar canlılığın temel ögesi olan oksijen üretmenin yanında, konut alanlarında iklimsel faktörlere de önemli ölçüde yarar sağlamaktadır” (Tutkun, 2018).

Doğal içeriklerden bağımsız bir konutta insanın açık alan kullanımına dönük mekansal kullanımlar yok olur. Günümüzde çoğu konutun çok katlı, modern ve prestijli bir şekilde sunulması, bazı konutlarda denize ya da bir ormana doğru bir manzara yöneliminin tasarımda yer alması gibi parametreler konut tasarımında yerini alan bazı içeriklere örnektir. Bazı tasarım içeriklerinde; konutun içinde kendi doğal peyzajı da bulunmaktadır.

Yerleşmelerin varlığını sürdürebilmeleri için, doğayı en az tahrip eden ve yaşamsal döngüleri en az etkileyen bir yaklaşım ve düşünce ile geliştirilmeleri büyük önem taşımaktadır (Gerede, 2003). Bu doğallığın konut mekan tasarımında ne şekilde ele alınacağı önemli bir tasarım parametresidir. Bir konut tasarımına doğanın bir parçası katkı sağladığı zaman, bu katkının kullanıcı açısından sağladığı mekansal katkı doğal, huzurlu, sakin, vb. birçok kullanışlı içerik ortaya çıkarabilir. Konutlarda genel olarak bahçe, çocuk oyun alanları, kış bahçesi, koşu

alanları ve dolaşım yolları, ortak balkon ya da teraslar; bu doğal öğelerle eşleşerek etkin ve doğal bir mekansal kullanım sağlamaktadır.

Öte yandan; günümüz toplumlarının karşı karşıya kaldığı en önemli krizlerden birini oluşturan çevre sorunlarının, insanlığın önünde aşılması elzem bir mesele olduğu tartışmasız bir gerçektir. (Sulak, 2018). Konutlarda iklimsel konforun sağlanabilmesi için yapının yönelimi, formu ve kullanılan malzeme önemli değişkenlerdendir. Özellikle geleneksel konutlarda bu değişkenler iklimsel özelliklere göre belirlenmektedir (Acar, Dağ ve Ardiçoğlu, 2022).

Konut alanlarındaki doğal içeriklerin ele alınma yaklaşımına dönük çözümler; hem konuta hem de konutun içinde yaşayan insanların yaşam kalitesi üzerinde büyük bir etki oluşturmaktadır. Konut mekanında uyanılan bir sabahta yeşil bir alana bakmak; su ve peyzaj alanlarıyla bütünleştirilmiş açık alanlarda yürüyüş yapmak, vb. mekansal aktiviteler; konut kullanıcısının yaşadığı alanla kuracağı bağı güçlendirecektir. Doğanın bir parçası olan insan; doğa ile bütüncül bir yaşantı içerisinde yaşamak ister.

Doğal alanların konut alanlarıyla eşleşmesi, tasarım içeriklerinde barınma gereksinimini doğal içeriklerle destekleyerek insana doğal bir yaşantı sunması anlamında önemli bir unsurdur. Doğal öğeler, açık alan kullanımları insanı stresten uzak tutabilen, fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan, ona pozitif enerji veren ve sağlıklı bir ortam sağlayan önemli kavramlardır. Konut alanlarında insanların ihtiyaç duyduğu birçok mekansal gereksinim doğanın kendisiyle birlikte zaten insana sunulan içeriklerde mevcuttur.

2.4.2. Konutta Açık Alan Tasarımı ve Mekansal Etkileşim

“Konut planlamasında odaklanılan strateji ve teknikler ve kaynakların korunması hem konut hem de bina tasarımı açısından daha fazla insanın konforu ve operasyonel verimliliğini elde etmek içindir. Sağlam alan planlaması ve tasarım, kuralcı ve stratejiktir” (Harris ve Dines, 1998).

Konutta açık alan ve insan ilişkisinin doğal yapılanması, açık alan tasarımındaki planlamalarla insanın mekanla kurduğu etkileşim düzeyini artırabilir. Bir konutun bir yaşam ortamı haline gelebilmesi için, konut ve peyzaj tasarımının kullanışlı ve etkin bir içerikte ele alınması gerekmektedir. Konut alanlarında kullanışsız, atıl alanlar bırakmak yerine her alanın doğal öğelerle (yeşil, doğal peyzaj öğeleri) ile desteklenmesi gerekmektedir.

Açık alan aktiviteleri, insanların doğal çevre ile etkileşime geçtikleri, fiziksel olarak aktif oldukları ve genellikle açık havada gerçekleştirdikleri etkinliklerdir (Öztürk, 2023). Mekan ile kurulacak bağ, mekanın içinde insana huzur ve sakinlik sağlayacak doğal nesnelere sağlanabilir. Konut alanlarında mekanlar arasında geçişi sağlayan dolaşım alanlarının etrafında mevsimine yönelik çiçekler, ağaçlar, yeşil alanlar tasarlanmaktadır.

Spor alanları, çocuk oyun alanları bu doğal kurgu içinde konut kullanıcısının mekanla etkileşim kuracağı bir içerikte düşünülmelidir. Komşuların, ailelerin ya da aile bireylerinin istenilen zamanlarda bahçe ya da ortak kamusal alanlarda, kullanıcıya enerji veren ve herkesi bir araya toplayan mekanlara ihtiyacı vardır. Anneler, babalar, gençler ve çocukların hepsine yönelik bir alan olması, mekanların farklı kullanıcı profilleri tarafından etkileşime geçilen ortak alanlar olarak kullanılmasına olanak vermektedir.

İnsan için yaşadığı ortamda belirli ve standart tasarım kuralları vardır. Kaldığımız mekanın değerini artırarak insan için sağlıklı, ve rahatlık verici bir ortam oluşturabiliriz. Mesela bir konutun detaylarını düşünerek konutun içinde kaç aile kaldığına göre oturma alanları, yüzme ve süs havuzları, spor alanları, çocuk oyun alanları vb. yerleri sakinlerin hepsine yeterli bir şekilde tasarlayarak etkileşimli bir iç-dış mekan ilişkisi kurabiliriz.

Süs havuzları, oturma alanları ve konutun iç mekanında yer alan daha kamusal olarak nitelendirebileceğimiz yaşam alanlarının bu dış mekan örüntüleriyle ilişkisini kurabiliriz. İnsan gereksinimi ve tasarım standartlarına uygun olarak yapılacak bir ilişki bütünü, böylelikle insanları açık alan kullanımlarına da daha teşvik edici olacaktır.

Aslında konutun biçimi, tasarımı, yaşam kalitesi ve kullanılan materyali konuta bir ön görünüş ve kimlik verir. Konut alanlarının yeşil alanlar ile entegre tasarımı son derece önemlidir. Yeşil, doğal alanlar insanlara cazip gelmekte ve onlara rahatlık, ferahlık vermektedir. Dış ortamda gerçekleştirilen yaşamsal faaliyetler (çocuk oyun alanları, oturma ve dinlenme alanları ve rekreasyonel alanların) kullanıcıya yaşadığı alana dair olumlu bir etki yaratmaktadır.

Bireysel ve ortak kullanımlarda etkileşimin artması, bu alanların kullanılmasının da artışına neden olur. Aksine bu alanların entegre ve etkileşimli tasarımına özen göstermeyince; bu alanların insanlar tarafından kullanılmadığı, zaman içerisinde atıl alanlara dönüştüğü görülür. Bu durum konut mekanlarının dış ortamla ilişki kuramayan, kullanıcının sadece kendi ortamında kalarak dışarıdaki doğal ve sağlıklı ortamlardan uzak kalmasına neden olmaktadır.

“Binalar arasındaki yaşamın ne olduğunu tam olarak belirlemenin zor olduğunu” tanımlayan Gehl (2011), halka açık toplantılar ve günlük aktiviteler için fırsatlar yaratmanın,

bir şehrin ya da yerleşim yerinin mekânları arasında olma, görme, başkalarını duyma ve deneyimlemenin önemini vurgular. Konut ile ilgili dış alanları belirlemek için ağaçlar ve çalılar bir sınır elemanı olarak da kullanılmaktadır. Evin manzaraya doğru yöneliminde doğa ile ilişkili açık alan tasarımlarına da rastlanmaktadır.

Konuta dair son dönem üretimlerinde esneklik, yapısal çevre, alanda doluluk-boşluk ilişkileri, kentsel entegrasyon ve sosyalleşme gibi mekansal kaliteyi güçlendiren kavramların varlığı göz ardı edilmektedir. "Lüks konut" tanımıyla yüksek bütçelerle çok geniş arazilerde yapılan konut alanlarındaki yaşantıya bakıldığında; en önemli unsur olan insanın doğal çevre ile etkileşimini destekleyen alanların konut bloklarına eklenen ek birer nesne olarak ele alındığı görülmektedir. Bu noktada konut yerleşimlerinde mekansal etkileşim ve ilişkili açık alan tasarımı üzerine yeniden düşünülmalıdır.

2.4.3. Toplu Konut Yerleşmeleri ve İlişkili Açık Alan Tasarımı

Konutlar, kent karakterinin oluşumu anlamında büyük bir paya sahiptir. Kentin genel atmosferini oluşturan bu konutlar kentsel yapı stoğu içinde bütüncül bir tasarımla üretilmelidir (İpek, 2023)

“Konut yoğunluğu ile ilgili olarak açık alan kompozisyonlarını anladıktan sonra, bu oluşumun nispeten muntazam desen bloklar ve aralarındaki büyük boşlukları tanımlayan daha büyük ölçeklerdeki etkisini dikkate almak gerekmektedir“ (Smith ve Gaston, 2005). Farklı tiplerde ve çok sayıda konutun toplu olarak, ticari ve sosyal tesislerle desteklenerek kimi zaman da yeni kent parçalarını ayıracak şekilde bir araya gelmesi, toplu konut yerleşmelerini oluşturur.

“Toplu konutların planlamasında mimaride ön tasarım aşamasında değerlendirme çalışmalarının yapılmasının, yapım sonrası değerlendirmesinden daha kolay, hızlı ve ekonomik olduğudur. Mimari tasarım, mekansal biçimlendirme açısından bina formunun oluşturulmasına katkı sağlayan birçok girdi alanlarından oluşmaktadır“ (Uzunoğlu ve Özer, 2014).

Toplu konutların insanların fiziksel, sosyal ve psikolojik halini olumlu yönde etkileyecek şekilde tasarlanması gereklidir. Doğal ışık, ferah ortamlar, yeşil alanlar ve estetik unsurlar, insanların toplu konutlarda daha mutlu ve huzurlu hissetmelerine katkı sağlamıştır. Estetik açıdan hoş ve davetkar bir ortam, insanların toplu konutları tercih etmelerini ve bu ortamlarda daha olumlu bir yaşam deneyimi yaşamalarını sağlamaktadır.

2.4.4. Toplu Konut Yerleşmelerinde İnsan-Doğa-Yapılı Çevre İlişkisi

“Yapılı çevre kavramı, parçalar halinde tasarlanmış bileşenlerin entegrasyonundan oluşan bütüncül bir kavramdır” (Yetiş, 2023).

Toplu konut yerleşmelerinde insan, doğa ve yapılı çevre arasındaki ilişki önemli bir konudur. Bu ilişki, insanların yaşam kalitesi, psikolojik sağlığı ve genel refahı üzerinde etkili olmaktadır. Toplu konutlar, insanların yaşadığı ve etkileşimde bulunduğu önemli bir yaşam alanıdır. Bu konutlar, hızlı artan nüfuslu bölgelerde genel olarak yüksek katlı binalar ya da konut kompleksleri olarak tasarlanan ve birçok insanın aynı çevrede bir arada yaşamasına olanak tanıyan yapılardır. Toplu konutların tasarım ve uygulama süreçlerinde, konut krizlerinin ve yoğun nüfusun getirdiği sorunlara çözüm olarak çeşitli stratejilere ihtiyaç vardır. Ayrıca, toplu konut yerleşmeleri sosyal etkileşim, güvenlik ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir rol oynamaktadır.

Toplu konutlarda iyi örgütlenmiş bir mekansal şema, insanlar arasında birlikte yaşama kültürünü teşvik eder. Komşuluk ilişkisi güçlendirir ve insanların birbirleriyle daha fazla etkileşimde bulunmalarını sağlar. Ortak kullanım alanları, sosyal etkinlikler ve rekreasyon alanları, topluluk katılımı için fırsatlar sunar. Bu da toplu konut sakinleri arasında dayanışma ve sosyal bağların gelişmesine yardımcı olmaktadır.

Toplu konutlar, insanların yaşam alanlarında önemli bir rol oynayan, ortak yaşamlarını etkileyen birçok faktörü barındırmaktadır. İnsan ve yapılı çevre ilişkisi, toplu konutlar bağlamında da büyük önem taşımaktadır. Bu ilişki, insanların konforu, güvenliği, mutluluğu ve genel refahı üzerinde derin bir etkiye sahip olmuştur.

“Toplu konutlar; topluca çok sayıda yapılan konutlardan, sosyal tesisleri, işyeri ve konut çeşitliliği ile bir bütünlük gösteren yeni kent parçalarına kadar değişen anlamlar taşımaktadır” (Orhan, 2008).

Toplu konutların planlanması ve tasarımı, insanların ihtiyaçlarına, davranışlarına ve beklentilerine uygun olarak şekillendirilmelidir. Bu, insanların toplu konutlarda daha sağlıklı, mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşamalarını sağlamak için kritik önem taşımaktadır. İnsan odaklı tasarım, toplu konut kullanıcılarının ihtiyaçlarına göre düşünülmesini ve bu ihtiyaçların karşılanmasının sağlanmasını gerektirmektedir.

İşlevsellik olarak, toplu konutların insanların günlük ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde planlanması gerekmektedir. Yeterli oda sayısı, depolama alanları, kullanışlı mutfak ve banyo düzenlemeleri gibi unsurlar, insanların toplu konutlarda rahat bir şekilde yaşamalarını sağlamaktadır. Ayrıca, toplu konutlarda sosyal etkileşimi teşvik edecek alanların bulunması da

önemlidir. Ortak kullanım alanları, sosyal tesisler ve topluluk etkinlikleri için uygun mekanların bulunması, insanların birbirleriyle etkileşimde bulunmalarına olanak sağlar.

Çevresel açıdan, toplu konutların sürdürülebilir ve çevreye duyarlı bir şekilde tasarlanması önemlidir. Enerji verimliliği, su tasarrufu, atık yönetimi gibi unsurlar, toplu konutların ekolojik ayak izinin belirlenmesi için önemlidir. Yeşil alanların bulunması, peyzaj uygulamaları, geri dönüşüm ve enerji verimliliği uygulamaları gibi çevresel faktörler, toplu konutların çevreye uyumlu ve sürdürülebilir olmasını sağlamaktadır.

2.5. Bölüm Sonucu: İnsan-Doğa-Konut Mekanı Üçgeni

“Konut çevresini kapsayan kentsel mekanlar, kamusal ve özel olarak irdelenebilmektedir. Serbest hareketin söz konusu olduğu, herkes tarafından kullanılabilen, kamuya ait mekanlar olan kamusal alanları; sokaklar, parklar, çocuk oyun alanları, yaya yolları ve taşıt yolları gibi halka açık ortak kullanım mekanları oluşturmaktadır” (Çalık, 2021).

Burada insanın barınma ihtiyacına hizmet edilecek alan konut alanlarının bütüncül, doğaya saygılı ancak doğayı mekanla bütünleştirecek bir amaçla tasarlanması gerekmektedir. İnsanın sadece konut ya da barınma alanlarına ihtiyacı yoktur, konut ile birlikte tasarlanan doğal alanlara da ihtiyacı vardır. Doğa ile ilintili tasarım kriterleri ile birlikte tasarlanan bir konut alanı, içindeki doğal alanları ile doğayla iletişim kurabilen insanın var olmasına ve yaşamındaki mekansal kalitenin artmasına neden olacaktır.

Konut alanlarının bütüncül şekilde ve aynı önemde doğa ile birlikte tasarlanması bu alanların daha kullanışlı ve aktif olmalarını sağlamaktadır. Konutlarda oturma alanları, süs havuzları, çocuk oyun alanları, kitap okumak için ayrılmış doğa ile iç içe yerler bu kapsamda açık alan tasarımlarında ele alınan birkaç içerikten sadece birkaçıdır. Bu alanların erişilebilir, herkese iyi gelen ve hizmet edecek şekilde yapılmasına özen gösterilmelidir.

Sonuç olarak, toplu konut ve insan ilişkisi, insanların yaşam kalitesini etkileyen pek çok faktörü kapsar. Bu noktada Daha İyi Yaşam Endeksi (*Better Life Index*)’te yaşam kalitesine dair tanımlanan parametreler yol gösterici olabilir. Daha İyi Yaşam Endeksi, OECD ülkelerindeki iyi oluşu eğitim, barınma, çevre gibi temel unsurları dikkate alarak karşılaştırma olanağı sağlamak üzere tasarlanmıştır (İnce, 2024). Bu sebeple, toplu konutların planlanması ve tasarımı, insanların sosyal, duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak üzere düşünülmelidir. İnsan odaklı tasarım, estetik, işlevsellik, güvenlik, çevresel sürdürülebilirlik gibi unsurların dikkate alınması, toplu konutların insanlar için optimal bir yaşam ortamı oluşturmalarına

yardımcı olmaktadır. Bu yapıldığında, toplu konutlarda yaşayan insanlara daha mutlu, sağlıklı ve güvenli bir yaşam ortamı oluşturmak mümkün olmaktadır.

3. KONUTTA DOĞA İLE BİRLİKTE TASARLAMA YAKLAŞIMI

“Doğa ile tasarım, Batı geleneğinde, Hipokrat'ın *Havalar, Sular ve Yerler* hakkındaki ünlü tıbbi çalışmasıyla başlayan birtakım önemli önermeler ile ilişkilendirilir; insan yaşamının bir bütün olması ve insanın doğayı bir müttefik olarak görmesinin kamuoyu tarafından ilk kez kabul edilmesi üzerinedir” (McHarg, 1971).

Konutların doğa ile uyumlu bir biçimde tasarlanması, hem çevresel sürdürülebilirlik hem de insanların yaşam kalitesi açısından önemli bir konudur. Doğayla bütünleşik konut tasarımı, çevreye duyarlı malzemelerin, alanların kullanılmasını, enerji verimliliğini ve doğal kaynakların korunmasını doğal ışık ve havalandırma gibi doğal unsurlardan yararlanarak iç mekanları aydınlık ve yaşanabilir hale getirmeyi de içermektedir.

Doğayla uyumlu konut tasarımının çeşitli faydaları vardır. Çevreye duyarlı malzemelerin kullanılması ve enerji verimliliğinin artırılması sayesinde konutun çevresel etkisi azaltılmaktadır. Bu da doğal kaynakların korunmasına ve iklim değişikliği ile mücadeleye katkı sağlamaktadır. Ayrıca, doğal ışık ve havalandırma gibi unsurların kullanılması, insanların yaşam kalitesini artırır ve konforlu bir yaşam ortamı yaratır.

Doğayla uyumlu konut tasarımı yalnızca enerji verimliliği konusunda değil; aynı zamanda peyzaj düzenlemesi açısından da önem taşımaktadır. Konutun çevresinin doğa ile birlikte ele alınması, biyo-çeşitliliğin korunması ve açık yeşil alanların oluşturulması, sakinlerin doğayla iç içe bir yaşam sürmelerine imkan tanımaktadır. Bu da ruhsal ve fiziksel sağlık açısından olumlu etkiler yaratmaktadır. Doğayla uyumlu konut tasarımı; mimari, mühendislik ve çevre bilimleri gibi disiplinlerin bir araya gelerek çalışması gereken çok disiplinli bir alandır. Böylelikle, doğal sistemlerin anlaşılması ve korunması konusunda uzmanlık gerektirir. Yerel iklim, bitki örtüsü, toprak yapısı gibi faktörlerin dikkate alınması ve buna göre tasarım kararlarının verilmesi bu yaklaşımın temelini oluşturur.

Konutların doğayla uyumlu bir şekilde tasarlanması konusunda belirli prensipler bulunmaktadır. Bunlar arasında yerel malzeme ve kaynakları kullanma, pasif güneş enerjisi kullanımı, yağmur suyu toplama sistemleri gibi uygulamalar yer almaktadır. Ayrıca, yeşil çatılar, güneş panelleri, atık geri dönüşüm sistemleri gibi teknolojik çözümler de doğayla uyumlu konut tasarımının bir parçasıdır. Bu verilere ek olarak tasarımda doğayı bir veri olarak kullanmak, bir tasarım yaklaşımı olarak da ele alınabilir.

İnsanın doğaya verdiği biyolojik tepki, insanın evrimi ve gelişmesinde en belirgin şekilde yer alan belirli türlere ve doğal süreçlere odaklanma eğiliminde olmuştur (Kellert, 2018). Sonuç olarak, konutların doğa ile uyumlu bir şekilde tasarlanması, çevresel sürdürülebilirlik, insan sağlığı ve yaşam kalitesi açısından büyük önem taşır. Doğayla bütünleşik konut tasarımı, çevreye duyarlı malzemelerin kullanılmasını, enerji verimliliğini ve doğal kaynakların korunmasını içerir; ayrıca, doğal ışık ve havalandırma gibi doğal unsurlardan yararlanarak iç mekanları aydınlık ve yaşanabilir hale getirmeyi de içermektedir. Bu yaklaşım, mimarlık, mühendislik, çevre bilimleri gibi farklı disiplinlerin iş birliği ile gerçekleşir ve sadece tekil konutlar bağlamında değil, toplu konut projeleri gibi çoklu yaşam sistemleri için de önem arz etmektedir.

3.1. “Biyofilik” Konut Tasarımı

“Kavramsal olarak biyofilik; doğal sistemlere ve süreçlere, özellikle de insan dışı çevrenin yaşam benzeri özelliklerine bağlanmaya yönelik içsel insan eğilimidir” (Kellert, Heerwagen ve Mador, 2011).

"Biyofilik" kelimesi ilk olarak Erich Fromm adlı bir psikanalist tarafından tanıtılmıştır ve biyofilinin "ister bir insanda, bir bitkide, bir fikirde veya bir sosyal grupta olsun, hayatın ve hayatta olan her şeyin tutkulu aşkı" olduğunu belirtmiştir.

Aslında biyofilik, insanların hayatta kalmak ve biyofilik benliği gerçekleştirmek için onlara olan evrimsel bağımlılığımız nedeniyle doğayla ve diğer biyolojik formlarla iletişim kurma ihtiyacı duymasıdır. İnsanın doğa ile ilişkisi, binlerce yıl öncesinden miras kalan bir ilişkidir ve birbirine bağımlı bir ilişkidir. Doğal yaşamın genişliğini ve bolluğunu tasvir ettiği için doğal manzaraların tadını çıkarmak; ağaçların, bitkilerin ve hatta çiçeklerin varlığı rahatlık getirir ve kişiye oksijen ve onu besleyen iyi hisle pozitif bir enerji verir.

Birçok insan doğal manzaralara veya denize bakan bir eve sahip olmak istemektedir. Yapılı çevrede kültürel bir yer duygusu yaratmak, aidiyet ve bir kimlik yaratır. Bu, bölgenin coğrafyası ve tarihi tasarıma entegre edilerek yapılır. Ekolojik kimlik, yerel bitki ve hayvanların kullanımını artıran ekosistemlerin oluşturulmasıyla sağlanır. Biyofilik tasarım, yapılı çevrenin doğal çevre ile ilişkisini geliştirerek kentlerin doğal içerikler ile tasarlanmasının önemine dikkat çeker. Konutlara gelince, binaların peyzaj ve doğa ile ilişkili içeriklerle tasarlanması noktasında biyofilik kavramının içerisinde var olan potansiyellerin tekrar okunması sonucunu doğurur.

Aslında doğa ve insan bağlantılarına çok önem vermeliyiz. Hem kullanıcı olarak hem de konutları tasarlayan mimarlar ve tasarımcılar olarak düşündüğümüzde; peyzaj içeriklerinin mekansal örüntüler içindeki varlığının mekan kullanımı ve tasarımındaki önemi kaçınılmazdır.

Konutlarda her evin balkonunda, çatısında, zemin kottaki bahçe kullanımlarında yeşil alanları entegre etmek bu noktada ilk adımı oluştursa da bu yapısal oluşumların doğal oluşumlarla desteklenmesi gerekmektedir. Konutun içinde bulunduğu doğal çevre; ağaçlar, bahçeler insanlara doğal ortamlar içinde yaşama kültürünü aşılamaktadır. Doğa ve insan ilişkisi artarak, insan her gün yaşadığı mekanında, boş zamanında sakin bir yere gidebilir, konutun içinde yer alan küçük ölçekli açık alanlarda komşuları ile beraber sohbet edebilir, çocukları çocuk oyun alanlarına gidebilir, gençler de spor alanları, yürüyüş ya da koşu alanları, yüzme havuzları gibi alanları kullanabilir ve doğal bir ortamın getirdiği potansiyeller kullanılarak değerlendirilebilir.

“Bütün bunlar ve daha fazlasının biyofilik tasarım uygulamasıyla ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır, çünkü doğaya verilen bu çeşitli tercihteki tepkiler insanların nasıl daha rahat ve tatmin hissedebileceklerini belirlemektedir; kullanıcılar böylelikle yapıları çevrelerinde güvenli, sağlıklı ve üretkendirler” (Kellert, 2018).

3.2. Doğa ile İlişkili Konut Mekanında “İnsan Odaklı Tasarım”

Her birimizin biyolojik bir temele dayanan, bir dereceye kadar “doğal”, esas, verili ve sözcüğün dar anlamıyla değiştirilemez ya da değişmez bir içsel doğası vardır (Maslow, 2001).

Doğa ile konut mekanı ilişkisinde; insan odaklı tasarım (*human-centered design*), iç mekanların doğal unsurlarla bütünleştirilmesini ve insanların sağlıklı, huzurlu, konforlu ve dengeli bir yaşam sürmelerini hedeflemektedir. Bu tasarım yaklaşımı, doğal ışık, yeşil çevre ve sağlıklı iç hava kalitesi gibi unsurları içermektedir. Ayrıca, insanların sosyal etkileşimlerini destekleyen ve iç mekanları daha işlevsel hale getiren öğeler de dikkate alınmaktadır.

İnsan odaklı tasarımın temel amacı, insanların fiziksel, zihinsel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayan yaşam alanları yaratmaktır. Bu kapsamda, doğal ışık ve manzara görüşünün iç mekanlara maksimum düzeyde entegre edilmesi, insanların ruh halini olumlu yönde etkiler. Aydınlık ve ferah iç mekanlar, insanların yaşam kalitesini arttırmakta ve stres seviyelerini azaltmaktadır. Yeşil alanların iç mekanlara dahil edilmesi de doğa ile konut mekanı ilişkisinde insan odaklı tasarımın bir parçasıdır.

Konut tasarımında iç-dış mekan ilişkisinin düşünülmesi, doğal çözümlerle sonuçlanabilir. İç mekanlarda doğal havalandırmanın olması, toksin maddelerin yayılmasını

önlemekte ve solunan havanın temiz olmasını sağlamaktadır. Bu da alerji, astım gibi solunum yolu sorunlarının azalmasına yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte, insan odaklı tasarımın sosyal etkileşimi desteklemesi de önemlidir. İnsanların bir araya gelip etkileşimde bulunabilecekleri, topluluk etkinlikleri düzenleyebilecekleri alanların iç mekanlara entegre edilmesi, sosyal bağları güçlendirmektedir ve topluluk duygusunu artırmaktadır.

İnsanın yerleşik tarım toplumuna geçişi ile beraber özellikle de neolitik çağın sonunda kentlerin ortaya çıkışı, insanın çevresini denetlemesi ve ona biçim vermesi ile mümkün olmuştur (Özerkmen, 2002). Bu denetim ve biçimlendirmenin insan ve doğa yararına olacak kararlarla desteklenmesi önemlidir. Doğal çevreye çoğunlukla insan tarafından dışarıdan yapılan bir müdahale dengenin bozulmasına sebep olmakta ve çevre sorunları ortaya çıkmaktadır (Karaca, 2007).

Doğayla konut mekanının entegre tasarımında; insan odaklı tasarım ayrıca yaşlılar ve engelliler gibi özel ihtiyaçlara sahip grupları da düşünmeyi gerektirir. Engelli dostu iç mekanlar, yaşlı dostu tasarımlar gibi özel ihtiyaçlara yönelik çözümler, herkesin güvenli ve konforlu bir şekilde yaşam sürebileceği mekanları mümkün kılmaktadır.

“Çevre tasarımı, doğal sistemlere ve insan sağlığına verilen zararı ve hasarı en aza indirmenin yanı sıra yapılı çevrede olumlu doğa deneyimlerini teşvik ederek insan vücudunu, zihnini ve ruhunu zenginleştirmeye yönelik tamamlayıcı hedefleri içerir” (Kellert, 2005). Doğa ile konut mekanının birlikte düşünülmesi noktasında insan odaklı tasarım, iç mekanların doğal unsurlarla bütünleştirilmesini, sağlıklı iç hava kalitesi, sosyal etkileşimleri destekleyen alanların oluşturulmasını ve özel ihtiyaçları karşılayan çözümleri içerir. Bu tasarım yaklaşımı, insanların yaşam kalitesini artırırken çevreye duyarlı bir yaklaşımı da beraberinde getirmektedir.

3.3. Konutta “Yaşam için Peyzaj Tasarımı” Kavramı

Konutta yaşam için peyzaj (*landscape for living*) kavramı, Garrett Eckbo (2019) tarafından tanımlanan bir konsept içerik olup konuttaki iç ve dış mekanların doğal açıdan verimli ve estetik olarak etkili bir şekilde düzenlenmesini içermektedir. Bu tasarım, bahçe düzenlemesi, bitki seçimi, peyzaj elemanlarının yerleşimi ve dış mekan mobilyalarının seçimi gibi unsurları kapsamak ile birlikte ayrıca; peyzaj tasarımının yaşantıya etkisi göz önüne alınarak insanların rahatlamasını ve doğayla etkileşimini teşvik edecek bir ortamın yaratılmasını da hedeflemektedir.

Peyzaj tasarımı, doğal unsurların kullanımı büyük önem taşımaktadır. Bitkilerin seçimi ve düzenlenmesi, mekana görsel çekicilik ve estetik katkı sağlamanın yanı sıra doğal bir bakış açısı sunar. Ayrıca, bitki türleri ve yeşil alanların çeşitliliği, doğal yaşamı destekleyerek doğal dengeyi korumaktadır.

“Tasarlanan çevrelerde yaşayanlar arasında etkileşim ihtimalinin artırılması, doğrudan ya da dolaylı bir şekilde toplum olma duygusunu etkileyebilmektedir” (Mumcu, Düzenli ve Tarakci, 2019).

Peyzaj tasarımı aynı zamanda dış mekan alanlarının işlevselliğini artırmayı hedeflemektedir. Açık hava oturma alanları, yürüyüş yolları ve aktivite bölgeleri gibi unsurlar, insanların dışarıda vakit geçirmesini ve sosyal etkileşimlerini artmasını sağlamaktadır. Ayrıca, su öğeleri de peyzaj tasarımı önemli bir rol oynamaktadır. Göletler, çeşmeler, su duvarları gibi su unsurları, görsel çekicilik sağlamanın yanı sıra mekanın atmosferini ve havasını zenginleştirir. Ek olarak, su öğeleri, rahatlatıcı bir etki yaratır ve doğanın seslerinin yaşam alanına taşınmasını sağlamıştır. Tüm bu unsurların kullanıcının yaşantısındaki mekansal yansımaları düşünülmelidir.

“İnsanın doğayla teması, yerel bir bataklık, yakındaki bir nehir, bir şehir parkı, bakımlı bir çimenlik, bir ev bitkisi, bir manzara resmi olsun, insanların yaşamlarının ayrılmaz bir parçası olan insan dışı dünyanın herhangi bir doğrudan, dolaylı veya sembolik ifadesidir; bunların hepsi ve daha fazlası insanların günlük bakış açılarını etkileyebilir” (Kellert, 2005).

Kellert (2005); parklarda, bahçelerde, işyerinde, sağlık tesislerinde ve açık alanlarda evcil hayvanlarla ve sıradan mahalle ve topluluklarda doğayla temasın insanın fiziksel ve zihinsel refahını, memnuniyetini ve üretkenliğini nasıl derinden etkileyebileceğinden bahseder ve ayrıca, doğal sistemlerin sağlığı ve bütünlüğünün, tek bir havzada yer alan çeşitli kentsel, banliyö ve kırsal topluluklarda insan performansını ve yaşam kalitesini nasıl etkilediğine ilişkin bir yaklaşımdan söz eder.

“Eckbo'nun tasarıma yaklaşımı ve projeleri, daha iyi bir yaşam çevresi arayışından beslenmektedir. Ona göre daha iyi bir yaşam çevresine ulaşmak için, tasarımda minimum standartlar değil, optimum standartlar temel alınmalıdır” (Şimşek, 2019).

Peyzaj tasarımı aynı zamanda mevsimsel değişikliklere ve iklim koşullarına uygun bitki ve malzemelerin seçimini içerir. Bu, mekanın yıl boyunca canlı ve çekici kalmasını sağlarken aynı zamanda bakım gereksinimlerini minimize eder. Konut yaşam döngüsünde en uzun ve dolayısıyla ekolojik etkileri en fazla olan süreç kullanımdır, denebilir.

Tasarlanıp inşa edilen konut fiziksel olarak yaşantıya katılmış ve kullanıma geçmiştir. Konut içerisinde kullanıcının davranışı ve yaşam şekli üzerinden sürdürülebilirliğe katkı sağlanması durumu bütün-parça ilişkisi şeklinde tanımlanabilir (Geçimli ve Yamaçlı, 2018).

“Eckbo (2019)’ya göre peyzaj tasarımı ve planlamasında; mahalle kimliği, bireyin grupla olan ilişkisi, yer zeminindeki manipülasyonlar, yatayda ve dikeydeki mekânsal müdahaleler birbiri ile etkileşim içindedir ve birlikte değerlendirilmelidir” (Şimşek, 2019). Bu yaklaşım yaşam için peyzaj kavramının etkileşim ile ilişkisini göstermektedir. Bu noktadaki tanımlamalarını Eckbo (2019) şu şekilde sürdürmektedir: “Planlama; alan kullanımı, değişim ve gelişme için politika setlerini belirlemektedir. Tasarım, meydana gelen değişim ve gelişme için belirli formlar ortaya koymaktadır” (Şimşek, 2019). Tasarımda ele alınan bu konseptte peyzajın tasarıma dair yaşantıda bir unsur olarak kullanılması sonucuna varılmaktadır.

3.4. Bölüm Sonucu: İnsan-Doğa-Konut Mekanı Üçgeninde Tasarıma İlişkin Konsept İçerikler

Konut alanlarının tasarımında tasarımda veri olarak üzerine düşünülmesi gerekli birçok parametre mevcuttur. Özellikle toplu konut ölçeğinde bakıldığında; konutlar büyük bir alan ve yerleşim tasarımına sahiptir; bundan yola çıkılarak inşa edilecek konutun çevresindeki ve bütünündeki açık alanlarla ilişkisi önemli hale gelmektedir. Konutların doğa ile ilişkisi bu kapsamda olumlu ve olumsuz etkileri bağlamında düşünülmelidir; bu ilişkiyi tamamlayan aktör ise insan olarak karşımıza çıkar.

Büyük ölçekte yapılan, var olduğu çevreyi tahrip eden bir konutun inşa edilmesinin sonucu doğayı yok etmek anlamına geliyorsa bu aynı zamanda buradaki doğal yaşamı ya da doğa ile bütüncül kurgulanacak bir yaşamı da yok etmek anlamına gelmektedir. Bir konut inşa edilirken, üst ölçekte insan-doğa-mekan etkileşimini ön planda tutacak tasarım içerikleri kurgulamak mümkündür. Ekolojik konutlar, hem insana daha doğal bir yaşam ortamı sağlayabilir hem de efektif enerji kullanımıyla çevreyi koruyabilir. Üstelik tasarımdaki çözüm önerileriyle birçok çevre sorununun çözülmesine de yardımcı olabilir.

Ekolojik konut kavramında, insan ve doğa bir ortam içinde birleştirilir. Konutların çevresel etkilerini ve erişim koşullarını daha kullanışlı ve daha sürdürülebilir bir hale getirmek için, kullanıcıyla etkileşime giren, kullanım sürecini, mekansal kaliteyi arttıran öneriler geliştirilir. Konut yapımı, nakliye ve uygulamalar için malzeme temini gibi birçok konuda kaynak ve enerji tüketimini gerektirir. Ayrıca kullanım sürecinde bir ev; evsel atık, gri su, iklimlendirme için enerji üretimi, sıcak su, gibi çözümlerle tasarlanabilir.

Günümüzde sürdürülebilir bir ev inşa etmek, kullanımı ve satın alınabilirliği hala çözülmeyi bekleyen problemlerdir (Geçimli ve Yamaçlı, 2018).

Mimaride ve kentlerin mekansal planlanmasında temel bir unsur olarak ele alınacak içeriklerin ne olacağı konusunda güncel tartışmaları takip etmek gerekmektedir. Çünkü dünya dönemsel olarak farklı toplumsal sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Zaman geçtikçe teknolojinin gelişmesiyle farklı üretim ve tasarım yöntemleri üzerine çalışmak gerekmektedir. Sürdürülebilirlik bağlamında ortaya çıkan kavramlardan biri de ekolojik konut kavramı olmuştur. Çoğu gelişen ülkelerde ekolojik konutlar, kullanıcı için tasarlanan ve doğayı muhafaza edecek bir yaşam kalitesi örgütlemek amacıyla yapılmaktadır.

Ekolojik konutlar, daha sürdürülebilir ve daha enerji etkin bir kullanımla açıklanmaktadır. Gün ışığının ev ortamına girmesine izin veren, doğal alanlarının kullanımını arttıran, doğal materyallerin kullanımını destekleyen yapılardır. Bu konut tasarımlarında insan yaşadığı ortamı daha kullanışlı ve sağlıklı bir çevre olarak ifade edebilmektedir.

Son zamanlarda hızlı nüfus artışının bir sonucu olarak, kentlerde çok sayıda konut üretimi söz konusu olduğu için bu durum önem kazanmaktadır. Konut inşaatları ve operasyonlar dünya çapında çok büyük miktarda enerji tüketmektedir. Karbon emisyonlarının oranına bakıldığında; bir paradigma değişikliğine ihtiyaç vardır; yeşil ya da sürdürülebilir konut mimarlık alanında güncelliğini koruyacak ancak içeriği farklı boyutlara evrilecek kavramlardır.

Konut tasarımı üretim endüstrisinin önemli bir nesnesidir; ancak bu nesnenin sadece bir yapıyı çevre üretimi olarak düşünülmemesi gereklidir; üretilen konut alanlarının doğal çevreyle ilişkisinin önemi her geçen gün daha da önemli hale gelmektedir. Yeşil bina tasarımlarını ön planda tutan, doğaya karşı sorumlu ve çevre bilincine sahip vatandaşlar olarak sürdürülebilir bir toplum inşasında hepimize görevler düşmektedir.

Konut alanlarında, tasarımcılar sadece yeşil alanları dış mekandaki ek bir eleman gibi değil; konutun çatısında doğal öğelerle; saksı, bitki yetiştirme veya farklı yeşil kullanımlarıyla tasarlamaktadır. Hatta bazı konut örneklerinde, konutun duvarı bir yeşil yüzey olarak ele alınır. Bazı tasarımcılar konutun dış kaplaması yeşil rengi seçerek doğa içinde kaybolan yapıyı çevreler üzerine öneriler getirir.

“Enerji verimliliği ve çevresel etkiler açısından yeşil binanın faydalarını destekleyen güçlü kanıtlar söz konusudur; ‘Ulusal Sağlıklı Konut Merkezi’ tarafından geliştirilen bazı yeşil bina programları, konut ve sağlık ilişkisini tasarlayan çalışmalar yapmaktadır” (Beatley, 2011).

Biyofilik konut tasarımı, insanların doğal çevreleriyle daha yakın bir ilişki kurmalarını teşvik etmek için tasarlanmış bir yaklaşımdır. Bu tür tasarımlar, doğal ışık, bitki örtüsü, su kaynakları ve doğal malzemeler gibi doğal unsurları içermeyi amaçlamıştır. Biyofilik konutlar, iç ve dış mekanlarda yaşam alanlarını daha planlı, sakin ve doğal hissettiren tasarım öğelerine sahiptir.

Biyofilik konut tasarımı, insan sağlığını, refahını ve üretkenliğini artırmayı hedeflemektedir. Doğal çevrelerle etkileşimde bulunmanın stresi azaltabileceğini, zihinsel odaklanmayı artırabileceğini ve duygusal iyilik halini getirebileceğini göstermektedir. Bu nedenle, biyofilik tasarım ilkeleri, konut iç mekanlarını daha doğal, sürdürülebilir ve insan dostu hale getirmeyi hedeflemektedir.

Doğa ile ilişkili konut tasarımının önemi, modern yaşamın getirdiği stres ve yoğunluk, insanların doğal çevreleriyle olan bağlantısının azalması ile de ilintilidir. Doğa ile ilişkili konutlar, insanları doğanın güzellikleriyle tekrar bir araya getirerek, yaşamlarını daha dengeli, huzurlu ve sağlıklı hale getirebilmektedir.

Bu güncel sorunsallar sebebiyle konut içinde insan sağlığı ve refahını desteklemek açısından konutun doğa ile tasarlanmasına ilişkin parametrelerin tanımlanması gerekmektedir. İnsan için yaşam kalitesinin örgütlenmesinde, doğal malzeme ve öğelerinin varlığı insan ve doğa ilişkisi artırmak için gerekliken doğa ile yaşamak kavramı ile insan için sağlıklı, huzurlu konut yerleşim şemalarının doğal alanlarla desteklenerek tasarlanmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

4. ÖRNEK ANALİZLERİ: TOPLU KONUT YERLEŞMELERİ VE İLİŞKİLİ AÇIK ALAN TASARIMINDA DÜNYA'DAN SEÇİLEN ÖRNEKLER

4.1. Örnek Kriterlerinin Belirlenmesi

Araştırma kapsamında literatürde tanımlanan kavramsal çerçeve ile ilişki kuran Dünya üzerinden örnek proje analizleri yapılmaktadır. Projeleri değerlendirmek için konut, yaşantı, peyzaj ve doğa temasını içeren 4 adet referans rehber seçilmiştir. Rehber içerikleri detaylı bir şekilde inceledikten sonra konut ve doğa ile birlikte tasarlama kriterleri seçilip ilgili kriterler örnek analizlerinde değerlendirme kriterleri olarak belirlenmiştir. Örnek kriterlerinin belirlenmesinin ardından Dünya üzerinden 10 adet toplu konut projesi; projelerde doğa ile birlikte tasarlanma yaklaşımı içermesi ve ilişkili açık alan tasarımında farklı tipolojik özelliklere sahip olması seçim kriterleri üzerinden belirlenmiştir. Dünya üzerinden farklı tasarım yaklaşım içeriklerinin ele alınıp incelenmesi ile proje analizlerinin sonucunda doğa ile birlikte tasarlama yaklaşım ilkelerinin çıkarılması hedeflenmiştir.

4.2. Değerlendirme Yaklaşımı

Bu araştırmanın veri toplama araçları, yazılı ve görsel kaynakların çeşitli araçlar doğrultusunda taranarak analizinin yapılması ve değerlendirilmesi şeklindedir. Yöntemde belirtilen içeriğe dayalı referans rehberlerdeki içerik ve kavramlar ele alınmıştır ve uluslararası projelerin arşivlenmesinde referans bir internet sitesi olan *ArcDaily* üzerinden proje örnekleri analiz edilmektedir. *ArcDaily* sitesi mimari haberler, projeler, ürünler, etkinlikler, röportajlar, yarışmalar ve fikir çalışmalarını içeren ve mimarlara, tasarımcılara ve ilgili diğer disiplinlerden kişilere hitap eden bir web günlüğüdür. Bununla birlikte tasarım kriter başlıklarının bulunabilmesi için mimari tasarım ve peyzaj tasarımına ilişkin rehberler, referans kitaplar incelenmiştir ve bu rehberlerdeki ortak başlıklar çıkarılmıştır. Bu kapsamda, peyzaj ve konut ilişkisine uygun olan analiz kriterleri ve ilgili örnekler seçilmiştir.

Bu çalışmada 4 rehber (peyzaj ve konuttaki insan üzerinde yaşantıyla ilgili olan) detaylı inceleme yapılarak, örnek kriterleri belirlenmiştir.

Rehberler:

1. Peyzaj Mimarlığı için Standartlar (*Time Saver Standards For Landscape Architecture*) (Harris ve Dines, 1998),
2. Peyzaj Mimarlığı Çevresel Planlama ve Tasarım El Kitabı (*Landscape Architecture A Manual of Environmental Planning and Design*) (Simonds ve Starke, 2006),

3. Peyzaj Tasarım Kılavuzu (*Landscape Design Guide*) (Command, 1999),

4. Kentsel Tasarım Kılavuzu (*Urban Design Manual*) (Gormley, 2009).

Bu kapsamda yapılan analiz sonucunda mekansal standartlar, tasarım kriterleri, insan habitatu, doğa, peyzaj alanları, açık ve rekreasyon alanları olmak üzere 5 temel başlık ve ilişkili alt başlıklar oluşturulmuştur (Tablo 4.1).

Tablo 4.1: Referans kaynak analizleri sonucu oluşturulan başlık ve alt başlıklar.

Mekansal Standartları (<i>Spatial Standards</i>)	Tasarım Kriterleri (<i>Design Criteria</i>)	İnsan Habitatu (<i>Human Habitat</i>)	Doğa, Peyzaj Alanları (<i>Nature, Landscape Areas</i>)	Açık ve Rekreasyon Alanları (<i>Open and Recreational Areas</i>)
Yaya yolları (<i>Pedestrian paths</i>)	Tasarım öğeleri ve detayları (<i>Design elements and details</i>)	Konut alanları (<i>Residential areas</i>)	Doğal sistemler (<i>Natural systems</i>)	Açık alanlar ve doğal alanlar (<i>open space and natural areas</i>)
Yaya dolaşımı (<i>Pedestrian circulation</i>)	Tasarım içerikleri (<i>Design contents</i>)	İnsan etkileşimi (<i>Human interaction</i>)	Bitkilendirme (<i>Planting</i>)	Rekreasyon alanları (<i>recreational areas</i>)
Bisiklet dolaşım alanları (<i>Bicycle circulation</i>)	Tasarım belirleyicileri (<i>Design determinants</i>)	Sosyal merkezler (<i>Community centers</i>)	Doğadaki bitkiler (<i>Plants in nature</i>)	Açık alan çerçevesi (<i>Open space frame</i>)
Taşıt dolaşımı (<i>Vehicular circulation</i>)		İnsan ihtiyaçları ve habitatları (<i>Human needs and habitats</i>)	Bitki kültürü (<i>Plant culture</i>)	Çok amaçlı spor kompleksleri (<i>Multipurpose sport complexes</i>)
Yaya fiziksel özellikleri (<i>Physical characteristics of the pedestrian</i>)		Kullanıcı mekanları (<i>user spaces</i>)	Peyzaj karakteri (<i>Landscape character</i>)	
Yaya hareketi (<i>Pedestrian movement</i>)			Yapılı çevre (<i>Built environment</i>)	
			Peyzaj bitkilendirmesi (<i>Landscape planting</i>)	

			Görünür peyzaj (Visible landscape)	
			Manzara (The View)	
			Çatı ve döşeme katmanlarında peyzaj (Roof and Deck Landscapes)	
			Havuzlar ve Çeşme (Pools and fountain)	
			Konut – doğa ilişkisi (Housing-nature relationship)	
			Kentsel yeşil, kent mavisi (Urban green, urban blue)	

Kriterlerin belirlenmesinde sıklıkla tekrarlayan kavramlar, başlıklar ve bunların referans kaynaklardaki ortak olma durumu dikkate alınmıştır. Bu 4 temel kaynak olan rehberden, araştırmada peyzaj ve konut ilişkisine uygun olan başlıklar seçilmektedir. Kriterler belirlendikten sonra bu kriterleri tasarım yaklaşımında farklı içeriklerde ele alan Dünya'dan 10 tane konut proje örneği seçilmektedir. Doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımları bulunan bu projelerde ortak başlıklar ve tabloda belirlenen ilkelere yönelik her örnek özelinde inceleme yapılmaktadır. Örneklerin sıralanmasında ise kriterlere en çok yer veren projelerden başlayarak en aza doğru bir sıralama yapılmaktadır. Bu kapsamda seçilen projeler:

1. Mikhailova 31
2. 8 House
3. J Gateway
4. Aquarela-A
5. Sky Green
6. New'r, Zac Euronantes
7. Tianyun Waterfront
8. Querbeet
9. Damansara Foresta
10. De Nieuwe Stad

4.3. Seçilen Örneklere Dair İnceleme ve Analiz

4.3.1. Örnek 1: Mikhailova 31 Projesi

Tablo 4.2: Mikhailova 31 Proje Örnek Analizleri.

Proje Adı: Mikhailova 31		<p>Proje konumu: Ukrayna, Lviv</p> <p>Proje yapım tarihi: 2014</p> <p>Tasarım ekibi: Archimatika ofis</p> <p>Proje tipi : Toplu konut</p>
Mekansal Standartları <ul style="list-style-type: none">• Yaya yolları• Bisiklet dolaşım alanları• Taşıt dolaşımı		Bu projede, konut sakinlerinin açık alan faaliyetlerini gerçekleştirmesi için yaya yolları, bisiklet sirkülasyonu ve taşıt yollarını doğal ile ilişkilendirerek tasarlanmaktadır.
Tasarım Kriterleri <ul style="list-style-type: none">• Tasarım öğeleri ve detaylar• Tasarım belirleyicileri		Bu projenin tasarım öğeleri, detayları ve tasarım belirleyicilerinde peyzaj ile beraber tasarlanma yaklaşımının olduğu görülmektedir..
İnsan Habitatu <ul style="list-style-type: none">• Konut alanları• Sosyal merkezler• İnsan etkileşimi		İnsan habitatu olarak tanımlanabilecek, konut sakinlerinin doğa ile bütünleşen sosyal kullanım alanları oluşturulmaktadır..
Doğa, peyzaj alanları <ul style="list-style-type: none">• Peyzaj karakteri• Doğal manzara• Bitkilendirme• Konut ve doğa ilişkisi		Bu konutların içinde ve etrafında da doğal manzara, peyzaj öğeleri ve peyzaj karakterinin temsil ettiği alanlar mevcuttur. Konut sadece binalar ibaretten değil; peyzaj ve doğal alanlar ile tasarlanmaktadır.
Açık ve rekreasyonel alanları <ul style="list-style-type: none">• Açık alan ve doğal alanları• Açık alan çerçevesi		İnsanın açık ve doğal alanların içinde yaşaması için, bu projede her rekreasyon alanı doğa ve bitki ile tasarlanmaktadır.

Proje Hakkında Kısa Bilgiler: “Mikhailova 31, Konut kompleksi toplam 2500 daireye sahiptir. Toplam alanı; 142 940 m2 olan konut mahallesinin tek tip plan şeması bulunmaktadır. Sitenin arazisi 4,5 metreye kadar düştüğü için, binaların yaya alanı büyük bir rampa ile birbirine bağlıdır. İç avlu alanı çocuklar ve yetişkinler için aktif bir rekreasyon alanına, sessiz noktalara, bir meyve bahçesine ve çim içeren bir solaryuma ayrılmıştır. Kompleksin altyapısı mağazalar, ofisler, bir eczane, servis noktaları ve bir anaokulu içerir” (URL-1).

Genel Değerlendirme: Proje 5 bloktan oluşmakta olup, etrafı doğal alanlar ile çevrilidir. Otopark yan cephede ve konutların altında yer almaktadır. Meydan, çocuk oyun alanları ve diğer rekreasyon alanları, süs havuzları, ağaçlar ve bitkilerle doludur. Yaya yolları boyunca peyzaj öğeleri bulunmaktadır. Binanın zemin kotunda ortak kullanım amacıyla market ve kafeler yer almaktadır. Peyzaj alanları, kullanıcının dolaşım rotası üzerinde yer almaktadır.

Bu toplu konut projesinde; insan habitatu ve tasarım kriterlerinin doğa ile entegre şekilde ele alındığı görülmektedir. Proje, insanın mekansal ihtiyaçları ve doğa ile olan ilişkisi hakkında farklı ölçeklerde ve detaylarda tasarım fikirleri barındırmaktadır. Toplu konut içeriğinde farklı katmanlarda doğa ile tasarlanması gereken içerikler düşünülmüştür.

Yaya ve taşıt dolaşım alanlarında insan psikolojisi ve sağlığını desteklemek amacıyla sirkülasyon rotaları, peyzaj alanları doğayla desteklenmektedir. Bu projede barınmanın ve toplu olarak yaşam kurgusunun doğal öğelerle desteklendiği ve özellikle zemin kotta etkileşim sağlayacak mekanların düşünüldüğü söylenebilir. Etkileşim düzeyinin ölçülebilmesi için yere dair birebir kullanıcıyla ilişkili araştırmaları yürütülmesi gerekmektedir. İnsanın doğal bir çevre içinde olması, temiz hava alması, rekreasyonel alanlardan yararlanması, toplum merkezleri ve komşuları ile bağlantı kurması, konut yaşantısı içinde önemli yaşam kalıpları oluşturmaktadır.

Kullanıcı için yaşam kalitesinin açık hava rekreasyon alanlarının, yaya yollarının peyzaj ve doğal öğelerle desteklendiği içerikler analiz edilirken, kullanıcıların mevcutta yer ile kurdukları birebir ilişkiyi de göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

Bu projede, çoklu yaşantı yüksek bir yapı tasarımında aranmasına rağmen; zemin kot, ara kot ve üst kotlardaki yeşil alan, doku arayışının kullanıcıyı evinden dış dünyaya çıkmaya ve diğer insanlarla ve komşularıyla karşılaştırmaya ve sosyallaştırmaya teşvik etmiştir. Projedeki peyzaj ve doğal alanların dengesi tasarımın mekansal kullanımdaki karşılığına bakmak açısından önemlidir (Tablo 4.2).

4.3.2. Örnek 2: The 8 House Projesi

Tablo 4.3. 8 House Proje Örnek Analizleri.

<p>Proje Adı: 8 House</p> 		<p>Proje konumu: Denmark, Kopenhag</p> <p>Proje yapım tarihi: 2014</p> <p>Tasarım ekibi: BIG Architects Ofis</p> <p>Proje tipi : Toplu konut</p>
<p>Mekansal Standartları</p> <ul style="list-style-type: none">• Yaya dolaşımı• Yaya fiziksel özellikleri• Yaya hareketi• Taşıt dolaşımı		<p>Sakinlerin rahatlığı için yayaların ve taşıt yollarının, yaya hareketini destekleyecek şekilde peyzaj ile birlikte tasarlanmaktadır.</p>
<p>Tasarım Kriterleri</p> <ul style="list-style-type: none">• Tasarım öğeleri ve detaylar• Tasarım içerikleri• Tasarım belirleyicileri		<p>Bu konut tasarımında, konutun çevresi ve iç-dış mekan ilişkisi genel olarak yeşil alanlarla ve peyzaj öğeleriyle tasarlanmaktadır.</p>
<p>İnsan Habitatı</p> <ul style="list-style-type: none">• Konut alanları• İnsan etkileşimi• Sosyal merkezler• İnsan ihtiyaçları ve habitatları• Kullanıcı mekanları		<p>İnsanın mekansal ihtiyaçlarını destekleyecek yeşil açık alan ve özel kullanım alanları peyzaj ile birlikte tasarlanmaktadır.</p>
<p>Doğa, peyzaj alanları</p> <ul style="list-style-type: none">• Doğal sistemler• Bitkilendirme• Peyzaj karakteri• Doğal manzara• Çatı ve döşeme katmanlarında peyzaj• Konut – doğa ilişkisi		<p>Bu konutta, tasarıma dair doğal sistemlere yer verilmiştir. Konut yerleşiminde, konutun çatısı ve dış mekan ilişkileri peyzajla ve yeşil alanlarla tasarlanmaktadır.</p>
<p>Açık ve rekreasyonel alanları</p> <ul style="list-style-type: none">• Açık alan ve doğal alanlar• Rekreasyon alanları• Açık alan çerçevesi• Çok amaçlı spor kompleksleri		<p>Rekreasyon alanları, yerleşimin birçok noktasında yer almaktadır. Konut yerleşiminin büyüklüğüne bağlı olarak değişken rekreasyon alanlarının olması önemlidir.</p>

Proje Hakkında Kısa Bilgiler: “65 ile 144 m2 arasında değişen 475 üniteden oluşan '8 ev', yaşamın büyük, küçük, büyüyen veya daralan tüm aşamalarında aileleri barındıracak şekilde tasarlanmıştır. Proje normal blok oluşumunu kullanmak yerine katmanlı bir yönelimi takip ediyor; daireler ve bahçeler, binanın tabanında hizmet veren ticari katmanların üzerine yerleştiriliyor. “Her birime kendine özgü bir nitelik kazandırmak için, '8 ev' kuzey doğu köşesine çekilir ve güney batıya doğru itilir, bu da bol miktarda güneş ışığı, temiz hava ve manzara sağlar. Binanın sekiz rakamı, avluda iki ayrı alanın yanı sıra bir sinerji anı yaratıyor. Kavşağın merkezine 500 m2'lik ortak bir tesis yerleştirilirken, aynı noktada 9 metre genişliğindeki bir geçit konut projesinin dışındaki iki kentsel mekanı birbirine bağlamaktadır. Gelecekteki sakinler için bir topluluk hissini en üst düzeye çıkarmak için, mimari, ortak binaları zemin seviyesinden çatıya kadar tüm binada örüyor. Bahçeler, ağaçlar ve yollardan oluşan bir sistem, bu programlara bir erişim noktası dalı sağlar ve Kopenhag kanalının manzarasının keyfini çıkarabileceğiniz 11 katlı çatı katı ile biter” (URL-2).

Genel Değerlendirme: 8 House Projesi, incelenen analiz kriterleri bağlamında bakıldığında; kriterlerin birçoğunu karşılamaktadır. Bu projede yeşil dokunun kriterlerde ele alınan içerikleri, insan psikolojisi ve mekansal kullanım açısından fikir vermektedir. Konutun ön cephesinde bulunan göle kadar olan bölümde, konut yerleşiminde yaya dolaşım yolları, rekreasyon alanları, konutun tasarımı ve yaşam alanları hepsi doğal öğeler ile birlikte tasarlanmaktadır. İnsan-doğa etkileşimi ve yaşamsal faktörler açısından konut ve peyzaj kavramı bir arada ele alındığında; özellikle yerleşim şemasındaki tasarım öğeleri projede önem kazanmaktadır. İnsanın psikolojisi ve sağlığı için tüm dış mekanlar ve hatta her konut birimi için peyzajın bir parçasıyla tasarlanması, çatı ve tüm balkonlara entegre edilmesi söz konusudur. Dış mekanların kullanımının olması ile konut sakinlerinin temiz hava almak için ve sakin bir yerde oturup komşularıyla birlikte sosyal bir mekan kurgusu oluşturması için fırsat yaratılmaktadır. Kullanıcı için büyük ölçekte yapılan açık hava alanlarının kullanım şemalarının kullanıcı ile ilişkisi sorgulanabilir. Bu ölçekteki konut açık alan tasarımlarında bireysel ve paylaşımlı kullanımların detaylı incelenmesi gerekmektedir.

Konut sakinlerinin sosyalleşebilmek için bir araya geldikleri sosyal merkezler bulunmaktadır. Konutun içinde sakinler için dış mekan faaliyet alanları uygun bir şekilde tasarlandığı için, bu alanlar kullanıcı tarafından kullanışlı alanlar haline getirilmektedir (Tablo 4.3).

4.3.3. Örnek 3: J Gateway Projesi

Tablo 4.4. J Gateway Proje Örnek Analizleri.

Proje Adı: J Gateway			<p>Proje konumu: Singapura, Boon Lay Way</p> <p>Proje yapım tarihi: 2016</p> <p>Tasarım ekibi: AGA Architects Ofis</p> <p>Proje tipi : Toplu konut</p>
Mekansel Standartları <ul style="list-style-type: none">• Yaya dolaşımı• Yaya hareketi		<p>Yaya fiziksel özellikleri için, konutun içindeki yollar peyzaj ile birlikte tasarlanmıştır. Yaya dolaşım alanlarında yürürken temiz hava alması için yolların etrafında yeşil alanlar düşünülmüştür.</p>	
Tasarım Kriterleri <ul style="list-style-type: none">• Tasarım içerikleri		<p>Bu konut iki ayrı bloktan oluşmaktadır. Yükselen her bloğun çevresinde ağaçlar ve yeşil alanları dikilmiştir. Konutun kapsayan peyzaj bir sınır elemanı görevi almaya başlamıştır.</p>	
İnsan Habitatu <ul style="list-style-type: none">• Konut alanları• Kullanıcı mekanları		<p>Sosyal merkezler oluşturularak, komşuların birbirine bağlantı kurması düşünülmüştür. Yapının ölçeği bu noktada bir bariyer oluşturmaktadır.</p>	
Doğa, peyzaj alanları <ul style="list-style-type: none">• Peyzaj karakteri• Doğal manzara• Çatı ve döşeme katmanlarında peyzaj• Havuzlar ve çeşme• Konut – doğa ilişkisi		<p>Bu konutta, peyzaj içerikleri her katta ve binaların teraslarında yer almaktadır. Üst kotta yeşil alanlar, alt kotta ise su ögesi yer almaktadır.</p>	
Açık ve rekreasyon alanları <ul style="list-style-type: none">• Açık alan çerçevesi• Açık alanlar ve doğal alanlar		<p>Rekreasyon alanı olarak, binanın çatısında spor alanı vardır, diğer bina ara bölümlerinde ise oturma alanları yerleştirilmektedir. Zemin katlarda da süs havuzları yapılmıştır.</p>	

Proje Hakkında Kısa Bilgiler: “J Gateway’in tasarımında modern yaşamın bir göstergesi olarak düşünölen yüksek katlı bir yaşam organizasyonu söz konusudur. Projenin ikonik ve yüksek katlı yaşam örüntüsüne tasarım metninde yer verilmektedir.

Her birim tipi, görünömleri ve doğal gün ışığını birime optimize etmek için tasarlanmıştır. 38-44 katlı komuta yüksekliğindeki cephe, dinamik ve ritmik bir desen oluşturduğu ifade edilmektedir. J Gateway, Singapur’un bir sonraki Merkezi İş Bölgesi'nin silüetini geleceğın bir bölgesine dönüştürmesi kurgulanmaktadır ” (URL-3).

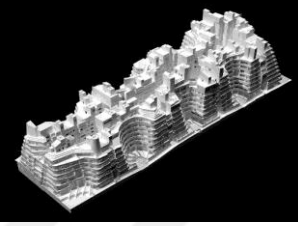

Genel Değerlendirme: J Gateway, modern bir yüksek katlı konut ifadesiyle örneklendirilebilir; ama yeşil içeriklerin çevresi ile bir diyalog halinde oluşturamaması noktasında eleştirilebilir. Konutun iki kule şeklinde yüksek ölçekte yapılması zemin kat ve üst katlar arasındaki ilişkiyi zayıflatmaktadır. Rekreasyon alanları bulunmadığı için bu durum olumsuz rol oynamıştır. Konut sakinlerinin sadece barınma ihtiyacı değil, barınma ihtiyacının yanında rekreasyon alanları, açık kullanım alanları ve doğal alanlara ihtiyacı olması önemli bir açılamdır.

Bu konut, kullanıcı için doğal öğeler ile desteklenen tasarım öğeleri içermesine rağmen bu tasarım kararları zemin kotta sınırlı bir alan içinde yapılmıştır. Bu tipolojideki konut alanlarının yüksek katlı yapısı sebebiyle zemin kot ile kurduğu ilişkinin kullanım süreci ile birlikte tekrar ele alınması gerekmektedir.

Bu proje, konut sakinlerinin sosyalleşmesine dair alan kullanımlarını desteklememektedir. Konutta az sayıda sosyal alan bulunduğu için sakinlerin arasında iletişim kurma fırsatı yok olmuştur. Ölçek sebebiyle konut sakinlerinin doğal alanlar ve dış mekanla etkileşimi bulunmadığı için sosyalleşme özelliği olumsuz bir yönde etkilenmiştir. İnsan sağlığı ve psikolojik etkenler sebebiyle konut içinde doğa ile yaşamak ve insanların arasında bağ ve iletişim kurma için ortak doğal alanlar tasarlanmalıdır (Tablo 4.4).

4.3.4. Örnek 4: Aquarela-A Projesi

Tablo 4.5. Aquarela-A Proje Örnek Analizleri.

Proje Adı: Aquarela-A				Proje konumu: Ekvador, Quito
				Proje yapım tarihi: 2017-2020
				Tasarım ekibi: Jean Nouvel & Tasarım Ekibi
				Proje tipi : Toplu konut
Mekansel Standartları	<ul style="list-style-type: none">• Yaya dolaşımı• Yaya yolları fiziksel özellikleri		Yaya yolları ve dolaşımı, bir orman konsepti içinde yapılmıştır. Yaya yolları boyunca ağaçlar ve bitkilerle geçişler tasarlanmıştır.	
Tasarım Kriterleri	<ul style="list-style-type: none">• Tasarım öğeler ve detaylar		Bu örnekte çağdaş mimari ve peyzajın birlikte temsili ifade edilmiştir. Tasarım açısından, blokların bitişik şekilde her teras bölümünde özel bir doğal alan tasarlanmıştır.	
İnsan Habitatu	<ul style="list-style-type: none">• Konut alanları• Sosyal merkezleri• kullanıcı mekanları		Çağdaş konut anlayışı içinde yeşilin üst katlara taşınması düşünülmüştür.	
Doğa, peyzaj alanları	<ul style="list-style-type: none">• Doğadaki bitkiler• Doğal manzara• Çatı ve döşeme katmanlarında peyzaj• Peyzaj karakteri• Konut – doğa ilişkisi		Bu örnek, doğal içerikler ile konut ilişkisini temsil etmektedir. Dış mekan alanları, dairelerin balkonları ve teraslardaki yeşil içerikler ele alınarak tasarlanmaktadır.	
Açık ve rekreasyon alanları	<ul style="list-style-type: none">• Açık alan çerçevesi• Açık alanlar ve doğal alanlar		Rekreasyon alanları bu konutta, dış mekan ve terasta yer almaktadır. Bu alanların reel hayattaki yaşamsal karşılıklarının analiz edilmesi önemlidir.	

Proje Hakkında Kısa Bilgiler: “Cumbayá Vadisi'nin yerleşim bölgesinde, stratejik olarak konumlandırılmış ve kolayca erişilebilir, yeşil alanlarla ve büyük meydanlarla çevrili bir sektörde yer alan Aquarela, dokuz adet konut bloğu içerir. Ateliers Jean Nouvel, çevreyi taklit edebilecek bir yaklaşım ile müdahaleyi saran kavisli balkonlar, yeşil alanlarla dolu teraslar üzerine kurgular oluşturmuştur”.

“Bu kayalık bahçeler, sakinleri doğal dış mekanlara bağlar ve binanın entegrasyonunu güçlendirir. İç mekan, büyük cam pencereler, yüksek çıtalı ahşap panjurlar ve açık alanlar ile karakterizedir. Lobi alanında, yeşillik de yerin büyük bir bölümünü kaplar ve doğal dış zarfla bir çeşit süreklilik oluşturur” (URL-4).

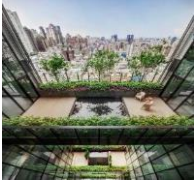

Genel Değerlendirme : Bu konut sıradışı ve farklı tipolojiğe ait bir örnektir. Bu konutta mekansal içeriklerin doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımı mimar tarafından özelleştirilmektedir. Konuttaki ahşap malzeme kullanımının kullanıcıyı sağladığı sıcaklık hissi, insan habitatu ve sosyal ortak alanları orman içinde tasarlanmıştır. İnsanın tamamen doğal bir ortamın içinde olduğu hissi vermiştir.

Bu örnekte doğal alanlar sadece dış mekan alanları ya da çatıda bulunmamış, konutun duvarında, düşey düzlemde de doğal öğeler ile desteklenmektedir. Konut sakinlerinin sosyalleşmek konusunda bir araya gelecekleri mekanları örgütlemesi açısından ve komşuların arasında bağlantı kurmak konusunda bu yaklaşım olumlu bulunmuştur. Konut tasarımında genel yaklaşım itibariyle mekansal anlamda yerleşimin birçok alanından faydalanmak amacıyla, doğal öğeler ile tasarlanmakta ve yeşil alanları bolca bulunmaktadır. Konut yerleşiminde konut birimleri bitişik olmasına rağmen her evin kendine özel yeşil alanı vardır; hatta çatı kısmında da bu durum tasarımda ele alınmıştır. Konutun ön cephesinde pencereler arasındaki boşlukların bitkilerin farklı düzlemlerde yayılımının sağlanması ile tasarlanmaktadır.

Bu konutta doğal öğelerin kullanımı kademeli olarak tasarımda ele alınmıştır. Bu öğelerin kullanımının iç ve dış mekan kullanım şemalarına ne şekilde yansıdığı araştırılması önemlidir. Üstteki terastan yararlanılarak küçük ağaçlar ve bitkiler yetiştirilmiştir; böylelikle teras konut sakinlerinin hepsini bir arada toplanmak amacıyla kullanılmaktadır. Çağdaş bir mimari tavırla peyzajın bir konutun tasarım yaklaşımında etkin bir öğe olarak kullanılması, güncel yaklaşımlarda binaların doğal öğelerle entegre edilmesi konusunda bizlere fikir vermektedir. Konut birimlerinin pencerelerinden kullanıcıların yüksek bir yerden doğayı izleme fırsatı olduğu da söylenebilir (Tablo 4.5).

4.3.5. Örnek 5: Sky green Projesi

Tablo 4.6. Sky Green Proje Örnek Analizleri.

Proje Adı: Sky Green			Proje konumu: Çin, Tayvan Proje yapım tarihi: 2019 Tasarım ekibi: WOHA Architects Proje tipi : Toplu konut
Mekansel Standartları <ul style="list-style-type: none">• Yaya hareketi		Yaya hareketi bu örnekte, konutun çevresinde yer almamaktadır. Kule şeklinde olduğu için yaya dolaşımı binanın içinde değişik bir yöntem ile tasarlanmıştır. Ancak yaya sürekliliği ve taşıt yollarının ayrımı net değildir.	
Tasarım Kriterleri <ul style="list-style-type: none">• Tasarım öğeleri ve detaylar• Tasarım içerikleri		Bu konutun tasarımı, kule şeklinde olup çeşitli ve değişken topolojiye sahiptir. Yükselen binalar içinde ve hatta dışında doğa ile birlikte tasarlanan öğeler mevcuttur.	
İnsan Habitatu <ul style="list-style-type: none">• Konut alanları• İnsan etkileşimi		İnsan habitatını bu konutta temsil eden en önemli kriter, ortak balkonlar ve ön cephedeki açık alanda oturma grupları ve süs havuzunda oluşmaktadır.	
Doğa, peyzaj alanları <ul style="list-style-type: none">• Doğal sistemler• Doğadaki bitkiler• Doğal manzara• Çatı ve döşeme katmanlarında peyzaj• Bitkilendirme• Konut – doğa ilişkisi		Bu örnekte, peyzajın temsili farklı bir şekilde ifade etmektedir. Kule şeklinde ve yüksek katlı yapısına rağmen, konuta baktığımız ara katmanlarda doğal öğelerin varlığı söz konusudur. Bu konut tasarımında peyzaja önem veren bir yaklaşım ifade edilmektedir.	
Açık ve rekreasyon alanları		Açık alanlar ve rekreasyon alanları, yüzme havuzları ve diğer kullanım alanları konutun içinde yer almaktadır.	

Proje Hakkında Kısa Bilgiler: Perakende mağazaların üstünde, iki konut kulesinin yanı sıra iç ve dış mekan etkinlikleri için dinlenme tesisleri bulunmaktadır. Her iki kulenin derin girintili pencereleri vardır ve cepheler, yeşil sarmaşık bitkiler için kafes görevi gören ağaçlar, gökyüzü bahçeleri ve örgü ekranlı çıkıntılı balkonlarla kaplıdır. Peyzaj, konut kuleleri için bina zarfı oluşturmada anahtar bir malzeme olarak kabul edilir. Sakin bir peyzajlı avlu, sakinlerini evlerine dönerken selamlıyor. Perakende mağazaların üstünde, iki konut kulesinin yanı sıra iç ve dış mekan etkinlikleri için cömert dinlenme tesisleri bulunmaktadır. Her iki kulenin derin girintili pencereleri vardır ve cepheler, yeşil sarmaşık bitkiler için kafes görevi gören ağaçlar, gökyüzü bahçeleri ve örgü ekranlı çıkıntılı balkonlarla kaplıdır (URL-5).

Genel Değerlendirme: Bu konut şehrin merkezinde bir konuma sahiptir. Doğa ile birlikte tasarlanan insanın dikkatini çeken bir tasarım yaklaşımı ile ifade edilmiştir. İki kule şeklinde yükselen konutun tasarımı doğal öğeleri içeren rekreasyon alanları ile bir arada yaşamsal bir kurgu oluşturarak yapılmaktadır. Yeşil ve doğal alanların, yükselen konut tasarımı içinde doğa ile entegrasyonunun ne kadar sağlanabileceği, üzerine düşünülmesi gereken bir kriterdir.

Bu konut tasarımında doğal bitkilerin balkonlarda yetiştirilme fikri sunulmuştur; fakat kullanıcıların birebir açık alanlar ile teması sınırlıdır. Sakinlerin hem birbirleriyle etkileşim içinde olacakları hem de açık alanlarda vakit geçirebilecekler doğal öğeler ile entegre alanlara ihtiyacı vardır.

Tower A dairelerinde ağaçların bulunduğu geniş balkonlar ve Tower B dairelerinin cephelerinde ise yumuşak, yeşil bir sarmaşık örgü doğal öğeleri vardır. Cephe elemanları farklı açılardan güneşin girmesini sağlamış ve yeşil açık alanları, iç ve dış ortam arasında aktif ve canlı bir arayüz görevi oluşturmuştur. Her katta özel bir alanın oluşturulması, bu projede de komşuların bir arada toplanmak amacıyla tasarlanmıştır. Bu konutun, açık alanlarında oturma alanları ve küçük süs havuzu bulunmaktadır. Katların dış kısmında ağaç ve bitkiler yetiştirmektedir, bu doğal öğelerin binayı canlandırarak kullanıma işlevsel bir katkı sağlayabileceği söylenebilir (Tablo 4.6)

4.3.6. Örnek 6: New'r, Zac Euronantes Projesi

Tablo 4.7. New'r, Zac Euronantes Proje Örnek Analizleri.

Proje Adı: New'r, Zac Euronantes		
		<p>Proje konumu: Fransa, Nantes</p> <p>Proje yapım tarihi: 2013</p> <p>Tasarım ekibi: Hamonic & masson Architects</p> <p>Proje tipi : Toplu konut</p>
Mekansal Standartları <ul style="list-style-type: none">• Yaya yolları• Yaya dolaşımı• Yaya fiziksel özellikleri• Yaya hareketi		<p>Yaya dolaşım yolları, konutun her bölümünü birleştirecek şekilde yapılmaktadır. Konutun etrafında yaya yolları çok büyük bir ölçekte tasarlanmış olup, herkese rahat bir şekilde yürümek ya da toplanmak amacına yönelik yapılmıştır.</p>
Tasarım Kriterleri <ul style="list-style-type: none">• Tasarım öğeleri ve detaylar• Tasarım içerikleri		<p>Konut iki birleşik bloktan oluşmaktadır. Her katta özel bir doğal alanı ayrılmıştır. Konutun kule şeklinde bitişik bir şekilde tasarlanması, kullanıcıya manzara imkanı sunmuştur.</p>
İnsan Habitatu <ul style="list-style-type: none">• Konut alanları• İnsan etkileşimi• Sosyal merkezler• Kullanıcı mekanları		<p>İnsan ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde, konutun etrafındaki meydanlar ve bloğun alt kısmındaki alışveriş mekanları insanlara eğlenmek ve birbirleriyle tanışmak ve bağlantı kurmak şansı vermektedir.</p>
Doğa, peyzaj alanları <ul style="list-style-type: none">• Doğal sistemler• Bitkilendirme• Peyzaj karakteri• Doğal manzara• Çatı ve döşeme katmanlarında peyzaj• Konut – doğa ilişkisi		<p>Bu konutun dış sınırlarında doğal öğelere yer verilmiştir. Bloğun zemin kotunda geniş doğal yeşil alanlar vardır. Doğal alanları ayrıca teras kısmında ve balkonlarda yer almaktadır.</p>
Açık ve rekreasyon alanları <ul style="list-style-type: none">• Açık alan çerçevesi• Açık alanlar ve doğal alanlar		<p>Bu konutta, diğer konutlardan farklı olarak, rekreasyon alanı konutun etrafında yer almamaktadır. Konutun çatısında yüzme havuzu ve oturma alanları ağaçlar ve bitki ile üst kısmında yerleştirilmektedir.</p>

Proje Hakkında Kısa Bilgiler: Çağdaş mimaride yükseklik, günümüzde modernite ve estetik için kullanılan bir sözcüktür. Bir planlama aracı olarak ele alınmalıdır; diğerlerinde açık alan tutmak için belirli alanlarda yoğunluk oluşturabilir. Kentsel konutlara ileriye dönük bir yaklaşımın parçası olan yüksek katlı bir bina, dış dünya ile yeni bir konut ilişkisine girmeyi mümkün kılacaktır (URL-6).

Genel Değerlendirme: Bu konutun yüksek katlı yapısı, dış ve iç mekan tasarımı ilişkisini sorgulatmaktadır. Konutun içinde ve etrafında hatta çatı kısmında doğa ile birlikte tasarlanan öğeler vardır. Bu öğeler bazı bölümlerin çıkarıldığı katlar boyunca tekrarlanan standart bir şema ile karakterize edilmiştir. Bu bölümler genellikle her kişi için ayrılan alanlarda, faaliyet yapmak, güneşte dinlenmek, çoğu fiziksel ihtiyacı çatılarda gerçekleştirmek amacıyla kurgulanmıştır.

Yapı iki kule şeklinde tasarlanmıştır ve konutun zemin ve üst kotlarında doğal öğelere yer verilmiştir. Yapının en üst katında sakinlerin etkileşim içinde olması amacıyla ortak alanlar tasarlanmıştır. Zemin kotta ise yaya yollarının peyzaj öğeleri ile birlikte tasarlanması söz konusudur. Farklı katmanlardaki doğal öğelerle desteklenen tasarım yaklaşımının kullanıcıların mekansal kullanım şemalarını nasıl etkilediğinin sorgulanması önemlidir.

Bu örnek, konutun üst kısımları ve teras alanlarını yeniden canlandırarak sakinlerin yararlanacakları şekilde dış mekan faaliyetlerini üst kota taşımıştır. Bu binanın dış yönü, bir yandan her katın planlarının doğal şeklini ve tüm katları çevreleyen balkonların parçalarını yansıtan kıvrımlı eğrilerle konuta bir karakterize özellik katmaktadır. Bu projeye dahil edilen açık ve doğal alanlar, balkonlara taşınmıştır. Sakinlere, geniş balkonlar ve teraslardan güzel manzaralar sunan bir yaklaşım vardır (Tablo 4.7).

4.3.7. Örnek 7: Tianyun Waterfront Projesi

Tablo 4.8. Tianyun Waterfront Proje Örnek Analizleri.

Proje Adı: Tianyun Waterfront		
		Proje konumu: Çin, Taizhou Proje yapım tarihi: 2014 Tasarım ekibi : Fangyuan İnşaat Grubu Proje tipi : Toplu konut
Mekansel Standartları <ul style="list-style-type: none">• Yaya yolları• Yaya dolaşımı• Yaya fiziksel özellikleri• Yaya hareketi		Yaya dolaşım yolları , konutlara lineer bağlanmıştır. Yolların etrafı bitkilerle tasarlanmıştır. Genel olarak yaya hareketi doğrusal bir şekilde yapılmıştır
Tasarım Kriterleri <ul style="list-style-type: none">• Tasarım öğeleri ve detaylar• Tasarım içerikleri		Bu konutun tasarımı, insanın barınacak bir alandan ziyade büyük ölçekte doğal alanları farklı bir ölçekte algılaması üzerine tasarlanmaktadır.
İnsan Habitatı <ul style="list-style-type: none">• Konut alanları• İnsan etkileşimi• Sosyal merkezleri• Kullanıcı mekanları		İnsan ihtiyaçları, yüksek yaşam kalitesiyle kullanıcının gereksinimlerini karşılayacak bir şekilde alanlarla tasarlanmış ve sakinleri bir arada toplamak imkanı açmıştır.
Doğa, peyzaj alanları <ul style="list-style-type: none">• Doğal sistemler• Doğadaki bitkiler• Bitki kültürü• Peyzaj karakteri• Doğal manzara• Havuzlar• Konut – doğa ilişkisi		Bu konutun panoramik görünümü sebebiyle konutun doğa ile ele alınması, konuta farklı bir tasarım dili oluşturmuştur. Bu kurgu yerleşimin merkezinde bir ortak alan ortaya çıkarmıştır.
Açık ve rekreasyon alanları <ul style="list-style-type: none">• Açık alanlar ve doğal alanlar• Açık alan çerçevesi• Çok amaçlı spor kompleksleri		Konutta, dinlenme alanı, çocuk oyun alanı, yüzme ve süs havuzları yeşil mavinin birlikte temsiline ifade etmektedir. Kullanıcı ihtiyacına yönelik faaliyetler rekreasyon alanlarıyla tasarlanmıştır..

Proje Hakkında Kısa Bilgiler: “Bu proje, 70.000 metrekareden fazla bir alanı kaplayan Fangyuan Tianyun sahili, nehirler ve trafikle çevrili fenerin üstünde duruyor. Batık peyzaj havuz alanı, rüzgar ve yağmur koridoru, yağmur bahçesi, su bahçesi alanı, okuma bahçesi, çocuk oyun alanı ve diğer fonksiyonel alanlar dahil; giriş erişilebilir tasarım, topluluk yaşam döngüsü, farklı işlevler ve peyzaj sistemleri önermektedir. Sanat, insanların estetik bilincinin kristalleşmesidir. Sanatın güzelliği hayata entegre edildiğinde ve günlük hale geldiğinde, şiiire ve mesafeye kolayca erişilebilir. Tianyun Waterfront toplam su alanı fazla 2000m² olduğunu. Su manzarasının şekli çeşitlidir ve düzeni geniştir” (URL-7).

Genel Değerlendirme: Proje açıklama metninden ve yapılan analizlerden yapılan çıkarımlar doğrultusunda bu konut yerleşimi, diğer konutlardan farkı olarak daha geniş bir alan üzerine kurgulanmıştır. Tasarımda çok amaçlı faaliyet alanları bulabilmek tüm sakinler için ferah bir ortam içinde yer alabilmekle ilişkilendirilebilir. Bu konutta farklı büyüklükteki alanlar doğa ile entegre edilmiştir ve kullanıcının farklı ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmaktadır. Yaya yolları, döşeme zemini ile dengeli bir fonksiyonel kurgu oluşturmaktadır.

Yaya dolaşım yerleri ve dış mekan alanları doğal içerikler ile desteklenmektedir. Çoğunlukla yüzme havuzu ve sosyal mekanlar yapı tarafında oluşturulan peyzaj alanı, tüm alanın odak noktası ve tasarım özelliklerinden biridir. Yüzme havuzu platformu ahşap kaplama ve taş kaplama bir arada tasarlanmaktadır. Su ögesinin etkin kullanımının yaşantıya etkisinin sorgulanabilmesi için kullanıcıların mekansal kullarımlarına dayalı detaylı bir incelemeye ihtiyaç vardır.

Büyük ölçekli açık toplanma alanlarında yaya yolları düzgün ve dikkat çekici doğal elemanları ile ilişkilendirilmiştir. Dış alanın koridoru, her konut binası arasındaki bağlantıyı kurar ve insan bu koridora kolayca ulaşım sağlayabilir. Her binanın üst katları, insanların yürüdüğü bir rüzgar ve yağmur koridoruyla birbirine bağlanır, rüzgar ve yağmur engelsiz izleme turu oluşturur, manzaraya nüfuz eden bir panoramik görünüme sahiptir. Bu konut doğa ve peyzaj ilişkisine çok önem veren bir örnektir, konutta tasarlanan peyzaj, yeşil ve mavi öğeleri ve açık yeşil alanları ile insan sağlığı ve rahatlığı için önemli bir rol temsil etmektedir (Tablo 4.8).

4.3.8. Örnek 8: Querbeet Projesi

Tablo 4.9. Querbeet Proje Örnek Analizleri.

Proje Adı: Querbeet			<p>Proje konumu: Avustralya, Viyana</p> <p>Proje yapım tarihi: 2016</p> <p>Tasarım ekibi: Synn Architects</p> <p>Proje tipi : Toplu konut</p>
Mekansal Standartları <ul style="list-style-type: none">• Yaya yolları• Yaya dolaşımı• Yaya fiziksel özellikleri		Yaya dolaşım yolları, fiziksel özelliklere uygun olan, tüm dolaşım yollarının çevresinde bitki ve ağaçlar ile desteklenmektedir.	
Tasarım Kriterleri <ul style="list-style-type: none">• Tasarım öğeleri ve detaylar• Tasarım içerikleri		Konutun daireleri, her balkonda ve konutun dış mekanlarında insan sağlığı için doğal alanları ile birlikte tasarlanmıştır.	
İnsan Habitatu <ul style="list-style-type: none">• Konut alanları• Sosyal merkezler• Kullanıcı mekanları		Kullanıcı gereksinimleri için bu konutta en çok odaklanılan kriterlerden birisi insan habitatu, insanların birbirine bağlantısını kurmak için toplum ortak alanları yapılmıştır.	
Doğa, peyzaj alanları <ul style="list-style-type: none">• Doğadaki bitkiler• Doğal manzara• Çatı ve döşeme katmanlarında peyzaj• Konut – doğa ilişkisi		Bu konut tasarlanırken, peyzaja önem verilmiştir. Konut ve doğa ilişkisi binalarda temsil etmektedir. Konutun çatısında ve dış çerçevesinde doğal alanlar yerleştirilmektedir.	
Açık ve rekreasyon alanları <ul style="list-style-type: none">• Açık alanlar ve doğal alanlar• Açık alan çerçevesi		İnsanlara hizmet eden rekreasyon alanlarında, konut sakinleri için çok amaçlı alanlar yapılmıştır. Kullanıcıya doğal bir ortam içinde oturup sosyalleşme sunulmaktadır.	

Proje Hakkında Kısa Bilgiler: Batıdaki Harry Glück'in çarpıcı konut kuleleri ile doğudaki fonksiyonel bir konut kompleksi arasına yerleştirilen şehrsel yönlendirme fikri “In der Wiesen Ost”, yaşam alanı yaratımının iki farklı yaklaşımı arasında yapısal olarak içerik açısından olduğu gibi “In der Wiesen Ost” gelişiminin bir parçası olan “Querbeet” projesinin büyük hacmi birkaç bölüme ayrılmıştır: Kuzey ve güney uçlarındaki kuleler, ince 3 katlı açılı köşebent ve 3 katlı hacim fazla büyümüş balkon, "greenbox". Kompleksin merkezinde, kapalı bir açık alan - pazar meydanı oluşturmaktadır (URL-8).

Genel Değerlendirme: Querbeet konutu, insan ve doğayı bir araya getirme ve kullanıcı için dış mekan ve rekreasyon alanlarını yerleşim içinde bulundurma fikrini yeniden canlandırmaktadır. Konutun tasarımı, çoğu binanın köşelerinde bulunan kıvrımlar ile tasarlanmıştır. Yükseltilmiş yan duvarındaki balkonlar güneybatı ve güneydoğu yönlerinde evlerin içine güneş girmesini sağlamaktadır. Binaların içinde bulunan balkonlar, doğal öğeleri ve yeşil bitki alanlarının varlığı ile tasarlanmıştır. Binaların çatısında doğal öğelerin kullanımı söz konusudur.

İnsanın doğal öğeleriyle birlikte yaşama fırsatı bulabilmesi için konut yerleşiminde ve konutun içinde çok sayıda bitki ve doğal öğelere yer verilmiştir. Bu projede farklı daire şekilleri ile temel olarak iki tür kat planı vardır. Çatı katlarında oturma alanları doğa ile ilişkili bir şekilde tasarlanmış, insan için hem doğa ile yaşamak hem de konut sakinleri arasında iletişim kurma fırsatı sunmuştur. İnsanların birbiri ile karşılaşma imkanı yaratılması için teras alanlarında ortak bahçeler yapılmıştır.

Bu örnekte en çok vurgulanan ve bu konut yerleşimini diğer konutlardan ayıran özellik, dış mekan ve rekreasyon alanlarının büyük ölçekte doğa ile birlikte tasarlanarak kullanıcıya daha ferah ve sağlıklı bir yaşam fikrini ortaya atmasıdır. Bu tasarımda konut tipolojisinin kat sayısında belirli bir sınırdan kalması, ölçek açısından konut sakinlerinin doğa ile birlikte, etkileşimli bir yaşantıyı dengeli kılmak fikrini desteklemiştir (Tablo 4.9).

4.3.9. Örnek 9: Damansara Foresta Projesi

Tablo 4.10. Damansara Foresta Proje Örnek Analizleri.

Proje Adı: Damansara Foresta			<p>Proje konumu: Malezya, Kuala Lumpur</p> <p>Proje yapım tarihi: 2017</p> <p>Tasarım ekibi: Just Right Architects</p> <p>Proje tipi : Toplu konut</p>
Mekansal Standartları <ul style="list-style-type: none">• Yaya yolları• Yaya dolaşımı		<p>Yaya dolaşım yerleri etrafında doğal parçalar tasarlanmış olup, taşıt yolları konutun etrafında tasarlanan otoparkı ile konutun alt kısmında yer almaktadır.</p>	
Tasarım Kriterleri <ul style="list-style-type: none">• Tasarım içerikleri		<p>Bu konutun tasarımı yapılırken, doğayı ve modern yaşamı birleştirmek noktasında ölçekler arası mekansal ilişkiler bir sınır oluşturmuştur.</p>	
İnsan Habitatu <ul style="list-style-type: none">• Konut alanları• Kullanıcı mekanları		<p>İnsan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla barınma yerleri inşa edip, kullanıcılar arasında bağlantı kurmak için konutun ortasında dinlenme ve rekreasyon alanları düşünülmüştür.</p>	
Doğa, peyzaj alanları <ul style="list-style-type: none">• Doğal sistemler• Doğadaki bitkiler• Bitki kültürü• Peyzaj karakteri• Doğal manzara• Havuzlar		<p>Bu konutun doğa ilişkisine bakıldığında, zayıf bir ilişkiden söz edilebilir; çünkü kullanıcıyı şehirden ayıran bir yerde yapılmıştır ve kullanıcıyı doğadan uzaklaştıran bir örnek sayılır.</p>	
Açık ve rekreasyon alanları <ul style="list-style-type: none">• Açık alanlar ve doğal alanlar• Açık alan çerçevesi		<p>Bu konutta açık ve rekreasyon alanları iki yerde yapılmıştır. İlki konutun içinde küçük bir alanda yapılmış olup, diğeri konutun dışında bir orman içinde dinlenme ve açık alanlarla tasarlanmaktadır.</p>	

Proje Hakkında Kısa Bilgiler: Mevcut çevreye uyum sağlayacak şekilde tasarlanan bu yapının amacı, koruma çabalarının her zaman yerinde olmasını sağlayarak güvenli, sakin ve huzurlu bir ortam yaratmaktır. Bu, sakinlerini çeşitli peyzaj unsurlarına bağlayan konutlar ve dinlenme olanaklarından oluşan Damansara Foresta'nın ana gelişim planını tamamlamıştır. Konuttaki tüm sakinlerin, doğal çevreye karşı gerçek, muazzam ve güçlü bir duygu uyandırmalarını sağlamak için proje kapsamında çeşitli koruma adımlarından bahsedilmektedir. Küçük derelerin iyi işlenmesi ve potansiyel noktalardan birinin güzelleştirilmesi gerekmektedir. Pitoresk manzara kalacak ve açık hava etkinlikleri için odak noktası olma potansiyeline sahip olmuştur (URL-9).

Genel Değerlendirme: Bu örnek doğa ve konut ilişkisi bağlamında etkileşimin azaldığı bir içerik olarak değerlendirilebilir. 4 adet bloğun şehirden uzak bir yerde yapılması ve şehir ile bağlantısının kopuk olması, insanı şehir merkezden uzaklaştırmakta ve kullanıcı gereksinimlerinin birçoğunu karşılayamama durumunu ortaya çıkarmaktadır. Konut yerleşiminin ölçek ilişkisine bakıldığında, blokların yüksek olması ve doğal doku ile entegrasyonu anlamında üzerine düşünülmesi gereken bir içeriği vardır.

Konutun ortasında büyük bir havuz ile çocuk oyun alanı yerleştirilmektedir, bu alanların hepsi doğa ile birlikte tasarlanmaktadır; ama doğal alanlar ile bu mekanlar arasındaki ilişki net ortaya konulamamıştır. Diğer örneklerden farklı olan özelliği, konutların içinde yani balkonlar yada binanın çatısında hiçbir bitki yada doğal alanı yoktur. Tam tersi bir içerikte yüksek yapıların tam ortasında zemin kotta tek bir noktada tasarlanmıştır. 4 bloğun kule şeklinde modern tasarım vurgusu ile yaşamsal standartları için dış cepheler binaların ışık ve renkleri, kullanıcıya sunulan tasarım parametreleri olarak sınırlı kalmıştır.

Bu konutta farklı rekreasyon alanları bulunmaktadır ve insanların modern ve dengeli bir ortam içinde yaşamı üzerine tasarım yaklaşımı vurgulanmıştır. Binaların arasındaki meydan, yaya yolları ya da döşeme şekilleri modern bir tasarıma aittir. Bulunan meydan içinde, çocuk oyun alanlarının yanı sıra gençleri ya da aile bireyleri için rekreasyon alanları ve komşuların bir araya gelecekleri büyük meydanı tek bir noktada tasarlanmıştır. Bu örneğin mekansal kullanım bağlamındaki önerdiği özellikler, kullanıma dayalı açık önermelerine rağmen ölçek ve mevcut doğal alan ile ilişki bağlamında yeniden düşünülmesi gerekmektedir (Tablo 4.10).

4.3.10. Örnek 10: De Nieuwe Stad Projesi

Tablo 4.11. De Nieuwe Stad Proje Örnek Analizleri.

Proje Adı: De Nieuwe Stad			Proje konumu: Belçika, Oostende Proje yapım tarihi: 2018 Tasarım ekibi: C.F. Møller Architects Proje tipi : Toplu konut
Mekansal Standartları <ul style="list-style-type: none">• Yaya yolları• Yaya dolaşımı• Taşıt dolaşımı		Yaya yolları ve taşıt dolaşımı konutun içinde ve dışında kolay ulaşım sağlamaktadır , ayrıca bu alanların hepsi bitki ve ağaçlarla tasarlanmaktadır.	
Tasarım Kriterleri <ul style="list-style-type: none">• Tasarım öğeleri ve detaylar• Tasarım belirleyicileri		Konutun tasarım yapılırken, peyzajı ile ele alınarak tasarlanmıştır . Konutun ara düzlemlerindeki doğal alanları insana rahatlık hissi vermektedir.	
İnsan Habitatu <ul style="list-style-type: none">• İnsan etkileşimi• Sosyal merkezler• Kullanıcı mekanları		Barınma gereksiniminin karşılanmasının yanı sıra insanların birbiri ile sosyalleşmesi ve bağlantı kurması açısından tasarım kriterleri mevcuttur.	
Doğa, peyzaj alanları <ul style="list-style-type: none">• Peyzaj karakteri• Doğal Manzara• Peyzaj bitkilendirilmesi• Bitkilendirme• Doğal sistemler• Konut – doğa ilişkisi		Konutun içine yetiştirilen bitki ve ağaçlar, mekansal katkı sağlamak açısından konutu canlandırmıştır . Bu konutta çok sayıda peyzaj ve doğal öğe ile yaşam ortamları temsil etmektedir.	
Açık ve rekreasyon alanları <ul style="list-style-type: none">• Açık alanlar ve doğal alanlar• Açık alan çerçevesi• Çok amaçlı spor kompleksleri		Konutun ortasında, kullanıcılara hizmet edecek çocuk oyun alanları, dinlenme alanları, spor alanları ve rekreasyon alanları doğa ile tasarlanmaktadır.	

Proje Hakkında Kısa Bilgiler: “C. F. Møller Architects ve BRUT, Belçika'nın Ostend şehrinde iddialı bir kentsel gelişim tasarımı için bir yarışma kazandı. 500 ev mahallesi, sakinlerin ve kentlerin yaşam kalitesini artırmak için bir insan ölçeği kullanma yöntemini göstermektedir. Proje, 1972'den beri var olan bir sosyal konut planının modası geçmiş olduğu De Nieuwe Stad mahallesinde odaklanıyor. Sitenin tamamen yeniden geliştirilmesi için yapılan yarışma, C.F. Møller Mimarlar ve BRUT kazanmıştır” (URL-10).

Genel Değerlendirme: Konut geniş bir alanda 500 daire içeren, insan ihtiyaçları ve doğa ile yaşamı bir araya getiren bir tasarım yaklaşımına sahiptir. Bu konut, hızlı nüfus artışıyla çok sayıda kullanıcıya, kapsayıcı bir yöntem ile barınma içeriği önerir ve topluluk duygusunu insan ölçeği ile birleştiren yenilikçi bir yaşam biçimini ortaya koyar. Proje, geniş yeşil manzaraya sahip olup, yerleşim alanı ve kaliteli yaşam kriterleri içeren doğa ile yaşama kavramını içeren özellikler ile desteklemiştir.

De Nieuwe Stad, sürdürülebilir konut tasarımına, yenilikçi konut türlerine, güçlü bir topluluk duygusunun sakinleri bir araya toplayan, sosyal ortak alanları içeren mekansal standartlara odaklanarak dikkate değer bir konut örneğini temsil etmektedir. Birden fazla bina tipolojisinde değişken tasarım ile kurgulanan konutlara çeşitlilik ve yeni biçimler entegre edilmektedir. Kullanıcıya hizmet edecek şekilde çocuk, genç ve yaşlıları kapsayan tüm yaş gruplarına hitap eden rekreasyon alanları tasarlanmıştır. Bu konutun özelliği, pencereden bakınca insanın kendini tamamen doğal bir alan içinde yaşadığı hissini oluşturmasına yönelik kurguladığı tasarım kriterlerinin varlığıdır. Konutların etrafında büyük bahçeler mevcuttur ve yollar boyunca uzanan ağaçlar lineer bir içerikte tasarlanmıştır. Bu örnekteki kule bloğunun amacı, sakinleri izole eden geleneksel, çok katlı bina trendlerini kırarak oluşturduğu özel alanlarıdır. Çeşitli mimari özellikleri kullanan kule bloğu, kolektif odaklı bir topluluk oluşturmuştur.

Kule bloğu, sosyal karşılaşmaların kolaylaştırıldığı çeşitlilik ile karakterize edilmektedir. Şehrin ölçeğinde, eski bir derenin seyrinden sonra şehir merkezi ile şehir çevresindeki yeşil bölge arasında yeni bir yaşam ortamı yaratmaktadır. Yerleşim bölgesel ölçekte, geniş bir peyzaj parkı olan rekreasyon alanları içinde yaşam kalitesini, sosyal etkileşimi arttıran bir içerik oluşturmaktadır (Tablo 4.11).

4.4. Bulgular ve Değerlendirme

Belirlenen seçim kriterleri doğrultusunda analiz edilen 10 adet proje incelemesi, tanımlanan rehber kriterlerine göre detaylı olarak analiz edilmiştir. Çıkarılan tüm tablo içeriklerinin sonucunda, doğa ile ilişkili içerikler, tipolojik farklılıklar ve tasarım çeşitliliğine sahip örnekler ilkeler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Örneklerde kule tipolojisine sahip konutlar, geniş bir taban alanına yerleşmiş konut yerleşimleri, doğal öğeleri farklı kot ve ölçeklerde kullanan farklı örnekler incelenmiştir. Kule tipi konutlar; konut sakinlerinin sosyal merkezlere olan erişimini kısıtlamakta, başka insanlarla bağlantı kurmayı destekleyen içeriklerin önünde bir sınır oluşturmaktadır. Kullanıcıyı sadece kendi evinde ve yakın çevresinde kalmaya yönlendiren bu durum kullanıcının açık alanlar ile kurduğu iletişimi ve doğal öğelerin varlığının tasarıma katkı sağlamasını sınırlandırmaktadır. Bu şekilde yapılan konutlar, rekreasyon alanları binanın içinde yer almaktadır, dış mekanda çok az alanları tasarlanmıştır.

Dış mekandaki açık alan kullanımlarının doğal öğeler ile entegre etkin içerikler sunması, kullanıcıya dışarı çıkma ve diğer insanlarla tanışma olasılığı sunar. Yerleşimde büyük ölçekli konutların, çok sayıda faaliyet alanı örgütlemesi; bahçeler, toplanma alanları, çocuk oyun alanları, havuzlar, gibi kullanıcı için faydalı olan ve kullanıcının bu konutta kalmayı tercih etmesini destekleyici şekilde tasarlanması önem kazanmaktadır. Genelde geniş, ferah açık alan tanımlamaları insanın yaşadığı konuttaki yaşantısına ilişkin psikolojik bir katkı sağlamaktadır. Doğal ortamlar içinde bulunan insanların, psikolojik olarak pozitif enerjilerinin artmasının konut yerleşimi içindeki bütüncül yaşantıdaki etkisi üzerine düşünmek önemlidir. Öte yandan küçük, sınırlı, dar ve kapalı mekan tanımları; kullanıcı için olumsuz bir etki yaratır ve bu mekansal kurgudaki yaşantıya yansır. Seçilen konutlarda peyzaj öğelerinin dış mekan ve rekreasyon alanlarında bulunması, çatılarda ve konut birimlerinin balkonlarında, üst katlarda ele alınması söz konusudur. Böylelikle konut kullanıcılarının konut yerleşim şemasındaki doğal öğelerle kurduğu etkileşimin aynı zamanda kendi konut birimi ile dış ortam arasında sağlanması söz konusu olmaktadır. Konut birimlerinin yoğun ve çok katlı yapısına karşın temiz hava ve doğayla etkileşimin tasarım içeriklerinde üst katlarda düşünülmesi önem kazanmaktadır. Konutların birim ölçeğinde doğal öğelerle desteklenmesi, kullanıcılara sağladığı panoramik görünüm içerisinde bir katkı sağlar; ancak zemin kattaki geçirgenliğin üst katlardaki karşılığı sınırlı bir şekilde olabilmektedir.

Tüm örneklerde, insan habitatı ya da rekreasyon alanlarında seçilen kriterlerin hepsinin ele alınması mümkün olmasa da doğal ve peyzaj içerikli alanların tasarımına dair fikir ortaya atıldığı görülmektedir. Analiz edilen projelerde, konut yerleşimlerinde iç içe geçmiş yeşil alan ve peyzaja dair tasarım kararları alındığı görülmektedir. Bazı formlarda mekansal morfolojinin doğa ile ilişkisinin güçlü ve daha görünür bir şekilde tasarlanması söz konusudur. Bu konut örneklerinde, günlük yaşantımızın barınma gereksiniminde doğa ile nasıl bir entegrasyon olması gerektiği açıklanarak, tüm örneklerde konut ve çerçevesine dair ilke kararları üzerinden peyzaj karakteri, doğal manzara, doğal sistemler ve konut – doğa ilişkisi gibi farklı açılımlar ortaya çıkmıştır. Projelerdeki bu açılımlar, insanın çevresi ile birlikte var olması fikrini desteklemekte, yaşantımızın üzerinde psikolojik bir etkisi olduğunu vurgulamakta ve günlük yaşamımızda doğal öğelerin yaşantımızın bir parçası olması ihtiyacımızın olduğunu açıklamaktadır.

Konutlardaki ilkelere dayalı analizler ve değerlendirme sonrası ortaya konulan açılımlar, konut yerleşimlerindeki özellikle büyük ölçekli konutlardaki tasarım yaklaşımında doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımının önemini vurgulamaktadır. Kullanıcının yaşadığı alana dair memnuniyet düzeyinin artırılması, hem kendisi hem de ailesi için etkileşimli ve konforlu bir yaşam kurgusunda yaşama fırsatı sunulması söz konusudur. Konutlardaki yerleşim kurgusunun sadece yeşil alanlarla desteklemekle kalmayıp aynı zamanda doğa ile bağlantılı rekreasyon alanlarıyla ele alınan bir ortamda konut sakinlerine sunulması gerekmektedir. Çatılara ve balkonlara yeşil alanların taşırılması, farklı kot ve ölçeklerde yaşantıya dair tasarım fikri geliştirmeye yönelik bir yaklaşımdır. Bu özellik tüm projelerde bulunmamakta, ancak birkaç projede bu özelliğin vurgulu olarak tasarımda ifade edilmesi söz konusudur.

Peyzaj karakterinin oluşturulması, konut için bir yerleşim şemasında önemli bir niteliktir. Bazı örneklerde büyük ölçekli konut yerleşimlerinin, rekreasyon ve açık mekanları, kullanıcı için kurgulanan dinlenme vb. alanların konutun bağlamı dışında tasarlandığı görülmektedir. Bazı örneklerde ise, konut yerleşmeleri içinde havuz, spor alanları ve eğlenceli alanları gibi sosyal içerikli alanlar düşünülmüştür.

Konut örnek analizlerinde, sadece yeşil alanların üzerinde odaklanmamış, yeşil ve mavi dengesi, ilişkisi de ele alınmıştır. Konut ve ilişkili açık alan tasarımlarında, yeşil dokuya ek olarak su öğesi de bir bileşen olarak yer almaktadır. Süs havuzları, göl, vb. su öğeleri, konutların içinde bulunduğu, panoramik görüntüye katkı sağlamıştır. Sonuç olarak, seçilen örneklerde konutun içinde bulunduğu yerleşim şeması içinde doğal sistemlerin önemi vurgulanarak doğa

ile birlikte tasarlama kavramının önemi ortaya çıkmaktadır. Gündelik yaşantımızda doğal öğeler ile birlikte var olma ve barınmanın içerisinde bu kurgunun yer alması fikrinin önemi ortaya çıkmaktadır. Dünya üzerindeki 10 adet proje örneklerindeki bu öğelere dair detaylı açıklamalar, tasarım içeriklerine dair bir çözümlenme oluşturmaktadır.

4.5. Bölüm Sonucu: Doğa ile Birlikte Tasarlama Yaklaşımı Tasarım İlkeleri

Araştırmanın sürecinde 4 rehberden toplanan doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımına dair kurgulanan tasarım ilkeleri ile Dünya üzerinden 10 adet konut projesi analiz edilmiştir. Oluşturulan tasarım ilkeleri hem insan etkileşimi için hem de insan ihtiyaçlarını düşünerek incelenmiştir. Konutlarda insana yönelik, farklı kullanıcı profillerine dönük yaşam kalitesinin nasıl daha verimli ve olumlu bir veri oluşturacağı üzerine çalışılmıştır. İnsan için mekansal standartlar, yaya yolları, taşıt dolaşımı ve bisiklet yolları gibi mekansal örüntüler doğa ile birlikte tasarım ilkeleri doğrultusunda ele alınarak insanın yaşam ortamındaki psikolojik ve fiziksel etkileşimi desteklemek için düşünülmesi gereken içeriklerdir.

Tasarım ilkeleri ise, konutların iç ve dış ilişkisi üzerine konuta ve konut sakinlerinin içinde buldukları ortama bir kimlik veya ön bilgi vermektedir. İnsan refahı ve psikolojisi için konutun nasıl tasarlandığı, doğal kaynakları (güneş ışığı ve hava akış yönü) nasıl değerlendirdiği gibi faktörler çok detaylı bir şekilde düşünülerek ele alınmalıdır. İnsan habitatu konutun tasarımında tüm toplu kullanım alanlarının tasarımında önemli bir yer teşkil etmektedir. İnsan ihtiyaçlarını anlayarak konutun konforlu bir hale getirilmesi ve konut sakinlerinin uzun süreli aidiyet duygusunun sağlanması ihtiyacı vardır. Son dönemdeki teknolojik gelişmeler ile insanlar arasındaki yok olmaya bağlayan sosyal etkileşimin yeniden canlandırılması, sosyal rekreasyon alanları, oturma alanları gibi konutun yerleşim şeması içinde ve çevresinde doğa ile düşünülmesi gereken konular arasındadır.

Doğa, peyzaj alanları konutun içinde çok önemli rol oynamaktadır. Konut tasarımında, yaşam kalitesi kavramı dikkate alınmalıdır ve doğa ve insan etkileşimini destekleyici içerikler düşünülmalıdır. Konut yerleşimlerinde doğal alanların kullanıcı gereksinimlerine yönelik tasarım ilkelerine göre bitkilendirme ve doğal öğelerle desteklenmeye ihtiyacı vardır. Yeşil ve mavi öğelerin konut yerleşimi içinde tasarlanması yaşantıya önemli bir katkı sağlamaktadır.

Açık ve rekreasyon alanlarının konut yerleşim şeması içinde tasarlanması insan etkileşiminin fiziksel ve psikolojik boyutu noktasında gerekmektedir. Sosyal alanlar, yürüyüş alanları, çok amaçlı spor kompleksleri gibi alanların sakinlerin tüm yaş grupları tarafından

kullanması için uygun hale getirilmelidir. Rekreasyon alanlarının insan ve doğa etkileşimini desteklemek için doğa ile birlikte tasarlanması gerekmektedir.

Doğa ve insan arasındaki ilişki, yaşamda gerekli bir uyum ilişkisi olarak belirlenmiştir. Doğa, insana yardım eden, hayatta kalmasına neden olan ve diğer canlıların korunmasına katkıda bulunan bir alan olarak yaratılmıştır. Her konut konumlandığı alanların içinde doğanın önemi düşünülerek ele alınmalı, insan ve doğanın bütüncül ilişkisi düşünülmelidir. Konutlarda sadece dış mekan alanlarında değil aynı zamanda konut birimlerinin bahçesinde, balkonunda, her katta doğal öğelerin varlığı düşünülmelidir.

İnsanın yaşadığı mahalle, sokak, çevre ve konum yaşantısında önemli bir yer tutar. Yaşadığımız alanlardaki mekansal kalite arayışı, birebir deneyimlediğimiz konut alanları için önemlidir. Konut yerleşimlerinin yapılanmalarının kullanıcının yaşadığı alana dair bir memnuniyet düzeyini karşılayabilmesi, konutların tasarım kriterlerinde yer alan yaşam kalitesine bağlı parametrelerde gizlidir.

Kentsel örüntüde bir başka deyişle; üst ölçekten konut yerleşimlerine bakıldığında; yüksek katlı yapıların nüfus artışı, yapı stoğu gibi gerekçelerle varlıklarının arttığı söylenebilir. Bu tipolojilerde ölçüğe bağlı olarak ortaya çıkan etkileşim sorunun önüne geçebilmek için her konut birimine özelleşmiş doğal öğeler ile entegre iç-dış ilişkili alanlar düşünülmelidir. Peyzaj ve çevreyi insanın hayatına dahil eden doğal içeriklerle yaşantıya dair tasarım kriterleri geliştirilmelidir.

Toplu konut yerleşmelerindeki toplu yaşantı örüntüsü, sakinlerin birbiri ile tanışmak ve komşuları arasında etkileşimi kolaylaştırmak amacıyla rekreasyonel alanlarına dair tasarım ilkeleri kurgulanmalıdır. Gününü kendi konut biriminde geçiren bir insan; spor alanları, koşu alanları ya da dinlenme alanları gibi insan için gerekli açık alan organizasyonlarına da ihtiyaç duymaktadır.

İnsanın çevresi ile iletişimini artıracak yaşamsal örüntüler için etkileşimi destekleyici tasarım kriterlerine ihtiyaç vardır. Konutta sakinleri ve komşuları bir araya getirebilecek sosyal ve rekreasyon alanlarının olması bu noktada önemlidir ve bu alanların doğal sistemler ile desteklenmesi kullanımlarını desteklemektedir. Konutlarda insanların birbirleri ile bir araya gelmesi, çocukların beraber oynayabileceği alanların olması, gençlerin spor yapmak veya sosyalleşmek için uğrayacakları mekanların olması ve bu mekanların doğal içeriklerle canlandırılması gerekmektedir.

Konut yerleşmeleri, yapılı çevrenin önemli bir parçasıdır. Kentlerde konut ve konut yerleşmeleri içinde olan açık alanlar (yürüyüş alanları, oturma alanları, kış ve oyun bahçeleri ve spor alanları gibi) insanların etkileşim seviyesini arttıracak yeni tasarım içerikleriyle desteklenmelidir. Böylelikle insanlar arasında hedeflenen bağ kurma ilişkisi, konut ve doğa arasındaki bağ kurma ilişkisi ile kaliteli yaşamsal biçim örüntüleri oluşturur. İnsan ve doğa ilişkisinden bahsederken, konut ve peyzaj ilişkisinin temsil biçimine de bakmak gerekmektedir. İnsanın fiziksel, psikolojik ve algısal ihtiyaçlarını karşılamak için doğa içinde uyumlu, entegre olan, “konut ve peyzaj” ilişkisini sorgulayan tasarım parametrelerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Konut yerleşmelerindeki açık alanlar, insanın fiziksel ve sosyal yaşantısını örgütleyen temel unsurları barındırmaktadır. İnsanların yaşantısını bu iki yönde etkileyen içerik, açık alanlardaki etkileşimi destekleyecek tasarım öğeleri ve detaylarına dair kriterler ile sağlanabilir. Sosyal yaşantı içerisinde komşuların ve ailelerin çocukları ile birlikte iletişim seviyesini artırmak için, doğal öğelerin birleştirici unsurları üzerinden keyifli ve kaliteli bir ortam sunmak için konutlarda bu kriterlerin tasarımına özen gösterilmelidir. Toplu konut yerleşmelerinde konutların doğa ile birlikte tasarlanması yaklaşımına yönelik olarak ortaya konulan bütüncül ilkeler, Şekil 4.1’de detaylı olarak ifade edilmektedir.

5. ALAN ARAŞTIRMASI: TÜRKİYE'DEN ÖRNEKLEM BİR TOPLU YERLEŞİMİ VE İLİŞKİLİ AÇIK ALAN ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

5.1. Alan Çalışması / Vadi İstanbul Örnekleme Genel Bilgiler

Vadi İstanbul Projesi, İstanbul özelinde güncel bir örnek olması ve incelenen toplu konut projeleri ile paralel bir tasarım yaklaşımı ve kurgusu örgütlemesi gerekçesiyle Türkiye'den örneklem bir proje olarak ele alınmıştır. Bu bölümde tez çalışması kapsamında ortaya atılan hipotez ve araştırma sorularının ardından Dünya örnekleri üzerinden yapılan analiz sonucunda elde edilen tasarım ilkelerinin güncel bir proje üzerinden nasıl ele alınabileceğine dair bilgi ve yönetimin paylaşılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda öncelikle projeye dair genel bilgiler paylaşılmaktadır.

Vadi İstanbul Projesi, blok tipi konutlardan oluşmuştur ve bu blokların yerleşim şeması içerisinde belirli akslarda yerleştirilmesi üzerine kurgulanmıştır. Konut birimlerinin giriş kotlarında yeşil öğelerin kullanımına dair tasarım fikirleri söz konusudur. Kullanıcıya cazib gelen bitkiler ile zemin kotta organize edilen yaya yolları ve dolaşım aksları tasarlanmaktadır.

Ortak alanlar (kameriyeler, bahçe, çocuk oyun alanı, kitap okuma alanı ve kış bahçesi) gibi mekansal kullanımlar, kullanıcıları bir araya getirmek amacıyla peyzaj öğeleri ile birlikte yapılmıştır. Bloklar arasında farklı yönelim ve açık alan organizasyonları vardır. Konut yerleşim sınırlarını araç yolları belirlemektedir. Konut yerleşimi iç organizasyon şemasında yeşil öğelere ek olarak su öğelerine de rastlanmaktadır (Şekil 5.1.).

Şekil 5.1: Vadi İstanbul Vaziyet Planı

Dünya üzerinden ele alınan tasarım kriterleri tablosundaki alt açılımları göz önünde bulundurulduğunda; İstanbul'da bulunan Vadi İstanbul Projesi'ne ilişkin doğa ile ilişkili açık alan tasarımına dair oluşturulan değerlendirme Şekil 5.2.'de detaylı olarak tasarım kriterleri ile eşleştirilerek ifade edilmektedir.

Tablo 5.1. Vadi İstanbul Projesi Gözleme Dayalı Analizler

Proje Adı: VADİ İSTANBUL		
		<p>Proje konumu: Türkiye, İstanbul</p> <p>Proje yapım tarihi: 2014</p> <p>Mimarlık Ofisleri: İki Design Mimarlık ve SOM Architecture</p> <p>Yapımcı Firmalar: Artaş Grubu, Aydınli Grup ve Keleşoğlu İnşaat</p>
<p>Mekansal Standartları</p> <ul style="list-style-type: none">• Yaya dolaşımı• Yaya fiziksel özellikleri• Yaya hareketi• Taşıt dolaşımı• Bisiklet dolaşımı		<p>Yayaların rahat bir şekilde yürüyebilmesi için, dolaşım yolları geniş ölçekte yapılmıştır. Ayrıca zemin materyalinde doğal malzemelerden faydalanılmıştır.</p>
<p>Tasarım Kriterleri</p> <ul style="list-style-type: none">• Tasarım öğeleri ve detaylar• Tasarım kriterleri• Tasarım belirleyicileri		<p>Bu konutun tasarımında bloklar arasında farklı içerikler mevcuttur. Cephe tipolojisinde farklılıklar düşünülmüştür. Bloklar arasında insana sakinlik hissi veren yeşil öğelere tasarımlarda yer verilmiştir.</p>
<p>İnsan Habitatı</p> <ul style="list-style-type: none">• Konut alanları• İnsan etkileşim• Sosyal merkezler• İnsan ihtiyaçları ve habitatları• Kullanıcı mekanları		<p>Kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayan, insanlar arasında etkileşimi sağlayan sosyal faaliyetleri içeren mekanlar düşünülmüştür.</p>
<p>Doğa, peyzaj alanları</p> <ul style="list-style-type: none">• Doğal sistemler• Bitkilendirme• Peyzaj karakter• Doğal manzara• Çatı ve döşeme katmanlarında• Peyzaj• Konut – doğa ilişkisi• Peyzaj bitkilendirmesi• Görünür peyzaj		<p>Konutun içinde, giriş-çıkışlarında ve konutun etrafında bulunan alanlarında peyzaj ile bitkilendirme yapılmıştır. Farklı renklerdeki bitki örtütüleri ve insanlara gölge veren ağaçlar ile konut sakinlerine hoş bir manzara sunan süs havuzlarına yer verilmiştir.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Çatı ve döşeme katmanlarında peyzaj • Havuzlar ve Çeşme 		
<p>Açık ve rekreasyon alanları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Açık alan ve doğal alanları • Rekreasyon alanları • Açık alan çerçevesi • Çok amaçlı atletik saha kompleksleri 		<p>Bu konutun ölçeği büyük olduğu için kullanıcıya rahatlık veren açık alanların insanlara uygun alanlar ve sahalar ile sağlanması söz konusudur. Ancak çocuk oyun alanında, aktiviteleri destekleyecek doğal öğelere yer verilmemiştir.</p>

Proje Hakkında Kısa Bilgiler: Vadi İstanbul Projesi, İstanbul'da yer almaktadır. Araştırma süreci yapılırken alana gidip alana ilişkin veriler gözlem yöntemiyle toplanmıştır. Aynı zamanda proje ekibinde yer alan peyzaj mimarından projenin doğal içeriklerine ilişkin çeşitli bilgiler alınmıştır. Konut ve peyzaj ilişkisi irdelenerek Vadi İstanbul Projesinin seçimle nedeni proje hakkında kısa bilgiler verilerek açıklanacaktır. Vadi İstanbul 3 etapta oluşmaktadır. 2 etabı konut alanı; 1 etabı da alışveriş merkezidir. 1. etabı olan konut bölümü 55.000 m² dir (26.000 m² yeşil alan olarak tasarlanmaktadır). Bu konut etabı 8 bloktan oluşmaktadır (4 bloğu teras konut ve 4 bloğu kule tipi olarak yapılmaktadır). 5 tane yüzme havuzu vardır; 3 tanesini açık 2 tane de kapalıdır. 16 tane süs havuzu mevcuttur. Yerleşim şemasının 2. etabı ise AVM olarak tanımlanmıştır.

Konut yerleşiminin 3. etabı da konuttur. Bu etap ismini Vadi İstanbul Park olarak almış; bu noktada çok sayıda bulunan yeşil alan ve peyzaj olduğu için bu isim verilmiştir. Yürüme yolu doğal taştan yapılmıştır. Bu alanın 73.398 m² dir, 18.000 m² yeşil alanlardan oluşmaktadır. Peyzaj için bakım süreci 2016-2018 yılları arasında yapılmıştır. Bu konutta daha önce teras katları ortak alan olup park gibi bir alan olarak tasarlanmıştır ama daha sonra yeşil alanlardaki bakım sorunları sonrasında teras katları kapanmıştır.

5.2. Alan Çalışması / Vadi İstanbul Örnekleme Üzerine Bir Değerlendirme

Vadi İstanbul “konut ve peyzaj” kavramını bir arada bulunduran bir içeriğe sahiptir. Konut yerleşim şemasında doğa ile entegre alanları, kullanıcılara gereksinimlerine hizmet eden ve peyzaj ile desteklenen nitelikler sunmaktadır.

Farklı tipolojideki konut bloklarından oluşması, kullanıcının farklı açık alan kullanımına (oturma ve dinlenme alanları, spor alanları, kış bahçeleri, rekreasyon ve oyun alanları, banklar, süs havuzları, kafeler ve bahçeler vb. alanları) olanak vermesi sebebiyle Vadi İstanbul Projesi'nin bu tezin araştırma konusu olan konut yerleşimlerinde doğa ve insan etkileşimi kriterlerinin incelenebileceği, konuyu temsil eden bir örnek teşkil edeceği düşünülmüştür.

Vadi İstanbul Projesi'nde ele alınabilecek konut – insan – doğa ilişkileri konusunda detaylı olarak araştırma yapılmıştır. İnsanların konut yerleşmelerindeki yaşamsal aktivitelerini gerçekleştirmelerinin doğa ile hangi boyutlarda entegre edilebildiği irdelenmiştir. Konutun giriş alanları çevre ile desteklenerek yeşil kurgu üzerine fikirler söz konusudur. Bu kurgunun fiziksel ve psikolojik boyutlarının ele alınması önemli görülmüştür.

Vadi İstanbul Projesi'ne dair yapılabilecek ilk çözümlene, çok katlı ve yoğun bir içeriğe sahip olmasıdır. Bu kurgu içinde zemin kotta insanların rahat, güvenli, sağlıklı, doğal ve farklı mekansal ortamlar tasarlanmıştır.

Sakinlerin birbiri ile etkileşimini sağlayan, çocuklar, gençler ve yaşlılar için ortak kullanım alanları bulunmuştur.

Vadi İstanbul Projesi'nde konutların bahçesinde ve açık alanlarında meyve ağaçlarına (erik ve nar) rastlanmıştır. Konutların zemin katlarında da farklı ağaç türleri sakinlere mahremiyet sağlamak amacıyla kullanılmıştır.

Vadi İstanbul Projesi'nde konutlardaki yeşil öğelere dair içerikler alanda analiz edildiğinde; bu içeriklerin genel anlamda mekansal karşılıklarının olduğu söylenebilir. İnsanın doğaya ihtiyacı olduğunu ve doğa ile birlikte kurgulanmış ortam üretme yaklaşımının varlığı hissedilmiştir.

Oturma alanları, ortak alanlar, spor ve yüzme alanları, yaya, taşıt ve dolaşım yolları, çocuk oyun alanları ve sakinlerin ortak alanları kendi aralarında sosyalleşmek ve iletişim kurma amaçlı doğa ile birlikte tasarlanmıştır.

Projede analizlerde ortaya çıkan bir diğer konu, çocuk oyun alanının içinde doğal öğeler ile tasarım yaklaşımı bulunmamasıdır. Çocuklar için gerekli olan doğa ile etkileşim konut yerleşimlerinde düşünülmesi en önemli içeriklerden biridir. Çocukların doğa ile etkileşimi özelleşmiş bir grup olan bu kullanıcı profili açısından üzerinde düşünülmesi önemli bir konu olarak tasarım süreçlerinde ele alınmalıdır.

Proje yerleşimindeki gözleme dayalı çıkarımlara ek olarak projenin peyzaj mimarı ile görüşme yapılarak konut tasarımındaki doğal verilere ilişkin konular sorulmuştur. Mekansal standartlar, tasarım kriterleri, insan habitatu, doğa/ peyzaj alanları ve açık/ rekreasyon alanları başlıkları altındaki konulara dair detaylar ortaya konulmuştur. Görüşme sonrası doğa ile birlikte tasarlama ilkelerine dair alt açılımlar yorumlanarak çıkarımlara Tablo 13'te yer verilmektedir.

Tablo 5.2. Vadi İstanbul Projesi Görüşme Sonrası Analizler

Mekansal Standartları	Tasarım Kriterleri	İnsan Habitatu	Doğa, peyzaj alanları	Açık ve rekreasyon alanları
<p>Yaya yolları Yaya dolaşımı Bisiklet dolaşımı yolları Taşıt dolaşımı Yaya fiziksel özellikleri Yaya hareketi</p> <p>Konut yerleşiminde yürüyüş yollarında kullanılan taşların doğal materyali desteklemek adına doğal malzemeden yapıldığı ifade edilmektedir. İnsanın açık alan kullanımını etkileyen dolaşım alanlarında doğal taş kullanımı görülmektedir. Araç yollarının yaya yollarındaki malzemelerdeki farklılaştırılması olumlu bir içerik olarak tanımlanabilir.</p>	<p>Tasarım öğeleri ve detayları Tasarım kriterleri Tasarım belirleyicileri</p> <p>Tasarım açısından görüşme yapılan peyzaj mimarı, belirtmiş olduğu renk kodlarının insan psikolojisi için olumlu yönde etkilemesi üzerinde düşünüldüğünü söylemiştir. Kullanıcı-mekan etkileşiminde psikolojik boyutla ilişkili olarak uyumlu ve doğal renklerin tasarımda tercih edilmesi, tasarım belirleyicileri anlamında doğru bir şekilde yapılmıştır.</p>	<p>Konut alanları İnsan etkileşimi Sosyal merkezler İnsan ihtiyaçları ve habitat Kullanıcı mekanları</p> <p>Konut blokları birbirine yakın olduğu için kullanıcı mahremiyetini sağlamak adına konutun çevresinde sınır ögesi olarak tanımlanabilecek bitkiler kullanılmıştır. Yaya yolları boyunca birkaç oturma alanı vardır, süs havuzları kenarlarında meydana gelen ortak alanlar kullanımlar için uygun doğal öğelerle desteklenerek insan ihtiyaçlarına göre ayarlanmıştır.</p>	<p>Doğal alanları Bitkilendirme Doğadaki bitkiler Bitki kültürü Peyzaj karakteri Yapılı çevre Peyzaj bitkilendirmesi Görünür peyzaj Manzara Çatı ve döşeme katmanlarında peyzaj Havuzlar ve çeşme Konut - doğa ilişkisi Kentsel yeşil , kent mavis</p> <p>Konut yerleşim şeması içinde çeşitlilik dikkate alınarak mevsimlik ve kokulu bitkiler kullanılmıştır. Konutta oluşan bitki örtüsü insan için uyumlu ve rahat veren bir faktör oluşturmuştur.</p>	<p>Açık alanlar ve doğal alanlar Rekreasyon alanları Açık alan çerçevesi Çok amaçlı spor kompleksleri</p> <p>Çok amaçlı ortak alanlar sadece kapalı alanlarda tasarlanmıştır ama konut yerleşiminde açık ortak alanların birbirleriyle bağlantılı kullanımlara ihtiyacı vardır. Açık havada olma fırsatı oluşturmak için kullanıcıları açık hava da spor yapmak, kitap okumak ve havuzda yüzmek vb faaliyetlere yönlendirecek aktivite mekanları oluşturmak önemlidir.</p>

1. Konut yerleşiminde yürüyüş yollarında kullanılan taşların doğal materyali desteklemek adına doğal malzemeden yapıldığı ifade edilmektedir. İnsanın açık alan kullanımını etkileyen dolaşım alanlarında doğal taş kullanımı görülmektedir. Bununla birlikte yerleşim içinde bisiklet dolaşım yolu organize edilmemiştir. Bu noktada ilgili bir organizasyon olması mekansal standartlar anlamında daha olumlu olabilirdi. Araç yollarının yaya yollarındaki malzemelerdeki farklılaştırılması olumlu bir içerik olarak tanımlanabilir. Yaya ve araç yollarındaki farklı malzeme kullanımı konut kullanıcısının yerleşimdeki oryantasyonunu etkilemektedir. Dolaşım yollarının insanın doğa ile olan ilişkisini desteklemek ve artırmak adına doğal öğeler ile desteklenmesi kullanıcıların açık alan kullanımlarını olumlu bir şekilde etkileyecektir.

2. Tasarım açısından görüşme yapılan peyzaj mimarı, belirtmiş olduğu renk kodlarının insan psikolojisi için olumlu yönde etkilemesi üzerinde düşünüldüğünü söylemiştir. Bu durum tasarım kriterleri altında tasarım öğeleri ve tasarım detayları ile ilişkilendirilmiştir. Renk seçimi tasarım öğeleri ve detaylarına dair bir veri olduğu için açık alan tasarımına ilişkin etkisi olabilir. Kullanıcı-mekan etkileşiminde psikolojik boyutla ilişkili olarak uyumlu ve doğal renklerin tasarımda tercih edilmesi, tasarım belirleyicileri anlamında doğru bir şekilde yapılmıştır.

3. Konut blokları birbirine yakın olduğu için kullanıcı mahremiyetini sağlamak adına konutun çevresinde sınır ögesi olarak tanımlanabilecek bitkiler kullanılmıştır. Yerleşim içinde farklı konumlardaki oturma alanları insanlar arasında sosyal etkileşimi artırmak için tasarlanmış ortak alanlardır. Yerleşimdeki bu ortak alanlar, komşulara birbirleriyle sosyalleşme fırsatı sunmuştur. Görüşmede farklı yaş grupları için farklılaşan ortak kullanım alanları düşünüldüğü belirtilmiştir. Örneğin; yaya yolları boyunca birkaç oturma alanı vardır, buna ek olarak süs havuzları kenarlarında meydana gelen ortak alanlar organize edilip tüm kullanıcılar için uygun doğal öğelerle desteklenerek insan ihtiyaçlarına göre ayarlanmıştır.

4. Konut yerleşim şeması içinde çeşitlilik dikkate alınarak mevsimlik ve kokulu bitkiler kullanılmıştır. Yaya yolları kenarında, havuzlar ve oturma alanlarında peyzaj ile doğal bir doku oluşmuştur. Konut yerleşimi içinde kullanılan doğal malzemeler ise doğal ahşap malzemenin yeşil ile birlikte kullanılması bir doğal tasarım verisi olarak sayılmıştır. Konut açık alanlarında doğal bitkilerin yetiştirilmesi insan ve doğal öğeler arasındaki ilişkiyi artırmak ve konut kullanıcılarının doğal bir ortam içinde yaşam kalitesini desteklemiştir. Odak noktalarında zeytin ağaçları kullanılması insan için hoş ve cazib bir katkı sağlamıştır. Konutta oluşan bitki örtüsü insan için uyumlu ve rahat veren bir faktör oluşturmuştur.

5. Çocuk oyun alanı doğal öğeler ile desteklenmemiştir. Bu durum açık alan tasarımında mekansal etkileşim açısından çocuklar için olumsuz bir etki oluşturmuştur. Konutta sadece açık yüzme havuzu bulunduğu için rekreasyon alanları açısından yetersiz olduğu düşünülmüştür. Açık alan tasarımında geniş ölçekteki yerleşim şemasındaki bütüncül tasarım çerçevesi eksik bulunmuştur. Çok amaçlı ortak alanlar sadece kapalı alanlarda tasarlanmıştır ama konut yerleşim şemasında açık ortak alanların birbiriyle bağlantılı kullanımlara ihtiyacı vardır. Açık havada olma fırsatı oluşturmak için kullanıcıları açık havada spor yapmak, kitap okumak ve havuzda yüzmek vb. faaliyetlere yönlendirecek aktivite mekanları oluşturmak önemlidir. Bu mekanların kapalı yerlerde tasarlanması kullanıcıları doğal ortamlardan uzaklaştırmakta ve açık

alan kullanımını azaltmaktadır. Ortak aktivite mekanlarının doğal ortam içinde tasarlanması kullanıcılar için sosyal ve psikolojik bir katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak, Vadi İstanbul Projesi örnekleme araştırma kapsamında ortaya atılan “doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımı tasarım ilkeleri” bağlamında ele alınmıştır ve araştırmacı tarafından gözleme dayalı bir içerikle yorumlanmıştır. Yorumlar, projenin tasarımında yer alan peyzaj mimarı ile yapılan görüşme ile desteklenerek detaylandırılmıştır. Buradaki yorum ve içerikler tasarımcıdan tasarımcıya değişiklik gösterebilir. Bu örneklemin ortaya konulması ile konut yerleşimlerinde insan habitati bağlamında ilkelerin nasıl bir içerikle değerlendirilebileceğine dair bir örnek teşkil etmesi hedeflenmektedir.

5.3. Bölüm Sonucu: Örneklem üzerinden Toplu Konut Yerleşmelerinde Doğa ile Birlikte Tasarlama Yaklaşım Önerileri

Doğanın korunması ve doğal çevreye dair sürdürülebilir içerikler üretilmesinin önemi her geçen gün daha da artmaktadır. İnsan faaliyetleri, çevresel etkileri artırdığı için doğanın dengesini korumak ve biyolojik çeşitliliği sürdürmek büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle, doğayı koruma, sürdürülebilirlik ve çevre bilinci gibi konular günümüzde giderek daha fazla vurgulanmaktadır. Toplu konutlarda doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımı ise; çevresel sürdürülebilirlik, doğal kaynakların doğru kullanımı ve doğal-yapılı çevre ilişkisinde etkin tasarım gibi faktörleri içeren bir bütünsel tasarım anlayışını ifade etmektedir. Doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımı, insanların yaşadığı alanlarda doğal çevreyle uyumlu olarak, sağlıklı ve konforlu yaşam örüntüsü oluşturmayı hedeflemektedir.

Toplu konut yerleşmelerindeki açık alan organizasyonları; geniş yeşil alanlar, yürüyüş alanları, oturma alanları, spor alanları ve sosyal ortak alanlar gibi içeriklerde tasarlanmalıdır. Bu alanlar, kullanıcıya dinlenme, spor yapma ve sosyal etkileşim imkanı sunarak yaşam kalitesini artırmaya yardımcı olmalıdır.

Konut ve doğa ilişkisi sürdürülebilir ve çevre dostu bir yaklaşımla kurulmalıdır. Bu ilişki hem bireylerin sağlıklı bir yaşam sürmesini hem de doğal kaynakları korumasını sağlayabilir. Konut ve doğa ilişkisinin olumlu yönde geliştirilmesine yönelik tasarım içerikleri oluşturulmalıdır.

Konutlarda yeşil alanlar, bahçeler ve yürüyüş alanları gibi doğal peyzaj öğelerinin yer alması, insanların doğayla etkileşimini artırabilir. Açık alan aktivitelerini teşvik eder, estetik

değeri artırır ve biyoçeşitliliği koruyabilir. Konutlarda geri dönüşüm uygulamaları teşvik edilmeli ve atık miktarları azaltılmalıdır. Organik atıkların kompostlanması, geri dönüştürülebilir malzemelerin ayrılması gibi adımlar atık yönetimini iyileştirebilir.

Doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımında yerleşim alanlarındaki ekosistemleri koruma amacı birincil öncelik olmalıdır. Konut yerleşimleri inşaatı sırasında doğal habitatlara ve ekosistemlere zarar verilmemesi gerekmektedir. Toprak erozyonunu önlemek, ağaç kesimini azaltmak ve yerel ekosistemlere saygılı inşaat uygulamalarını benimsemek önemlidir. Yerel bitki ve hayvan türlerini destekleyen, doğal kaynakları koruyan ve biyoçeşitliliği destekleyen tasarım stratejileri geliştirilmelidir. Yaya ve taşıt yolları doğa ile uygun bir şekilde tasarlanmalı, yaya sirkülasyon sistemleri ve yürüyüş/bisiklet yolları gibi alternatif açık alan sirkülasyon rotaları kullanıcı için erişilebilir şekilde organize edilmelidir.

İlişkili tasarım önerileri, toplu konut yerleşmelerinde doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımının temelini belirleyen örneklem üzerinden Şekil 5.1’de tasarım ilkeleri ve alt kriterlerin açılımını üzerinden örneklendirilebilir.

Şekil 5.2. Toplu Konut Yerleşmelerinde Doğa ile Birlikte Tasarlama Yaklaşımının Vadi İstanbul Projesi Örneklemi Üzerinden İncelenmesi

6. SONUÇ

Doğa kelimesi genellikle çevresel içerikleri, bitki örtüsünü, hayvanları ve diğer doğal unsurları ifade eden bir terimdir. Doğa, insan müdahalesi olmaksızın var olan dünya üzerindeki tüm canlı ve cansız varlıkları kapsar. Dağlar, ormanlar, göller, nehirler, denizler, hayvanlar, bitkiler ve diğer biyolojik unsurlar doğanın birer parçasıdır.

Doğa aynı zamanda insanlar için birçok önemli kaynak sağlamıştır. Gıda, su, temiz hava gibi birçok temel ihtiyacımız doğadan karşılanmıştır. Ayrıca doğa, estetik bir deneyim sunar ve insanların ruhsal sağlığına olumlu etkilerde bulunmuştur.

Zaman geçtikçe, insan doğayı kullandıkça oluşan birçok olumsuz etki bir dizi faktöre dayanır ve çeşitli çevresel sorunlara neden olabilir. Ormansızlaşma, su kirliliği, hava kirliliği, tahrip edilen ekosistemler, bunlardan bazılarıdır. Bu etkilerin birçoğu birbirine bağlıdır ve karmaşık bir şekilde birbirini etkiler. Bu nedenle, sürdürülebilir bir gelecek için doğa üzerindeki olumsuz insan etkilerini azaltmaya yönelik çeşitli önlemler alınmalıdır. Bu durum, daha sürdürülebilir tüketim alışkanlıkları, çevre dostu teknolojilerin kullanımı, doğal kaynak yönetimi ve çevre koruma politikalarını içerir.

Doğa ile temas, stresi azaltabilir, fiziksel aktiviteyi teşvik edebilir ve mental sağlığı iyileştirebilir. Bu nedenle, doğal öğelerle çevrili açık alanlar, yaşayanların sağlık ve refahını artırabilir. Ayrıca açık alanlar, çevresel sürdürülebilirlik için önemli rol oynayabilir. Konut yerleşmelerinde yeşil alanların korunumu ve sürekliliğinin sağlanması, doğal yaşamı destekleyebilir, su döngüsünü dengeleyebilir ve hava kalitesini artırabilir. Bu faktörlerin dikkate alınmasıyla, açık alan tasarımı ve yerleşimdeki yaşantı arasındaki ilişki, insanların yaşam kalitesini artırmak ve sağlıklı topluluklar oluşturmak için kritik öneme sahiptir.

İnsan ve doğa ilişkisi, insanın varoluşundan itibaren önemli bir rol oynamıştır. İnsanlar doğayla etkileşim içinde yaşamak isterler ve doğanın sağladığı kaynaklardan yararlanırlar. Ancak bu ilişki zaman geçtikçe değişime uğramış ve bazen insanların doğaya zarar verdiği ya da doğanın insanlar üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu durumları ortaya çıkarmıştır.

İnsanlar doğayı kullanırken, doğanın kaynaklarını aşırı tüketip doğaya zarar veren faaliyetlerde bulunmuştur. Orman tahribatı, su kirliliği, hava kirliliği gibi etkenler, doğanın dengesini bozmuş ve insanların yaşamını olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Ancak, günümüzde ise bu ilişkiyi doğa dostu teknolojiler, sürdürülebilir üretim modelleri ve çevre koruma politikaları gibi çözümlerle dengelemek mümkündür. İnsanlar doğayla uyum içinde yaşayarak

doğanın sunduğu kaynakları koruyabilir ve gelecek nesillere sağlıklı bir çevre bırakabilirler. Doğa ile dostça bir ilişki kurmak için yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmek, geri dönüşümü teşvik etmek, biyoçeşitliliği korumak gibi adımlar atılabilir.

Doğa ile ilişkimizi güçlendirmek için doğa etkinliklerine katılarak doğayı daha yakından tanıyabilir, çevre bilincimizi artırabiliriz. Doğadaki su kaynaklarının, ormanların, biyolojik çeşitliliğin korunması için çeşitli projelere katılarak doğa ile direkt etkileşime geçebiliriz. Tüm bu adımlarla doğa ile ilişkimiz sadece tüketim yoluyla değil, koruma ve sürdürülebilirlik yoluyla da şekillenebilir. Ayrıca, doğa ile ilişkimizin ruhsal boyutunu da göz ardı etmemek gerekmektedir.

Doğa, insanlar için bir kaynak olmanın ötesinde bir ruhsal bütünlük kaynağıdır. Doğada zaman geçirmek, doğanın güzelliklerini keşfetmek insanları stresten uzak tutabilir, zihinsel dinginlik ve huzur sağlayabilir. Bu nedenle, doğa ile ilişkimizi sadece maddi kaynaklar yönünden değil, ruhsal, algısal ve duygusal bakımdan da önemsemeliyiz.

Doğanın insan için oluşturduğu tüm bu önemli alt bileşenler, insanın kurguladığı yapılı çevrenin doğal çevre ile ilişkisini yeniden sorgulaması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yapılı çevrelerin doğa üzerindeki baskılayıcı etkisinden kurtarılıp dengeli, bütünsel tasarım yaklaşımları benimsenmelidir. İnsanların bu noktada doğa ile entegre içerikler üretebilmesi için bir dizi çaba sarf etmesi gerekmektedir. Bu kapsamda; sürdürülebilirlik, doğayı koruma ve çevre dostu yaşam tarzlarına odaklanabilir. Doğal-yapılı çevre ilişkisinde dikkate alınması gereken birkaç kriter şu şekilde kategorize edilebilir:

Sürdürülebilir Enerji Kullanımı: Temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmek ve fosil yakıtların kullanımını azaltmak, doğanın üzerindeki olumsuz etkileri azaltabilir. Güneş enerjisi, rüzgar enerjisi gibi sürdürülebilir enerji kaynakları yapılı çevrelerin bir parçası olarak ele alınabilir.

Atık Yönetimi: Geri dönüşüm ve atık azaltma uygulamalarına katılarak, atıkların doğaya zarar vermesi önlenebilir. Geri dönüştürülebilir malzemelerin yapılı çevrelerde tercih edilmesi, çöp miktarını azaltabilir ve doğal kaynakları koruyabilir.

Sürdürülebilir Tarım: Sürdürülebilir tarım uygulamalarına destek vermek, su kullanımını optimize etmek ve kimyasal gübre ve pestisit kullanımını azaltmak açısından önemlidir. Organik tarımı desteklemek, yapılı çevrelerde bir tasarım içeriği olarak düşünülebilir.

Doğal Alanlara Saygı: Doğal alanları koruma altına almak ve bu alanlara saygılı davranmak, ekosistemleri ve biyoçeşitliliği korumak açısından önemlidir. Yapılı çevrelerin lokasyonlarının seçilmesinde bu başlık önem taşımaktadır.

Doğal Öğelerin Artırımı: Ağaç dikme kampanyalarına katılmak veya bireysel olarak ağaç dikmek, karbon emilimini artırarak iklim değişikliği ile mücadeleye katkıda bulunabilir. Yapılı çevreler ve yerleşimlerdeki bitki kullanımlarını arttırmak da bu kapsamda düşünülebilir.

Çevre Dostu Ulaşım: Yapılı çevrelerde yaya, bisiklet, toplu taşıma veya elektrikli araçlar gibi çevre dostu ulaşım seçeneklerini tercih etmek, tasarımda bir kriter olarak düşünülebilir.

Eğitim ve Bilinçlendirme: Çevre konularında bilinçli olmak ve yapılı çevrelerdeki çevresel sorunlar hakkında toplumu bilgilendirmek, insanların doğaya olumlu etkilerini arttırabilir. Eğitim ve farkındalık, sürdürülebilir yaşam tarzlarını teşvik edebilir.

Özetle, insan ve doğa ilişkisi karmaşık ve çok yönlüdür. Doğa ile sağlıklı bir ilişki kurmak; sadece çevreyi korumakla sınırlı olmayan, aynı zamanda yeni bir yapılı çevre oluşturulurken insanların ruhsal ve duygusal ihtiyaçlarını da karşılayacak şekilde tasarlanan mekanlarla mümkün olabilir. Sürdürülebilirlik, çevrenin korunması, doğanın güzelliklerinden keyif almak ve doğayı anlamak gibi konuları önemseyerek, doğa ile olan ilişkimizi dengeleyebilir ve gelecek kuşaklara daha yaşanabilir bir dünya bırakabiliriz.

Açık alan tasarımı, konut yaşamı ve doğal içerikler arasındaki ilişkinin sorgulanması, insanların çevrelerindeki fiziksel ve sosyal mekânlarla etkileşimini ve bu mekânların yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini incelemeyi içermektedir. Açık alanlar, insanların yaşadıkları yerlerdeki kamusal ve özel alan kullanımlarını tanımlar; bahçeler, teraslar, sokaklar, yaya ve taşıt yolları, toplanma alanları gibi alanların konut yerleşimlerindeki tasarımı bu tanımlamayı etkilemektedir. Açık alan tasarımlarının, kullanıcının çok yönlü ihtiyaçlarını karşılamak için planlanması gerekmektedir. Bu ihtiyaçlar genellikle fiziksel (yürüyüş, spor yapma, dinlenme), sosyal (toplantılar, etkinlikler, topluluk etkileşimi) ve psikolojik (stres azaltma, iyi hissetme hali, vb.) gereklilikleri içermektedir. Bir yerleşimdeki açık alanlar, kullanıcıların bu ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmelidir.

Konuttaki açık alan tasarımı, topluluk mekanları arasında bağlantıları ve ilişkileri güçlendirebilir. Yeşil yürüyüş rotaları veya kamusal meydanlar, insanların bir araya gelip etkileşimde bulunabilecekleri ortamlar sağlayarak sosyal bağları güçlendirebilir. Açık alanlar,

bir yerleşim bölgesinin karakterini ve kimliğini yansıtmaktadır. Özenle ve doğa ile tasarlanmış ve bakımlı açık alanlar, yerel toplumun aidiyet duygusunu artırabilir ve ziyaretçileri çekebilir.

Konutlar, insanın temel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Güvenli, kültürel ve sağlıklı bir yerleşim şemasını oluşturmak, bu bağlamda önemlidir. Günümüzde ekonomik, politik ve kültürel unsurlardan etkilenen konut üretimleri; doğa ile ilişki kuran bir içerikten uzaklaşarak sadece bitmiş bir son ürüne ulaşma noktasına evrilmektedir. Kullanıcının yaşantı içindeki doğal öğelerle etkileşimi göz ardı edilmektedir. Çok katlı ve yoğunluklu konut üretimleri konut yaşantısının gündelik içeriklerinin dönüşümüne de neden olmuştur.

Konutlar genel olarak sadece barınma amacıyla temsil ettikleri varlıklarıyla değil; aynı zamanda içinde kullanıcıya hizmet edecek alanların doğal öğeler ile entegrasyonu içinde düşünülmelidir. Konut yerleşimlerinde bu özelliği içeren farklılaşan mekan kullanımları tasarlanmalıdır. Günümüzde insanların birbiri ile kurdukları iletişim problemini çözmek amacıyla balkon, teras, bahçe kullanımlarındaki tasarım kriterleri ve detayları üzerine yeni çözümler getirilmelidir. Komşuluk ilişkilerini destekleyen, doğa ile kurulan iletişimin yeniden hatırlandığı tasarım kararlarına ihtiyaç vardır. Açık alanların, insanın sosyal ve psikolojik yaşantısına etkisi bu noktada göz ardı edilmemelidir.

Bu çalışmada, konut yerleşimlerindeki yaşantıya dair insan için doğanın önemine dikkat çekilerek, doğa ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki vurgulanmaktadır. İnsanın fiziksel, psikolojik ve algısal etkileşimi için gerekli olan tasarım kriterlerinin açılımı yapılarak örneklerle ve analiz sonuçlarıyla desteklenerek açıklanmıştır. Dünya üzerinden ele alınan 10 adet örnek, konut ve doğa ilişkisinin olumlu/olumsuz farklı boyutlarını ortaya koymuş ve eksik faktörler varsa onların nasıl çözüleceğine dair öneriler sunulmuştur. Doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımı olan ve ilişkili açık alan tasarımında farklı tipolojik özelliklere sahip konutlar seçilerek konutun iç ve dış alanlarında doğayla olan ilişkisi detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Doğa- konut ilişkisinin insan üzerindeki etkisi anlattıktan sonra Vadi İstanbul Konut Projesi örnekleme ele alınmıştır. Vadi İstanbul Projesi'nde hem tasarıma dair peyzaj içerikleri hem de açık ve rekreasyon alanlarına dair detaylı araştırma yapılmıştır. Sonuç çıktılar, ortaya konulan ilkelerin örnekleme üzerinden ifade edilmesini hedeflemektedir. Konutta doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımı, mimari ve peyzaj tasarımında doğal öğelerin entegre edilmesini vurgulayan bir perspektif oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, konut alanlarının sadece binalardan ibaret olmayıp, çevresel faktörlerle bütünleşik bir şekilde planlanması ve tasarlanması gerektiği savını ortaya koymaktadır.

Doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımı; yeşil alanlar, açık havada oturma alanları, su öğeleri gibi doğal unsurları içermektedir. Bu unsurlar, sakinlerin estetik ve ruhsal bir iyilik hali yaşamalarına katkıda bulunmaktadır. Doğa ile iç içe olan alanlar, stresi azaltabilir ve yaşam kalitesini artırabilir. Açık yeşil alanlar ve toplanma alanları, komşular arasındaki etkileşimi artırabilir. Yürüyüş alanları, bahçeler ve ortak kullanım alanları, insanların bir araya gelmesini ve sosyal bağlarını güçlendirmesini sağlamaktadır. Doğa ile çevrili konutlar, spor ve fiziksel aktiviteler için uygun alanları içermektedir. Koşu yolları, bisiklet parkurları ve açık hava spor ekipmanları, sakinlerin aktif bir yaşam tarzını benimsemesine yardımcı olmaktadır. Doğa ile birlikte tasarlanmış konutlar, iklimsel koşulları dikkate alarak binaların yerleşimini ve tasarımını optimize etmektedir. Bu yaklaşım, enerji tüketimini azaltabilir ve sakinlere daha konforlu bir ortam sunabilir. Doğa ile çevrili konutlar, çocukların açık havada oynamalarını ve keşfetmelerini teşvik edebilir. Çocuk gelişimi için önemli olan sosyal beceriler ve yaratıcılığı destekleyebilmektedir.

Doğa ile birlikte tasarlanmış konutlar, çevreye duyarlı, sürdürülebilir ve insan sağlığını gözetilen bir yaklaşımı içermelidir. Konut tasarımları, doğal kaynakları koruma, biyoçeşitliliği destekleme ve insanların doğayla bütünleşmesini sağlama amacını desteklenmelidir. Konutlar, var olan doğal özelliklere uyumlu bir peyzaj tasarımına sahip olmalıdır. Konut yerleşimleri, çevresindeki doğal bitki örtüsünü, arazi yapısını ve doğal manzarayı korumayı hedeflemelidir. Konutlarda çatı ve teraslarda, yeşil tasarım önerileri oluşturulabilir. Bu tür tasarım önerileri ve teknolojileri enerji verimliliğini artırır, suyun doğal olarak emilimini sağlar ve çevresel etkileri azaltabilir. Konut tasarımı, yerel ekosistemleri ve habitatları korumayı amaçlamalıdır. Konutların doğa ile birlikte tasarlanması, çevresel etkilerin en aza indirildiği ve insanların doğayla uyumlu bir şekilde yaşayabildiği mekansal oluşumları destekler. Her konut veya yaşam ortamı; yerel koşulları, iklimi ve doğal özellikleri dikkate alarak özelleştirilmelidir.

Sonuç olarak, konutta doğa ile birlikte tasarlama yaklaşımı, sadece bireylerin yaşam kalitesini artırmakla kalmaz, aynı zamanda toplu konut yerleşmelerinin sürdürülebilirliğini ve çevresel kullanım sürekliliğini artırabilir. Toplu konut yerleşmelerindeki açık alan tasarımında doğal ve yapı çevre birlikteliğinin sorgulanması, bu anlamda önem taşımaktadır. Araştırma kapsamında önerilen tasarım kriterlerinin mevcut projelerde incelenmesi veya gelecek projelerin tasarım içeriklerine katkı sağlaması noktasında önemli olduğu düşünülmektedir.

7. KAYNAKÇA

Acar, Esra. Dağ Merve, ve Rüya Ardıçoğlu. "Konut Alanlarında Kentsel Tasarımın Mardin'deki Eski ve Yeni Konut Dokusu Üzerinden Karşılaştırılması." ArtGRID-Journal of Architecture Engineering and Fine Arts 4.1, 2022.

Altman, Irwin, Joachim F. Wohlwill, Behavior and the natural environment. New York: Plenum press,1983.

Altun, T. Didem Akyol. "Yeni Yaşam Tarzları: Kapalı Konut Yerleşkeleri." Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi 10.3. 2008.

Arbaç, İmran. Valentin Rasputin'in Eserlerinde İnsan ve Doğa Teması. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, 2014.

Arıkan, Hakan. "İnsan ve Doğa Ekseninde Ekolojik Sanat." İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi 7.1 2021.

Asasoğlu, Ali. "Konut ve konut alanları örneğinde mimarlık serüveni." International journal of Architecture and planning 1.1. 2013.

Aslan, Füzulan. Toplu konut yerleşimlerinde peyzaj tasarımı ve yönetimi sorunlarının çözümünün, ankara koru-yön örneğinde irdelenmesi, Yüksek lisans tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, 2007.

Bayraktaroğlu, Özde Ezgi. Mimarlıkta ekosistem düşüncesiyle tasarlamak, Yüksek lisans tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2013.

Beatley, Noreen, and Green Choices. "Green housing improved health: A winning combination." National Center for Healthy Housing and Neighborworks, Columbia, MD.DOE. 2011.

Bell, Simon. Design for Outdoor Recreation. Dunbar: British Library, 2008.

Beyaztaş S Heysem., Mimari tasarımda ekolojik bağlamda biçim ve doğa ilişkisi, Yüksek lisans tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2012.

Brugiatelli, Vereno. "Memory of the Landscape and Ethical Dwelling." European Journal of Engineering and Formal Sciences Articles 4, 2021.

Command, Air Mobility. Landscape Design Guide. 1999.

Çalık, Humeyra. Konut Bahçelerinin Peyzaj Uygulamaları Açısından İrdelenmesi: İzmir İli Nif Erbek Konutları Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2021.

Çevik, Hasan. "Sanatsal Algının Doğayla Olan Etkileşimi ve Bu Etkileşimin Görünü Resmindeki Simgesel Karşılığı." İdil Sanat ve Dil Dergisi 9.73, 2020.

Demirbaş, Güler Ufuk, Özgen Osman Demirbaş. "Biyofilik Tasarım Kapsamında Peyzaj Mimarlığı ve İç Mimarlık Arakesiti: Eğitim Programlarının Karşılıklı Değerlendirilmesi." Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi 2.2, 2019.

Dindaroğlu, Turgay. "İnsan ve Doğa İlişkisine" Paraekolojik" Bakış." R. Özçelik, H. Alkan, M. Eker, M. Korkmaz ve N. Gürlevik (Editörler), II. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu, Bildiriler Kitabı. 2014.

Emekci, Şeyda. "Çevreye duyarlı mimarlık arayışında insan ve doğa ile uyumlu yapı üretme süreci." Journal of Architectural Sciences and Applications 6.2, 2021

Eminağaoğlu, Zehra. Çevik Sonay. Doğa-Kırsal Yerleşme Birlikleri, Kafkas Üniversitesi, Artvin Orman Fakültesi Dergisi 7.1, 2006.

Geçimli, Meryem, Ruşen Yamaçlı. Konut Mekanlarının Tasarımında Yaşam Döngüsü ve Ekolojik Sürdürülebilirlik. Akdeniz Sanat 12.22, 2018

Gehl, Jan. Life Between Buildings Using Public Space. Washington: IslandPress, 2011.

Gerede, Gülseren. Sürdürülebilir konut ve yakın çevresi tasarımı. Diss. Fen Bilimleri Enstitüsü, 2003.

Gormley, John., Urban Design Manual. Ireland: National Spatial Strategy for Ireland, 2009.

Gül, Fikri. "İnsan-doğa ilişkisi bağlamında çevre sorunları ve felsefe." Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 14. 2013.

Gültekin, Ali, Lale Çaklı. "Sait Faik Abasıyanık ve Andre Gide'de insan ve doğa sevgisi." Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 6.1. 2005.

Hançer, Gökçen. Toplu konut alanlarında kentsel mekan kalitesinin değerlendirilmesi; Gaziantep örneği. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, 2019.

Harris, W. Charles., Dines, T. Nicholas., Time-saver standards for landscape architecture: design and construction data, New York: McGraw-Hill Publishing Company, 1998.

İlboğa, Mustafa, Hasan Hüseyin Aygül. "Birlikte Yaşama Kültürü Bağlamında İnsan-Doğa Diyalektiği." Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi 52. 2015

İnce, Büşra, ed., Bir Bakışta Şehir Endeksleri (İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, 2024).

İpek, Buket. Toplu Konutların Mekânsal ve Çevresel Kalitesinin Kullanıcı Memnuniyeti Açısından Değerlendirilmesi; Elazığ Toplu Konutları Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Dicle Üniversitesi, 2023.

Jienan, Ye. Research of landscape design in residential area. Karlskrona, Sweden, 2009.

Karaca, Coşkun. "Çevre, insan ve etik çerçevesinde çevre sorunlarına ve çözümlerine yönelik yaklaşımlar." Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 11.1. 2007.

Kayserili, Alperen, Sinan Kocaman. "Türkiye'de modern konut kültürü." Kent Çalışmaları| Kentsel Mekan, Sosyal Dışlanma, Marka Kentler, Yoksulluk, Peyzaj, Kentsel Gelişim ve Kentleşme Sorunları. 2014.

Kellert, Stephen R. Nature by design: The practice of biophilic design. Yale University Press, 2018.

Kellert, Stephen R., Judith Heerwagen, and Martin Mador. Biophilic design: the theory, science and practice of bringing buildings to life. John Wiley & Sons, 2011.

Kellert, Stephen. Building for life Designing and Understanding the Human-Nature Connection, Washington: Island Press, 2005

Kutlu, Rana. "Çevresel Faktörlerin Mekan Kalitesi ve İnsan Sağlığına Etkileri." Turkish Online Journal of Design Art and Communication 8.1, 2018.

Maltaş, Arzu. "Ekoloji Ekseninde İnsan-Doğa İlişkisi ve Özne Sorunu." Karamanoglu Mehmetbey University Journal of Social & Economic Research/Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 17.29. 2015.

Mangut, Burak. Toplu Konut Yerleşimlerinde Açık Alanların Mekânsal ve Davranışsal Boyutlarda İncelenmesi: Amsterdam ve Kopenhag Durum İncelemeler. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2015.

Maslow, Abraham. İnsan olmanın psikolojisi. Kuraldışı Yayınları, 2001.

McHarg, Ian. Design With Nature. Published for The American Museum of Natural History Doubleday/Natural History Press Doubleday & Company: Inc. Garden City New York. 1971.

Mumcu, Sema, Tuğba Düzenli, ve Emine Tarakci Eren. Ekolojik Yaklaşımlı Çevre-Davranış Araştırmalarının Konular ve Teknikler Açısından İçerik Analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 21.3, 2019.

Orhan, Vildan. Toplu Konutlarda Kullanım Aşaması Kalite Değerlendirmesi - Eryaman 7. Etap Toplu Konut Uygulaması. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, 2008.

Özerkmen, Necmettin. "İnsan merkezli çevre anlayışından doğa merkezli çevre anlayışına." Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi 42.1-2. 2002

Özgüner, Halil. "İnsan-Doğa İlişkilerinin Gelişimi ve Peyzaj Tasarımında Doğal Stilin 20. Yüzyılda Önem Kazanmasının Nedenleri." Turkish Journal of Forestry. 4.1. 2003.

Öztürk, Sevdâ. Açık Alan Aktivitelerine Katılan Bireylerin Yaşam Kalitelerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, 2023.

Sharky, Bruce,. Thinking About Landscape Architecture. New York: British Library Cataloguing, 2016.

Simonds, John Ormsbee, and Barry W. Starke. Landscape architecture: A manual of environmental planning and design. New York: McGraw-Hill, 2006.

Smith, Richard M., et al. "Urban domestic gardens (V): relationships between landcover composition, housing and landscape. Springer, University of Sheffield, 2005

Sulak, Hasibe. "İnsan-doğa ilişkisinin dönüşümü: Tarihsel bir perspektif." Kent Akademisi 11.1. 2018.

Şenozan, Muazzez Işıl. İnsan-mekan-doğa etkileşiminin sürdürülebilir bir öğretisi olarak biyofilik tasarım. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2018.

Şensoy, Nihan, ve Aybike Ayfer Karadağ. "Konut yerleşimleri dış mekân kullanımlarına ilişkin memnuniyetin araştırılması: Atakent sitesi örneği (Ankara)." Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Dergisi 8.2, 2012.

Şimşek, Gül. Garrett Eckbo'nun Tasarım Yaklaşımı: Yerleşim Planları Üzerinden Bir Değerlendirme. Online Journal of Art and Design 7.5, 2019.

Tutkun, Merve. Toplu konut yakın çevresinin mekan kalitesi açısından incelenmesi; Toki Trabzon Uygulamaları Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2018.

Uzunoglu, Kozan, Harun Özer. Toplu konutların ön tasarım aşamasında değerlendirilmesi. Megaron 9.3, 2014

Yaylı, Hasan, Refik Yaslıkaya. "İnsan doğa ilişkisi tasarımında radikal dönüşüm: Derin ekoloji." International Journal of Science Culture and Sport 3. 2015.

Yerli, Özgür, ve Sertaç Kaya. Mimarlık, planlama ve tasarım alanında yenilikçi yaklaşımlar. Ankara: gece kitaplığı, 2018.

Yetiş, Ebru Çakmak. İstanbul Konut Alanlarındaki Değişimin Yapılı Çevre Bileşenleri Yönünden Çözümlemesi. Yüksek Lisans Tezi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2023.

Yılmaz, Sevgi. ve Murat Yeşil "Erzurum Kentinde Konut Bahçelerinin Peyzaj Tasarım İlkelerine Göre İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma." Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 38.1, 2007.

Yiğit, Pelin. Konut yerleşimlerinde dış mekan – peyzaj kalite ve niteliğinin ölçülmesine ve gayrimenkul değerlerine etkisine ilişkin bir değerlendirme yaklaşımı önerisi, Doktora tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2016.

Yücedağ, Cengiz, Latif Gürkan Kaya, ve Ulu. Altunay. "Burdur kenti toplu konut ve site alanlarının peyzaj tasarım yeterliliğinin incelenmesi." Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 8.2, 2017.

URL 1: <https://www.behance.net/gallery/72207801/Pasichnyi> (Ocak, 2021)

URL2, <https://www.designboom.com/architecture/big-architects-8-house-under-construction/> (Ocak, 2021)

URL3, <http://www.aga.com.sg/proj-jgateway> (Ocak, 2021)

URL4, https://www.archdaily.com/931436/jean-nouvel-imagines-aquarela-a-residential-development-in-ecuador/5e14700e3312fd585500054b-jean-nouvel-imagines-aquarela-a-residential-development-in-ecuador-image?next_project=no (Ocak, 2021)

URL5, https://www.archdaily.com/930892/sky-green-residential-and-retail-tower-woha?ad_source=search&ad_medium=search_result_all (Ocak, 2021)

URL6, <https://www.archdaily.com/369874/housing-units-in-nantes-winning-proposal-hamonic-masson> (Ocak, 2021)

URL7, http://www.greenview.com.cn/case/index_100000043524935.html (Ocak, 2021)

URL8, https://www.archdaily.com/934266/querbeet-social-housing-synn-architekten-zt-og?ad_source=search&ad_medium=search_result_all (Ocak, 2021)

URL 9, <https://landezine-award.com/damansara-foresta-kuala-lumpur/> (Aralık, 2023)

URL 10, <https://www.cfmoller.com/p/The-New-City-Oostende-i3503.html> (Ocak, 2021)

